

KULTURA 2025

PLAN ESTRATEGIKOA

KULTURA PLAN ESTRATEGIKOA KULTURA PLAN ESTRATEGIKOA
2022 — 2025 VOIGETATSE NAI 2022 — 2025 VOIGETATSE NAI

2022ko uztaila
Behin behinekoa

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA

KULTURA 2025

PLAN ESTRATEGIKOA

0. Hitzaurrea

1. Sarrera

- 1.1. Kulturaren garrantzia
- 1.2. Planaren zergatia
- 1.3. Kultura erdigunera
- 1.4. Misioa eta Ikuspegia
- 1.5. Plan estrategikoaren marko programatikoa
- 1.6. Europako Markoa

2. Egoeraren diagnosia

- 2.1. Testuinguru sozial eta kultural orokorra
- 2.2. Kulturaren egoera
- 2.3. 2019-2022 Planaren balantzea
- 2.4. Covid-19aren disrupzioa

3. Planaren bizkarrezurra

- 3.1. Planaren printzipioak
- 3.2. Planaren ezaugarriak
- 3.3. Ardatzak eta zeharkako konpromisoak

4. Ekintzak

- 4.1. Helburu estrategikoen, jardun lerroen eta ekintzen azalpena
- 4.2. 2022-2025 mugarriak

5. Plangintza ekonomikoa

6. Kultur politikak: Gobernantza partekatua

- 6.1. Eusko Jaurlaritzako barne harremanak eta koordinazioa
- 6.2. Kulturaren Euskal Kontseilua (KEK)
- 6.3. Kulturaren esparru publikoa
- 6.4. Kulturgileekin eta sektoreekin harreman zuzena eta jarraia
- 6.5. Kulturaren Euskal Behatokia

7. Planaren kudeaketa eredua, jarraipen eta ebaluazio sistema

- 7.1. Planaren eraikuntza
- 7.2. Jarraipena, ebaluazioa eta adierazle sistema

8. Bibliografia

0.

HITZAURREA

1.

SARRERA

1.1.

KULTURAREN GARRANTZIA

Herri batek, gizarte batek, kultura behar du bere eraketarako eta kohesiorako. Kulturak egiten gaitu gizaki; kulturak egiten gaitu herri. Kulturak funtsezko eginkizuna du norbanakoen, giza-taldeen eta herrien nortasunaren etengabeko garapenean, moldaketan eta transmisioan. Kulturak ematen die forma sentipenei, baloreei, sinesmenei eta bizikizunei.

Kultura alor ekonomiko bat da, baita ere. Kultur industriek gero eta garrantzi handiagoa dute ekonomian, enpleguan eta berrikuntzan. Eragin hori askoz nabarmenagoa da kultur industriek eta sormen industriek bateraturik osatzen duten alor zabala, KSI –Kultura eta Sormen Industrien eremua– hartzen bada kontuan. Kulturgintza sektore profesional berezia da, estrategikoa baina zaugarria, Covid-19aren pandemiak gordin agerrarazi duen bezala.

Kulturak zentralitatea behar du, herritasunaren ardatz nagusietakoa delako: eragiten du norberaren eta gizartearen askatasunean, gizarte kohesioan, hezkuntzan, berrikuntzan, ekonomian, kanpo harremanetan eta diplomazian. Eragin horiek aitortzea, neurtzea eta baloratzea garrantzizkoa da oso. Kultura herri-erronka bat da, norbanakoaren autonomia eta ahalmen kritikoa, komunitate kultural eta politikoaren sendotasuna eta gure hizkuntzaren bizitasuna lantzen dituen heinean.

1.2.

PLANAREN ZERGATIA

Ukaezina da kulturaren goraldia Euskadin azken hamarkadetan, bai bizitasunez, konplexutasunez, baita erakarmenean ere. Kulturaren dinamismoak hiru oinarri ditu: lehenik, sortzaileen eta kulturgileen talentua eta euren lanaren bikaintasuna; bigarrenik, herritarren kulturarekiko atxikimendua, alegia, euskal gizarteak euskal kultura ezagutu, dastatu eta erabiltzea, eta enpresa nahiz fundazio pribatuek, programazioaz eta finantzazioaz kultura sustatzea; eta hirugarrenik, herri-erakundeen eta kulturaren sektore publikoaren konpromisoa. Hiru oinarri horiek sendotu behar dira euskal kulturaren goraldiari jarraitasuna emateko eta haren geroa ziurtatzeko. Hori du xedea, hain zuzen, Kultura 2025 Plan Estrategikoak.

Plan estrategiko honek kulturgintza sendotzea eta suspertzea du helburu, susperraldirako oinarriak jarritz, Euskadirako diseinatu den biziberritze asmoaren baitan. Pandemiaren ondoko berrindartzea ahalbidetzeko, planaren epean lortu behar da oinarriak sendotzea, hurrengo legealdietan (2030 horizonteari begira) zentralitatez eta baliabidez hazkundera nabarmena izan dadin.

Plan honek kulturaren sistema bere osotasunean ulertzen du, kontuan harturik, beraz, hura osatzen duten hiru azpisistemak: kulturaren sorkuntza eta ekoizpena, kultur eskaintza, eta kulturaren memoria bizia. Ez dira esparru itxiak, harreman eta elkar eragintza etengabea daude. Garrantzizkoa da haien arteko oreka begiratzea, kulturaren sistema osasuntsua, dinamikoa eta emankorra izan dadin ziurtatzeko.

Hiru azpisistemen dinamismorako, ezinbestezkoa da, halaber, harreman publiko-pribatuan sakontzea. Jardun pribatua kultur panoramaren ezaugarri funtsezkoa da: sortzaile, ekoizle, enpresa, kultur industriek alor pribatuan dihardute; enpresa eta fundazio pribatuek ekarpen erabakigarria egiten dute kultur sorkuntzaren eta eskaintzaren alorretan. Politika publikoek eta antolamendu publikoek jardun pribatua sustatzea eta ahalbidetzea dute helburu,

eragileei dagokienean, eta alor pribatuarekiko lankidetasuna sendotzea, enpresa eta fundazioei dagokienean.

Plan estrategiko hau eta bertan definitzen diren lan-ildoak, Eusko Jaurlaritzaren jardun-eremura mugatuko dira nagusiki, baina kontutan izango ditu gainontzeko euskal herri-erakundeek kultura arloan dituzten eskumenak eta eginkizunak. Indarrean den marko juridikoaren arabera –1979ko Gernikako Estatutua, 1983ko Lurralde Historikoen Legea eta 2016ko Euskadiko Toki Erakundearen legea–, kultura Euskadiren eskumen eskusiboa da eta eskumen horiek Eusko Jaurlaritzaren, Foru Aldundien eta Udalen artean banatzen dira. Ezinbestezkoa da, beraz, erakundeon arteko osagarritasunean, koordinazioan eta bateratasunean sakontzea.

Horregatik, plan honek Eusko Jaurlaritzaren hurrengo urteetarako konpromisoak zehazteaz gain, lagungarria eta erabilgarria izan nahi du, gainontzeko euskal erakundeekin eta kulturaren sektorearekin hausnarketa partekatze oinarri izan nahi du, 2030 horizontean, kulturaren susperraldiari elkarrekin, elkarlanean eta ardurakidetasunean, hots auzolanean, ekiteko.

1.3.

KULTURA ERDIGUNERA

Kulturak nortasunaren lanketa, ezagutza, ikerketa, eta gogoeta mobilizatzen ditu. Norbanakoen, gizataldeen eta herrien garapenerako faktore ezinbestezkoa denez, funtsezkoa da kulturak gizarte osoan duen garrantziaren aitortpena.

Alor zehatz eta definitu bat izanik ere, kulturak beste alor askotan eragiten du, eta giltzarri da horietako batzuetan, hala nola hezkuntzan. Begibistakoa da kulturak hezkuntzarekin duen lotura eta hezkuntzak kulturaren duen erabakigarritasuna. Garapen ekonomikorako ere, trebetasun kulturalak eta sormenerako gaitasuna gero eta garrantzitsuagoak dira. Kultura lagungarri da eritasunean eta zahartzaro osasuntsurako; kultura funtsezkoa da berdintasuna eta gizarte kohesioa sustatzeko. Ukaezina da kulturaren garrantzia herri baten kanpo irudian, eta herri baten erakarmenean. Kultur eskaintza kalitatezko turismoaren osagai funtsezkoa da. Alor horietan guztietan kultura eragile gisa kontsideratzea

eta dakarren onura baloratzea ezinbestezkoa da kulturen garapenerako. Kultur politika espezifikoak bezain beharrezkoa da gainerako politiketan kulturen ekarpena eta berezitasunak baloratzea eta sustatzea.

Lankidetzan sakontzeko eta zentralitatea bilatzeko konpromisoa behin eta berriz adierazten da plan honetan. Eginkizun zehatzen bidez estutuko dira Sailaren baitako lankidetzak –kultura, euskara eta kirola– eta Gobernuko beste sailekiko kooperazioa –Hezkuntza; Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumena; Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa; Enplegua eta Lana; Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politikak, Ogasuna, Osasuna, Kanpo Harremanak...–.

Zentralitatea bilatzen du, plan estrategiko hau burutzeak berak. *2019-2022 Kultura Plana* ez bezala, dokumentu hau plan estrategiko bat da. Ez da, soilik, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren plana. Gobernu osoarena da. Eusko Jaurlaritzaren Kontseiluak, 2020ko abenduaren 15ean XII. legealdirako aurreikusita dauzkan 16 Plan Estrategikoak aurkeztu zituen, Eusko Jaurlaritzak euskal gizartearen aurrean hartutako konpromisoen muina osatzen dutenak. Horien artean dago Kultura 2025 Plan Estrategikoa.

Gobernu Programak ere, pertsonaren aldeko konpromisoan, kultur politiken beharra aldarrikatzen du, pertsonen garapenerako eta, beraz, gizartearen onerako duen garrantzia aitortuz: “Pertsonak dira gobernuaren ekintzaren konpromiso politikoaren funtsezko elementua. Pertsonak dira benetan garrantzitsuak, hau da, politika publiko guztien azken xedea. Konpromisoa da osasun eta hezkuntza zerbitzu publikoak finkatzea eta indartzea eta euskal gizartearen giza garapenean laguntzen duten kultura-politika guztiak bermatzea, bizikidetzak finkatzeko, justizia eta segurtasuna defendatzeko eta Giza Eskubideak eta horien gauzatze eraginkorra defendatzeko, egoera eta herrialde guztietan.”

Era berean, kulturak berrikuntzarekin eta garapenarekin duen lotura aitortzen du Zientzia eta Berrikuntzaren Euskadiko Plan Estrategikoaren baitan Kultura eta Sormen Industriak integratu izanak.

Bestalde, Nazio Batuen Batzar Nagusiak 2015eko irailean onartu zuen “Gure mundua eraldatzea: Garapen Iraunkorrerako 2030 Agenda” dokumentua. Agenda horrek 17 helburu (GIH) eta 169 helmuga zehatzen ditu, gizateriarentzat garrantzi kritikoa duten lau eremu identifikatzeaz

gainera: Pertsonak, Planeta, Oparotasuna eta Bakea. Konpromiso-programa honek, munduko herrialde guztietako politika publikoak modu positiboan lerrotzea eta aurrez ezartzea du xede. Euskadik ere bat egin zuen 2030 Agendarekin eta zehazki XII. Legealdiari dagokionean, “2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programa” izeneko dokumentua da Eusko Jaurlaritzak arlo honetarako duen 2020-2024 jardura-plana. Bertan ere jaso eta islatuko da Eusko Jaurlaritzak kulturari eman nahi dion garrantzia eta zentralitatea. Izan ere, kulturari eta hizkuntzari lotutako GIH berri bat gehituko dio Euskadik 2030 Agendaren garapenari. Herritarren eta herritasunaren garapenean kultura ere giltzarri dela aldarrikatuko du, horrela, 18. helburua txertatuz bere bide-orrian.

1.4.

MISIOA ETA IKUSPEGIA

> Misioa

Kultura 2025 Plan Estrategikoaren xedea kulturaren sistema indarberritzea da, krisiaren ondoko susperraldia ahalbidetzea eta gizartearen aldakuntzak dakartzan aukera berriak baliatzea, ehun sortzailearekin, kultura industriekin, eragile pribatuekin eta herri-erakunde guztiekin auzolanean, kulturaren sistema bere osotasunean harturik: sorkuntza, ekoizpena, kultur eskaintza eta kultura ondarearen transmisioa.

> Ikuspegia

2025an Euskadi bere herri-garapenean kultura leku zentrolean txertatu duen herri bezala ezagutua izango da Europan, sorkuntzarako eta talentua garatzeko eskaintzen dituen aukerengatik, kultur eskaintza oparoagatik, ondareari eta hura partekatzeari ematen dion arretagatik, kultura zaleen eta herritarren atxikimendugatik, erakundeen arteko kooperazioan eta sektorearekiko lankidetzan garatutako politikengatik, kolaborazio publiko-pribatuarengatik, kultura, garapena eta berrikuntza uztartzeko strategiengatik, kulturaren jardun guztietan genero berdintasuna bermatzeko konpromisoagatik, bere hizkuntzari eman dion bizitasuna eta indarrarengatik, herritasuna eta mundutasuna uztartzen asmatzeagatik.

1.5.

PLAN ESTRATEGIKOAREN MARKO PROGRAMATIKOA

Dokumentu hau lehenagoko hainbat dokumentu estrategikotan oinarritzen da, eta koherentea da dokumentu horietan Eusko Jaurlaritzak eta Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak adierazi izan dituzten helburu eta bitartekoekin. Bi dokumentutan ageri dira nagusiki konpromisoak: Sailak landu eta aurkeztu zuen “Kultura Plana 2019-2022” dokumentuan eta Eusko Jaurlaritzaren Gobernu Programan.

“Kultura Plana 2019-2022” dokumentua, 2019ko uztailean Eusko Jaurlaritzaren Gobernu Kontseiluan aurkeztu zen. Eusko Jaurlaritzaren urte horietarako kultur-politiken norabidea finkatzen du. Planaren garapena eta exekuzioa erabat baldintzatu ditu Covid-19aren pandemiak. Osasun larrialdiak eragindako krisiari erantzutea bihurtu zen, nahi ta ez, xede nagusia.

Aurreko plana ez da, beraz, aurreikusi bezala burutu, baina Kultura Sailaren politikak ordenatzeko eta sektorearekin adostutako bideak sendotzeko baliagarri izan zen. Pandemiak lehentasunak berriro definitu beharra ekarri du eta, beraz, plan berri bat lantzeko premia. 2022an aurkeztuko da plan hau, aurrekoan oinarriturik baina egoerari egokiturik, susperraldiari eta aldakuntzari erantzun egokiak emateko xedez. Errealitate, arazo eta aukera berriei herri bezala erantzuna emateko Eusko Jaurlaritzaren ekarpena zehazten du plan estrategiko honek. Legealdi honetarako plana da, baina hurrengoetarako oinarriak sendotu nahi litzuke; Sailaren eta Eusko Jaurlaritzaren konpromisoak biltzen ditu, baina gainerako euskal erakundeekin lantzeko bide orria ere izan nahi luke; plan berri bat da baina urteotako politikekin koherentzia eta jarraitasuna bermatzen ditu.

Bestetik, 2020ko irailean Eusko Legebiltzarreko XII. Legealdiari hasiera eman zitzaion, eta Eusko Jaurlaritzak “Euskadi Martxan” 2020-2024 aldirako Gobernu Programa onartu zuen 2020ko urriaren 13an, berau izanik datozen lau urteetarako Eusko Jaurlaritzaren jardunerako bide-orria. Bertan, Kulturari dagokionean bost konpromiso (eta horiek garatzeko 26 ekinbide) ezarri dira (112-116 Konpromisoak):

- 112. Euskadin sorkuntza eta produkzio kulturalak sustatzea, kulturaren arloko euskal sortzaileak, artistak eta profesionalak babestuz, horien lan-baldintzen hobekuntza eta profesionalizazioan sakonduz.
- 113. Euskadiko eskaintza kulturala indartzea eta konektatzea, euskal gizartearentzat eta nazioarteko publikoarentzat gero eta erakargarriagoa bihurtuz.
- 114. Euskadiko ondare kulturala babestea eta hori nabarmentzea bultzatzea.
- 115. Berrikuntza eta digitalizazioa sustatzea kulturalan.
- 116. Euskararen eta euskal kulturaren nazioarteko presentzia indartzea.

Gobernu Programan finkatutako lau ardatzen artean, II. ardatzaren baitan kokatzen dira kulturari dagozkion konpromiso eta ekinbideak, pertsonen garrantzi zentralari buruzkoan:

II. Ardatza: Pertsonak.

Osasuna, hezkuntza, zerbitzu publikoak, berdintasuna, gizarte-eta kultura politikak, bizikidetza eta giza eskubideak.

Pertsonak dira gobernuaren ekintzaren konpromiso politikoaren funtsezko elementua. Pertsonak dira benetan garrantzitsuak, hau da, politika publiko guztien azken xedea. Konpromisoa da osasun- eta hezkuntza zerbitzu publikoak finkatzea eta indartzea eta euskal gizartearen giza garapenean laguntzen duten gizarteetan kultura-politika guztiak bermatzea, bizikidetza finkatzeko, justizia eta segurtasuna defendatzeko eta Giza Eskubideak eta horien gauzatze eraginkorra defendatzeko, egoera eta herrialde guztietan.

Honez gain, kulturak bere ekarpena egingo dio Gobernu Programaren lehenengo ardatzari ere, susperraldi ekonomikoari dagokionari:

I. Ardatza: Oparotasuna.

Enplegua eta susperraldi ekonomikoa.

Premiazkoa da susperraldi ekonomikoaren, enplegua berreskuratzearen eta horren kalitatea hobetzearen alde egiten duen estrategia bat garatzea, COVID-19aren pandemiaren ondorio negatiboak gainditzeko. Industria aurreratuan, inbertsioan, berrikuntzan eta nazioartekotzean oinarritutako susperraldi ekonomikorako eta enplegurako estrategia bat.

Izan ere, ardatz honetako hainbat arlotara zabaltzen da Kultura 2025 Plan Estrategiko honen eragina eta anbizioa. Hala nola, enplegu eta ekonomia alorrera; izan ere, kultur sektorearen profesionalizazioa sustatzeko eta kultur arloko profesionalen lan egoera hobetzeko eta beraien jardunean lehiakortasuna areagotzeko neurriak aurreikusten dira. Sektorearen profesionaltasuna, kultur industriren sendotasun enpresarial, merkatuaren suspertzea, berrikuntzarako aurrerak, kulturak berrikuntzari egin diezaizkiokeen ekarpenak bereziki garrantzitsuak bilakatu dira egungo egoeran, eta bidelagun dira enpleguaren berreskurapenerako eta susperraldi ekonomikorako ahalegin orokorrean.

Halaber, Gobernu Programan zehatz azaltzen dira sailen, alorren eta erakundeen arteko lankidetzan burutu beharreko konpromisoak:

19. konpromisoa. Espezializazio adimenduna eta Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzako Plan Estrategiko berria 2030eko horizontearekin.

3. ekinbidea. Dibertsifikazio ekonomikoa eta teknologikoa planteatzea, Euskadik suspertzen ari diren gaitasunak dituen lau abagune-arlo hauek indartuz: elikadura osasungarria; ekoberrikuntza; hiri jasangarriak eta kultura eta sormen industriak.

40. konpromisoa. Turismo Jasangarrirako Euskal Estrategia berria onestea

1. ekinbidea. "2030 Turismo Jasangarrirako Euskal Estrategia" berria onestea; horrek epe laburrerako agertokia jasoko du, COVID-19aren pandemiak eragindako krisi-egoerari erantzuteko eta enplegua zein jarduera mantentzeko. Epe ertainerako zein luzerako agertokian, estrategiak COVID-19aren osteko egoera aurreikusi behar du, begirada sektorearen erronka eta joera nagusietan jarrita.

Euskadiko turismoaren jasangarritasunaren aldeko apustua egin behar du eta, gainera, balio behar du interes-talde guztiak sentsibilizatzeko eta kontzientziatzeko mugikortasun jasangarriaren eta ondare kulturalaren zein ingurune naturalaren babesaren garrantziaz. Aldi berean, jasangarritasun ekonomikoa eta soziala sustatuko da, tokiko biztanleriak turismoaren onurak baliatzeko.

67. konpromisoa. Unibertsitatea+Enpresa Estrategia, unibertsitateko prestakuntza duala eta LH+unibertsitatea prestakuntza indartzea.

3. ekinbidea. Unibertsitate-kluster berri bat abiaraztea Kultura eta Sormen Industrien eremuan.

Ildo horretatik, Euskadi Martxan 2020-2024 Gobernu Programako konpromiso eta ekinbide zehatzez gain, Kultura 2025 Plan Estrategikoak Gobernu mailako beste hainbat plan estrategiko eta sektorialekiko lankidetzak bilatu eta landu du: arestian aipatutako Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana (ZTBP) 2030; Euskararen Agenda Estrategikoa 2021-2024; Hezkuntzaren Plan Estrategikoa; Euskadi Basque Country Estrategia 2025; edota Turismoaren eta Merkataritzaren Plan Estrategikoa dira nabarmenenak.

Beren-beregi aipatu behar da atal honetan **“Euskararen Agenda Estrategikoa 2021-2024”**, Gobernu Kontseiluak onartua 2021eko azaroaren 2an. Batetik, sail bereko sailburuordetza batek – Hizkuntza Politikarako sailburuordetzak- gidatuko duen plan estrategiko batizanik bisailburuordetzen arteko lankidetzak eta koordinazio estuagatik, eta bestetik, eta bereziki, Kulturak eta Euskararen normalizazioak elkar behar dutelako, eta elkar laguntzen dutelako.

Horregatik, Euskararen Agenda Estrategikoa 2021-2024 dokumentuan ezinbestean aipatzen da Kultura, honako puntuetan (konpromisoen atala):

1. konpromisoa. Euskararen ezagutza areagotzea eta, batez ere, euskararen erabilera eragitea gizarte- eta kultura-eremuetan, eremu ekonomikoetan, digitaletan eta sektore publikoan.

1.8. ekimena. Hizkuntza Teknologia Plana onestea eta garatzea eta euskararen presentzia, euskarazko edukien sorkuntza eta horien ingurune digitaleko erabilera sustatzea. (ESZ / HIKZ) ¹

1.8.1. azpi-ekimena. Hizkuntza Teknologien Ekin-tza Plana 2021-2024 garatu eta gizarteratu, bereziki Lehendakariarekin (Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana gogoan), Gobernantza Publikoa eta Autogobernua Sailarekin, Teknologiako, Berrikuntzako eta Eraldaketa Digitaleko Sailburuordetzarekin, Hezkuntza Sailburuordetzarekin, Justizia Sailburuordetzarekin eta **Kultura Sailburuordetzarekin lankidetzan**.

1.8.2. azpi-ekimena. EABko Ingurune Digitala Batzorde-atal Bereziak ingurune digitalerako emandako gomendioak garatu eta gizarteratu, bereziki Gobernantza Publikoa eta Autogobernua Sailarekin, Teknologiako, Berrikuntzako eta Eraldaketa Digitaleko Sailburuordetzarekin, Hezkuntza Sailburuordetzarekin, **Kultura Sailburuordetzarekin eta EITBekin lankidetzan**.

1.10. ekimena. Adostasunetik abiatuta, herritarrei euskara bizitzaren eremu guztietan erabiltzea

ahalbidetzen dieten diskurtso positiboak eta gizarte-aktibazioa lantzea. Horretarako, euskararen zeharkakotasuna azpimarratuko da eta Gobernuaren sail eta arlo guztien, sektore publikoaren eta, orokorrean, gizartearen inplikazioan sakonduko da (industria, berdintasuna, lanbide-heziketa, unibertsitatea, merkataritza, turismoa...). Erakunde arteko lankidetzat lan egingo da. (ESZ / HIKZ)

1.10.4. azpi-ekimena. Gainerako politikekiko loturak eta interesguneak identifikatu, lankidetzan aritzeko: Euskadi-Basque Country Estrategia (Lehendakari-tza), Gobernantza eta Berrikuntza Publikoko Plan Estrategikoa (Gobernantza eta Autogobernu Saila), Euskadi 2025 Eraldaketa Digitalerako Estrategia (Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila), Gazteria Plana (Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila), EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Plana (Emakunde), **Kultura Plan Estrategikoa (Kultura eta Hizkuntza Politika Saila)...**

¹ Euskara Sustatzeko Zuzendaritza eta Hizkuntza Ikerketa eta Koordinaziorako Zuzendaritza.

1.6.

EUROPAKO MARKOA

Europa funtsezko markoa da Euskadira, Eusko Jaurlaritzaren politiketarako eta, beraz, kultur politiketarako baita ere. Era askotara gauzatzen da Europar Batasunarekin daukagun lotura eta europartasunarekiko konpromisoa, eta ez bakarrik Eusko Jaurlaritzatik eta erakundeetako kultur politiketatik: kulturaren sistema publikoan dauden eragileek ere Europaren aldeko apustua egingo dute, eta europar –edo mundu mailako– elkarrekin partaidea dira, hala nola Filmategia, Eresbil (musikaren euskal gordailua), zinemaldiak, museoak, Artxibo Historikoa, etab.

Euskal ikus-entzunezkoen garapena Europako markoan lantzen da. Europa Media, ikus-entzunezkoen sustapenerako Bruselak ondu zuen estrategiarekin bat egin zuen Euskadik hasieratik, eta Media bulego propioa dauka, eragile garrantzitsua izan dena azken hamarkadan euskal profesionalen trebakuntzarako eta egitasmoen garapenerako. Europar Batasunak Creative Europe izeneko egitasmo estrategikoan txertatu zuen gero Europa Media, ikus-entzunezko industriak kultura eta sormen industrien alor zabalagoan kokatuz.

Kultura eta Sormen Industriak, hau da, beren helburu kulturalerako jardun ekonomikoa behar dutenak eta bere helburu ekonomikorako jardun sortzailea behar dutenak, sektore bakarrean bateratzea estrategikotzat jotzen du Europar Batasunak, berrikuntzarako eta garapenerako ezinbestekoa dela aldarrikatuz, eta eskualdeen garapenean txertatzeko gomendioa egiten du Bruselak, haren sustapenaren ardura lekuan lekuko Kultura Sailekin batera Garapen Ekonomikorako Sailek har dezatela eskatuz. Hala egin du Euskadik: KSlen alorra Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planaren (ZTBP) barruan dago, RIS3ren alorretako bat da, eta Kulturak, SPRIk eta Innobasquek elkar lanean garatu dituzte tresna berriak, Europako gomendioekin eta eskakizunekin koherentzian.

Europar markoan dihardu, baita ere, Etxepare Institutuak, eta EUNIC (European Union National

Institutes for Culture) elkarteko kide bilakatu da. Europar eredu hartu du oinarri, halaber, prozeduretan eta protokoloetan Euskarianak, euskal kulturaren biltegi digital nagusia Europako liburutegi digitalaren partaidea izan dadin, eta harekin –Europeanarekin– lotura egiteko gune nagusia.

Europar politikekiko bateratasuna areagotu egingo da hurrengo urteetan. Covid-19 pandemiaren ondoko biziberritzeari eta indarberritzeari begira Europar Batasunak proposatu dituen neurri estrategikoek kulturaren garrantzia azpimarratu dute. Beren-beregi aldarrikatu dute, Europar presidentziatik bertatik, Next Generation EU egitasmoa ez dela soilik ingurumenari eta ekonomiari lotua, kulturarako ere egitasmo berria eta berritzailea ere izan behar duela. Hortik sortu da New Bauhaus egitasmoa, artearen, kulturaren, gizarte inklusioaren, zientziaren eta teknologiaren gurutzaketaz etorkizuneko bizimoduak diseinatzeko markoa. Bereziki hartzen ditu kontuan dimentsio materialaz haragoko esperientzia aberasgarriak, sormena, artea eta kultura iturburu dutenak. Euskadik parte hartuko du New Bauhaus abian jartzeko prozesuan.

Ezin aipatu gabe utzi Eusko Jaurlaritzaren Bruselako bulegoaren lan bikaina Euskadi europar dinamiketan txertatzeko ahalegin etengabea. Bruselako bulegoaren laguntza erabakigarria izan bada orain arte, areago izango da hurrengo urteetan, nazioartekotasuna eta europartasuna indartzea eskatzen duten garaiotan.

2.

**EGOERAREN
DIAGNOSIA**

2.1.

TESTUINGURU SOZIAL ETA KULTURAL OROKORRA

Bizitzaren alderdi guztietan gertatzen ari diren aldakuntza sakonak bost alorretan laburbil genitzake: mundializazioa, eraldaketa digitala, kulturaren balio ekonomikoa, ingurumenarekiko kezka eta emakumeen ahalduntzea.

Bost-bostek jartzen dituzte zalantzan orain arteko bizimoldeak, eta fenomeno horien garapen gero eta bizkorragoak bete-betean sartu gaitu ingurune aldakor batean non ziurgabetasuna kudeatzeak eta etengabe egokitzeko gai izateak erabateko garrantzia hartu duten.

Kultura tresna funtsezkoa da, aldakuntza gero eta bizkorragoen eta sakonagoen garaiotan, norbanakoek, gizataldeek eta herriek bere burua birkokatzeke eta etengabe egokitzeko. Kultura ezinbesteko lanabesa da bizitzari zentzua emateko, egoera berriei kritikoki aurre egiteko, norberaren autonomia eraikitzeke, aldaketak ulertzeke eta haien aurreko jarrerak lantzeko.

Kultur edukiek baloreak, edukiak eta zentzua bideratzen dituzte, eragiten dute norberaren eta gizataldeen imaginarioan, eta identitate gero eta konplexuagoen osaketan. Kultur praktikek harreman sozialak eta gizarte kohesioa sustatzen dituzte.

Kultura lanbide eta jardun ekonomikoa da gainera, garapenarekin eta berrikuntzarekin gero eta lotuagoa. Harreman berezia du kulturak turismoarekin, kultura osagai garrantzitsua da kalitatezko turismoan. Baina gero eta garrantzi handiagoko sektore ekonomikoa izateaz gain, kultura herri erronka bat da, komunitate politiko eta kultural baten etorkizunerako eta jarraitasunerako erabakigarria.

> Mundializazioa

Mundializazioak maila guztietako eskala aldaketa dakar. Planeta osoaren interkonexioak, nagusiki teknologia informatikoek bideratua, interdependentzia ekarri du berarekin. Ekonomia

eta geopolitika planetaren mailan erabakitzen dira, eragile berriek astindu egin dute mendebalde zuriaren hegemonia. Globalizazioak, forma ekonomikoa eta merkataria hartu badu ere, planeta bereko eta mundu bereko izatearen kontzientzia aldatu du, mundu mailako ardura eta erantzukizuna ageriko egin ditu, ingurugiroaren zaintzak eta XXI. mendea eraldatzen ari den migrazio masiboen fenomenoak nabarmentzen dutenez.

Mundializazioa aukera bat da, gogoeta kritikorako alor berriak, sorkuntzarako eremu –eta premia– berriak eta kulturen arteko harreman eta elkar hizketa berriak ahalbidetzen dituen neurrian. Eta itzulezinezko prozesua da, gainera, Covid-19ak, erantzun globalak eskatu dituen pandemia globalak, batetik, eta planetaren hondamendiaren ebidentziak, bestetik, argi erakusten dutenez.

Mundializazioak dakarren eskala aldaketak gurea bezalako herri eta nazio txikien etorkizuna berpentsatu beharra dakar, estrategia berriak bideratu beharra, herri bezala, komunitate kultural eta politiko bezala, jarraitasuna bermatu ahal izateko. Eskala aldaketak are gehiago eragiten die, gurea bezala, hizkuntza berezia duten nazioei, globala bilakatu den harremanean hizkuntza globalen boterea sendotu egin baita, hizkuntza aniztasuna sustatzeko eta bermatzeko ahalegina indarberritzea eskatuz.

Nazio txikiak argiago dutelako batera jardun beharra, aniztasuna eta giza-garapena aldarrikatzeko eremua eskaintzen duelako, guk munduan joka dezakegun papera Europaren etorkizunari dago ezinbestean lotua, gainerako alorretan bezala, kulturen. Europa da munduan egoteko gure oinarririk sendoena.

Munduan egoteak munduan eragitea esan nahi du, nazioarteko dialogoan aktore izatea, eta ez ikusle soil: kultura sortu egiten duen herri bat izatea, bere historiari, bere kulturari eta bizimoldeetatik abiatuta, eta ez, hutsik, produktu globalen kontsumitzailea. Norberarenetik abiatuta unibertsa izateko gaitasuna lantzea da erronka. Bide horretan aurrera egiteko, ezinbestekoak dira herri borondatea, herritarren kulturarekiko atxikimendua, eta komunitate kultural sendoa, munduari irekia baina berean errota.

> Eraldakuntza digitala

Eraldakuntza digitala errotik modifikatzen ari da bizimoduak eta ohiturak, pertsonen arteko harremanak, ondasunen produkzio eta banakuntza moldeak, aisialdia, heziketara eta informaziora heltzeko bideak.

Lankidetzak eta harreman sareak ehuntzeko eta zabaltzeko aukerak dakartza mundu digitalak, eskala global eta lokalean, eta molde berri bateko erabiltzaileak sortu ditu: produktua baino gehiago akzesoa erosten duten kontsumitzaileak, eta kontsumitzaile huts izatetik harago, edukien sortzaile bilakatzen direnak. Prozesu bizkor eta indartsua da, adimen artifizialaren eta makina adimendunen garapenarekin batera, gizakion eta gizartearen bizitza sakonki aldatzen ari dena. Eraldaketa digitalak, erronka bezala eta aukera bezala, ezinbestean behar du zentrala politika publikoetan.

Aro digitalak sakon astindu ditu informaziora eta ezagutzara heltzeko moldeak, kultur edukien ekoizpenerako eta hedapenerako prozesuak eta, batez ere, kultur produktuen kontsumitzeko, gozatzeko eta erabiltzeko moduak. Hartzailea sortzaile ere bilakatu da, kulturaren alor guztiak nahasian daude eskura, kultur adierazpen berriak –edo hibridoak– ugaltzen dira. Kultur emaitzak balioestea eta gomendatzea ez dute jada ezagutzaren eta kulturaren erakundeek edota inguru espezializatuek erabakitzen, korporazio global pribatuek baizik, informazioaren eta ondasun kulturalen zabalkundea kontrolatzen dutenak.

Tokian tokiko komunitate kultural eta politikoei beren kultur emaitzak nazioarteko sare globalean txertatzen ahalgindu behar dute, baina erabakigarria zera da: bere kultur adierazpenak balioesteko, balioztatzeko, hedatzeko, gomendatzeko eta ikusgarri egiteko ahalmen propioak indartzea.

Kultura ondareari ere zuzenean eragiten dio eraldaketa digitalak. Ezinbestekoa da kulturaren datuak eta edukiak digitalizatzea eta eskuragarri jartzea, liburutegi, agiritegi, eraikin, leku, museoetan. Logika digitalak landu behar dira, lankidetzak, partekatzea eta ko-sorkuntza ardatz hartuta. Teknologia digitalak garatu behar dira, ahalgin berezia eginaz hizkuntza teknologietan. Teknologia digitalek, gainera, ondarea ezagutzeko eta ondarearen esperientzia birtualak moldatzeko aukera ematen dute.

Era berean, teknologia digitalek zerbitzuen erabiltzaileen edo kontsumitzaileen ezagutza sakon eta berehalakoa ahalbidetzen dute. Datuak egoki erabiltzea eta ikuspegi publikoak kudeatzea erronka saihestezina izango da, hurrengo urteotan, erakundeontzat.

> Kulturaren balio ekonomikoa

Kultur produktu eta zerbitzuak merkatu balioa duten ondasunak dira, eta haien sorkuntzak, ekoizpenak eta hedapenak gorantz datorren sektore ekonomikoa osatzen dute. Kultur industriaren sendotasuna, lehiakortasuna eta merkatuetara heltzeko gaitasuna etengabe landu beharra dago, kontsumitzaileen ohitura aldaketei erantzun egokiak emanaz. Nazioarteko merkatuetan lehiatu beharra dago, kultur industriaren eta sortzaileen biziraupenerako ezinbestekoa baita. Baina barne kontsumoa da muina, euskal kulturarekiko atxikimendua eta interesa sendotzea eskatzen duena, euskal kultur produkzioaren ikusgaitasuna areagotuz, aurrenik.

Jardun profesionalean oinarritzen da sektore ekonomiko hori, eta beraz, lanbide bat ere bada, askotarikoa, aberatsa baina zaurgarria, talentua eta ekimena exijitzen dituen. Talentu sortzailea sustatzea eta hari bide ematea da kultur politiken xede nagusietako bat. Giltzarri da, baita ere, kultur industrientzat, talentu sortzailea bait dute kultur industrien lehengai. Sormen gaitasunak daude, baita ere, sormen industriaren jardunaren muinean (diseinua, arkitektura, publizitatea, moda, gastronomia, teknologia...). Kultura eta sormen industriak oso gertuko alorrak dira, xedearen arabera bereizi daitezkeenak: kultur industrien onura ekonomikoa behar dute kultur asmoei eusteko; sormen industrien sorkuntza gaitasunak behar dituzte onura ekonomikoa lortzeko. Kultur industriak eta sormen industriak sektore bakar batean biltzeak indar metaketa dakar, ageriagoko egiten ditu sektorearen pisu ekonomiko nahiz laborala eta berrikuntzan duen eragina, eragilearen artean barne gurutzaketak sustatzen ditu, gainerako sektoreekin egitasmo eta praktika gurutzatuak erraztuz. Munduan oro har, eta Europan zehazki, KSlen inguruko politika espezifikoak eta partekatuak –kultur eta garapen ekonomikorako politiketatik kudeatuak– bultzatzen dira.

KSlen sektoreaz harago, sormena, berritasuna eta komunikazioa balore oinarritzkoak ari dira gertatzen industriaren eta jardun ekonomikoaren alor guztietan. Oraintsu arte kultur baloreak zirenak, irudimena, sormena, komunikazioa, ziurgabetasunari aurre egiteko gaitasuna, beharrezkoak dira industria eta zerbitzu gero eta gehiagotan, ekonomia kreatiboa esaten zaion horretan. Sormen eta komunikazio ahalmenak lantzea beharrezkoa du ekonomian ere aurreratua izan nahi duen gizarteak.

Sektore ekonomiko zehatza izanik ere, merkatu izanik ere, sorkuntza eta kulturgintza ezin dira bere balore merkantil hutsez neurtu. Euskadiko –eta Europako– kultur politiken ardatz dira sorkuntza libre eta askotarikoa ahalbidetzea, kultur eskaintza oparo eta anitza ahalbidetzea, komunitatearen ondarea zaintzea, partekatzea eta transmititzea. Baina berezko balio kulturalak gainera, kulturaren ondasunak eta kulturaren lanabesak gizarte guztiaren esku jartzea berdintasun eta kohesio sozialaren aldeko apustua da. Kapital kulturala bereganatzeko eta baliatzeko ahalmenaren desorekak estuki lotuak daude desoreka sozialekin. Bizitzarako eta, gero eta gehiago, lanerako ezinbesteko diren oinarritzko lanabes kulturalen eta trebetasun digitalen gabeziak markatuko du bazterketa soziala.

Merkatu ere izanik, merkatuaz harago doa kultura, aldi berean lanbide, jardun pribatu eta ondasun publiko.

> Ingurumenarekiko kezka

Ingurumena lehen mailako kezka bihurtu da, baliabide naturalen neurritz gaineko ustiaketa onduz ingurumenaren hondamendia ukazina bilakatu den heinean. Iraunkortasunarekiko ardura larriagotzeak ekoizpen sistemak auzitan jartzea ekarri du, lehengai berrien ikerketa bultzatzea, kalte ekologikoa apaltzeko edo neutralizatzeke, ohitura sozialak eta kontsumo moldeak aldatzea, gizartearen garapenari iraunkortasunaren, birziklatzearen eta berrera-bilpenaren paradigmatic erantzuteke premia. Atzera ezineko erronka da ingurumenaren zaintza, gizartearen alor guztietatik eta baliabide publiko guztietatik erantzun behar zaiona.

Ingurumenari buruzko kezkaren larritzeak orain arte nagusi izan diren produkzio eta kontsumo moldeak kritikoki aztertzea dakar, bizitza parametro sostengarrietan irudikatzea, iruditeria berria sortzea. Kontzientziak suspertzeko eta astintzeko zereginetan, balore eta ikuspegiak lantzeko ahaleginean, kultura eta kultur produktuak erabakigarriak dira.

Baina naturarekiko errespetua eta jasangarritasuna, edukietan bezainbat, bere jardunean txertatu behar dute kulturaren arlo guztiek, balio kate guztian. Kulturaren ekoizpenek eta kultur antolamenduek –museo, jaialdi, orkestra, agiritegi, biltegiek...– konpromisoa hartu behar dute bere jarduna garbiagoa eta naturarekiko egokiagoa izan dadin.

> Genero berdintasuna

Emakumeen ahalduntzea da, seguruenik, XX. azken mende erdiko eta XXI. mendeko iraultzarik sakonenetako bat. Bizitzaren alor guztietan eta ardura maila guztietan berdintasuna bermatzea eta matxismoa gainditzea atzendu ezinak bihurtu ditu emakumeen borrokak. Oinarritzko berdintasunak mentalitate aldaketa sakonak exijitzen ditu, politika publiko sendoak, indarrean dauden eta maiz ikusgaitz diren hesiak hausteko. Emakumeen ahalduntzeak egungo gizartea jartzen du auzitan, emakumeen menpekotasuna sustraian duen neurrian, hizkuntzaren erabileratik bertatik hasita; iragana ere astintzen du, emakumezkoen ondarea, ekarria eta ikusgarritasuna ezkutatu, estali eta isildu egin izan bait dira sistematikoki. Etorkizuna baldintzatzen du, ez baita zilegi emakumea menpekotzat hartzen duen gizarte molderik, ezta ere sexuaren araberako bazterkerian oinarritzen den etorkizunik.

Kultura giltzarri da emakumeen ahalduntze prozesuan. Genero berdintasunean aitzineratzeak munduaren ikuspegia aldatzea eskatzen du, mentalitateak eta baloreak aldatzea. Praktika kulturelez mintzo gara beraz emakumeen ahotsa balore berriak eraikitzen eta eztabaidatzen ari dela esaten dugunean, kontzeptu, irudi eta kontakizun berriak sortzen ari dela, auzitan jarritz balore, hizkera, errepresentazio eta iruditeria zaharrak.

Emakumeak behar dira sorkuntzan eta balio kate osoaren ardura postuetan, lan aukeren eta lan baldintzen aldetik genero berdintasuna bermatuz. Eskubidea dutelako, eta emakumeen ikuspuntua ezinbestekoa duelako gizarteak. Ingurune globalean emakumeentzako atzerapauso dramatikoak gertatzen ari diren honetan, ozen aldarrikatu behar da gizarteak, munduak behar-beharrezko dituela emakumeen begia, emakumeek sortutako iruditeria eta imaginarioa.

2.2.

KULTURAREN EGOERA

Kultur sektorea gogor kolpatu duten bi krisiren arteko epea izan da hamarkada hau. 2010eko finantza krisiak eta 2020ko osasun krisiak kulturaren ekosistema osatzen duten elementu guztiak astindu dituzte –museo, liburutegi, jaialdi, kultur antolamendu, agertokiak, etab.–, baina kalterik handiena sortzaileek jasan dute, artistek, kulturako profesionalak eta enpresek.

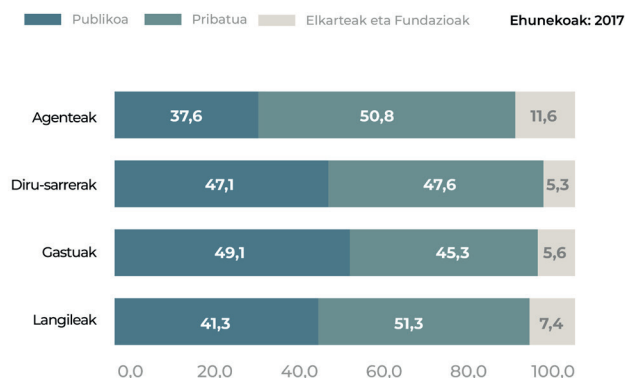
Nolanahi ere, jarraian ikusiko denez, argi ilunekin bada ere, kultur ekosistema bizia eta indartsua dugu Euskadin, sortzaileen eta ekoizleen ekimenari eta talentuari, herritarren atxikimenduari, ekimen pribatuak –enpresa, elkarte zein fundazioak– kulturari eskaintzen dion laguntzari eta, jakina, erakunde publikoen konpromisoari esker.

> Kultur eredu mistoa: arlo publikoaren eta pribatuaren osagarritasuna

Euskadin daukagun, eta zaindu behar genukeen eredua eremu pribatuaren eta publikoaren lankidetzan eta osagarritasunean oinarritua dago. Alor pribatuan eta merkatuaren lehian dihardute autonomoek, enpresek, kultur industriek. Alor pribatukoak dira, baita ere, enpresa, elkarte eta fundazioak, kultura ahalbidetzen laguntzen dutenak. Beste euskarria eremu publikoa da: herri-erakundeak alde batetik, Gobernua, Foru Aldundiak eta Udalak, eta kultur antolamenduen eremu publikoa bestetik, museo, antzoki, liburutegi, jaialdi eta abar.

Bi eremu horien arteko oreka nabaria da datuetan. Eragile pribatuak gehiago dira, enplegua ere gehiago sortzen dute, gastu eta sarreratan pareko daude ia.

Diru-sarrerak, gastuak, guztizko langileak eta agenteak, titulartasunaren arabera

Taula honetatik kanpo geratzen da bere jardun nagusia kultura ez duten enpresa eta fundazioek kulturari ematen dioten babesa, ezinbestezkoa dena erakustokiak, kontzertuak, museoak, jaialdiak edota agiritegiak bizirik jarrai dezaten. Finantzazio pribatuaren ekarpenak daukan garrantziagatik garatu behar dira politika fiskal suspertzaileak.

> Sektore publikoaren garrantzia

Esparru publikoak kulturaren duen pisua funtsezko datua da kulturaren sistema ulertzeko. Kulturaren eremu publiko sendoa duen herriak kultura ondasun publikotzat duela adierazten du. Kulturaren ekimen publikoa herri erakundeetatik ez ezik eremu publikoko antolamenduetatik egiten da, bertako profesionalen lankidetzaz. Erakunde politikoen eta erakunde kulturalen arteko gertutasuna eta osagarritasuna giltzarri dira, beraz, kultur politika eraginkorrerako.

Harreman publiko-pribatua modu berezian gauzatzen da azpisistema bakoitzean. Sorkuntzan eta ekoizpenean ahalegin pribatua da nagusi eta politika publikoak horren osagarri eta bideratzaile

dira. Eskaintzaren azpisisteman, bien arteko oreka ematen da: eremu publikoak garrantzi handia dauka azpiegiturei eta agente programatzaileei dagokienean, baina eragile pribatuen ekarpena funtsezkoa da, promotore, ekoizle eta areto bezala, batez ere artean, musikan eta zineman. Azpiegitura publikoen eskaintza ahalbidetzeko, gainera, finantzazio pribatuaren lankidetzaz ezinbestekoa da. Memoriaren azpisistema eremu publikoan oinarritzen da, gehienbat, baina ondarearen zaintzak jabetza pribatuaren ardurakidetasuna nahitaezkoa du.

Pandemiak nabarmenago egin du eremu publikoaren premia. Sostengu publikorik gabeko herrialdeetan pandemiaren eraginak izugarriak izan dira, museo, antzoki, eta agente kulturalen biziraupena zalantza larrian jartzearaino. Kulturaren eremu publiko sendoa berriz, antolamenduen jarraitasuna bermatzeaz gain, jardun pribatuaren, eta batez ere sortzaileen biziraupena sustatzeko eta laguntzeko tresna paregabea gertatu da krisiaren unerik gogorrenetan, lan-enkarguak eginaz, bertako sortzaileen programazioa indartuz, publikoak zainduz.

Alorrez alor ikus daiteke esparru publikoaren eragina:

Ikus-entzunezkoen alorrean EITB, euskal irrati telebista publikoa, euskal ekoizpenaren euskarri eta sustatzaile nagusia da, eta izango da aurrerantzean ere. Eremu publikoak erantzuten dio baita ere alor honetako hezkuntzari, unibertsitateetatik, eta profesionalen etengabeko trebakuntzari, berriz, zerbitzu espezializatuen bidez (Europa Media, Zineuskadi, etab.). Udalen ardurapekoak dira filmaketak erakartzeko eta ahalbidetzeko Film Commission izeneko antolamenduak. Eremu publikotik kudeatzen da, baita ere, film laburrak atzerrian zabaltzeko Kimuak programa arrakastatsua. Donostiako Nazioarteko Zinemaldiak (SSIFF) eta nazioarteko zinemaldi espezializatuak (Zinebi, Mendifilm, etab.) finantzazio mistoa dute, ahalegin publikoan oinarritzen direnez, baina ekarpen pribatua ezinbestekoa dutelarik. Eremu publikotik dinamizatzen dira gainerako zinemaldi espezializatuak, nola Giza Eskubideen, Beldurrezko Zinemaren edo animazioaren ingurukoak. Euskal Ikus-entzunezkoaren memoria Euskadiko Filmategiak eta EITBk gordetzen dute, biak ere esparru publikokoak.

Liburutegi publikoak, hiruherenetik gora EAEn, funtsezko erramintak dira kultura gizarteratzeko eta guztien eskura jartzeko ahaleginean. Liburutegi guztien %83 dira publikoak. Besteek erakunde pribatuenen eta norbanako pribatuen jabetza dute. 286 liburutegi daude Euskadiko Irakurketa Publikoko Sarean. Bazkide karnetak, katalogazio lanak eta liburutegien arteko mailegua partekatzen dituzte. Guztien artean, 2021 urtean 6,7 milioi titulu eskaintzen dituzte, eta 920.149 erabiltzaileari ematen diote zerbitzua. Liburuak sortzeko, banatzeko eta saltzeko sistema, aldiz, pribatua da. Sistema horren garapenean, jauzi digitala abian da azken urteotan, liburutegi publiko digitalak eraiki baititu Eusko Jaurlaritzak, liburutegi sarearekin lankidetzan, liburu digitalen ekoizpena bultzatzeko erabakigarriak izan direnak. Liburutegi publikoen sarea euskal produkzioaren erosle garrantzitsua da, irakurleengana hurbiltzeko tresna erabakigarria da, preskripzioaren, liburu aurkezpenen, irakurle taldeen eta literatura jaialdien bidez.

Eskena arteetan, antzokien publikotasuna nabaria da, %85,3 publikoa baita. Udalen jabetzapekoak izan ohi dira. Eusko Jaurlaritzari dagokio haien arteko elkarlana eta koordinazioa sustatzea, Sarea izeneko antolamenduaren bidez. Antzerkigintza eta dantza ikasketak Dantzertin egin daitezke, hezkuntza sistema publikoaren baitan dagoen zentroa. Programazioaren bidez, hau da, obrak taularatzeko aukerak emanez sustatzen dute sorkuntza antzoki publikoek, Euskadiko Antzoki Sarean koordinaturik. Obraren ekoizpena ontzeko baliabideak eskaintzen dira Harrobia eta Sarobe antolamenduetan, dantzaren alorrean Gipuzkako Dantza Etxeak eragin oso positiboa izan du. Antzerkigile gazteen eta proposamen berritzaileen lehen urratsak Pabellón 6k ahalbidetzen ditu. Antzoki nagusiek bakarrik ekoitzi ditzakete obra berriak, eta horien artean Bilboko Arriaga antzokia da aitzindari. Hiru hiriburuetako antzoki publikoen elkarlana bultzatzen ari dira orain herri-erakundeak, sare publikoak sorkuntza berriari egiten dion ekarpena areagotzeko asmoz.

Musikaren alorrean, eta musika “klasikoa” esaten zaion eremuan bereziki, Hezkuntza, trebakuntza, jardun profesionala, eskaintza eta transmisioa eremu publikoak bermatzen ditu. Hezkuntza eta trebakuntzarako, egitura publiko oso bat dago, oinarritzko ikasketatik goi mailako jardun profesionalerainokoa. Eskaintzaren alorrean,

erreferenteak goi mailako jardun profesionala duten orkestra publikoak dira: Euskadiko Orkestra (EO), Euskal Herri guztian programatzen duena, eta Bilboko Orkestra Sinfonikoa (BOS). Jaialdiak ere garrantzitsuak dira, musika eskaintzan duten eraginagatik eta bertako sortzaileentzat garapen profesionalerako aukerak eskaintzen dituztelako, baita ere, hala nola Musika Hamabostaldia, Música-Musika zikloa, Musikaste... ABAOren opera denboraldia, berriz, Euskadiko kultur eskaintzan leku garrantzitsua dena, pribatua da izatez, baina finantzazio eredu mistoa du. Memoriari eta transmisioari dagokionean, Eresbil da eragile nagusia, euskal musikaren memoria jaso, gorde, aztertu eta gizarteratzen duena, eta bera ere herri-erakundeen ardura pekoa da.

Bestelako musiketan –herri musika, musika herrikoiak, jazz, bertsolaritza, etab.– ekimen pribatua da nagusi. Alor honetan ere sortzaileek jardun ekonomiko pribatua dute, merkatuari lotua, eta haien lanaren hedapena egiten duten promotore eta aretoak ere pribatuak dira, gehienbat. Hala ere, programatzaile publikoak erabakigarriak dira, jardunaren alderdi oso garrantzitsua ematen delako udal aretoetan, jaialdietan eta herrietako jaietan.

Arte bisualetan ere, Euskal Herriko Unibertsitatea da ikasketarako gune nagusia, batik bat arte ederren eta arte historiaren fakultateen bidez. Etengabeko trebakuntzarako eta karrera profesionala garatzeko aukerak sistema publikoak eskaintzen ditu kultura zentroek eta museoek. Artearen erakusketan nabarmena da lankidetzaren publiko-pribatua. Arte galeriak pribatuak dira, erakusketa areto garrantzitsu batzuk fundazio pribatuen ardura pekoak dira (BBK; Kutxa; Vital, etc.), eta beste batzuk publikoak, udalen edo Foru Aldundien ardura pekoak (Rekalde, KM, etc.). Museoetan jabetza publikoko eta pribatukoak orekatu egiten dira ia: %41 museo du titulartasun publikoa, %11 dira mistoak eta %48 pribatuak. Badira batzuk erabat pribatuak direnak (Chillida-Leku, Aquarium, Photomuseum, etab.) baina asko -eta garrantzitsuak- dira ekarpen pribatuak duen garrantzia dela eta, ikusleen erosketari eta enpresen babesari esker, nortasun juridiko pribatua izanagatik ere, oinarrian ekarpen publiko ezinbestezkoa dutenak, egoitzak nola

bildumak publikoak dituztenak (Guggenheim Bilbao, Bilboko Arte Eder Museoa...). Publikoaren eta pribatuaren harreman estuari esker eratzen joan den panorama horretan urrats garrantzitsua da sistema bezala funtzionatzea, elkarrekiko berezitasuna eta osagarritasuna eta guztien koordinazio eta kolaborazioa bilatuz.

Memoria biziaren edo kultura ondarearen alorrean eremu publikoak pisu handiagoa du. Ondarearen zaintza ondo egituratuta dago, herri-erakunde bakoitzaren eskumenak eta eginkizunak argi dauden neurrian. Ondare higikorren gordailuak ere erakundeen ardura dira, eredu berritzaileak ere eremu publikotik ari dira lantzen, Gipuzkoako Gordailua, adibidez. Agiritegiei dagokienez, Euskadiko Artxibo Historikoak Eusko Jaurlaritzaren ardura du, baina Foru Aldundiek eta udalek nork bere agiritegia kudeatzen du. Horien arteko interkonektibitatea lantzen ari dira orain erakundeak. Horrez gain, elizaren artxiboak aipatu behar dira, errola zibilak indarrean jarri arteko informazio iturri ezinbestezkoak direnak, eta oro har eremu pribatuko artxiboak, norbanakoenak, bildumagileenak edo elkargo eta enpresenak.

Ondare-lekuak babestea eta gizarteri zabaltzea, ondare diren neurrian, herri-erakundeen ardura dira eta esparru publikotik zaintzen dira beraz (Añanako Gatzagak, Sta. Maria katedrala, Iruña-Veleia, Gaztelugatxe...).

Ekimen publikoak kulturari ematen dion sustengu hori, neurri handi batean, urtez urteko aurrekontu eta inbertsioen bitartez egiten da, erakunde guztien ekarpen ekonomikoekin. Hasieran esan den bezala, Lurralde Historikoen Legeak hala aginduta, kulturaren eskumena banatuta dago euskal erakundeen artean. Eusko Jaurlaritzak, Foru Aldundiek eta Udalek, hiriburuek bereziki, daukate kultur politiken ardura, eta haiei dagokien inbertsio ekonomikoarena baita ere. Komeni da beraz kulturen egiten den inbertsio publikoaren irudi osoa ematea. 2018ko datuen arabera, hau da erakundeen arteko banaketa, kulturari zuzendutako aurrekontuei dagokienean:

**JATORRIAN KONTSOLIDATUTAKO KULTURA-GASTUA,
ADMINISTRAZIO MAILEN ARABERA (eurotan). 2018**

Eusko Jaurlaritzza	77.521.470	%18,3
Foru Aldundiak	84.752.071	%20,0
Udalak	260.757.104	%61,6
EAE guztira	423.030.645	%100

Finantzazioaren banaketa honek agerian uzten du kultur politikak, gobernantzan eta finantzazioari dagokionean partekatutak direla eta guztien ekarpena dela beharrezkoa egungo Euskadiko kultur ekosistema sostengatzeko eta elikatzen jarraitzeko.

Eusko Jaurlaritzari dagokionean, kultur politiketara zuzentzen denaren zati handiena Kultura Sailburuordetzak kudeatzen du, sailburuordetza honi baitagokio kultur politiken lidergoa eta sustapena Eusko Jaurlaritzaren baitan. Horrela, azken urteetan Kultura Sailburuordetzaren aurrekontu likidatuaren bilakaera honakoa izan da:

	2017	2018	2019	2020	2021
Kultura Sailburuordetza	52.237.693	55.409.154	56.176.024	60.717.455	68.035.572

Azken bost urteetan Kultura Sailburuordetzaren aurrekontuen gorakada agerikoa da, eta narbarmentzekoa da, halaber, 2020 eta 2021 urteetako hazkundera Covid-19aren pandemiak eragindako krisi bete-betean. Kultura Sailburuordetzaren aurrekontuaren hazkunde horrekin eman zaie erantzuna Covid-19ak sektorean eragindako kalteei, eta kultur arloko suspertze berrirako oinarriak ere finkatzen hasi ahal izan dira.

Alor pribatuaren eta publikoaren artean, bada hainbat erakunde berezi, historikoki, eremu publikoaren eginkizunak bete dituenak. Herri kulturaren ezagutzari, euskal gizartearen inguruko gogoeta kritikoari, historiaren eta historiaurrearen azterketari, euskal kultura lantzeari eta zientzia eta kultura uztartzeari ekarpen izugarria egin eta egiten diote. Euskalerriaren Adiskideen Elkarteak, Eusko Ikaskuntza, Aranzadi edo Jakiunde gure kultur panoramaren osagai garrantzitsu eta bereziak dira, aldi berean pribatu baina herri-helburuak lantzen dituztenak, egitura profesional urrikoak baina auzolana eratzeko eta borondatezko lankide bikain ugari biltzeko gai direnak.

> Ekimen pribatuaren garrantzia

Sortzaileen ehun bizia eta kultur industria sendoa nahitaezkoak ditu kultur sistema osasuntsuak. Profesionalen bikaintasuna eta enpresen sendotasuna kulturaren aspektu guztietan dira beharrezkoak, sorkuntza eta ekoizpenean, kultur eskaintzan eta memoriaren transmisioan. Alor horietan guztietan ekimen pribatua sustatzea eta ahalbidetzea kultur politiken eginkizun bazterrezina da.

Eragileak eta enpresak

2010. urtean, 7.568 enpresa zeuden kulturaren alorrean eta 8.452, sormen industrietan. Guztira, kultur eta sormen industrien alorrean 16.020 enpresa zeuden 2010ean, eta 16.886 daude 2020an. Hamarkada baten buruan %5,4 igo da beraz enpresen kopurua.

Euskadiko enpresen kopuru osoarekiko, kultur industrien pisua %4,6 da eta sormen industriena, %8,7. Kultur eta Sormen Industrien alorra enpresen kopuru osoaren %11,0 da. 325 enpresa dago kulturaren alorrean 100.000 biztanleko, eta 442,6 sormen industrietan; guztira, 767,6koa da ratio hau Euskadin.

Zuzeneko kulturak duen pisua kontuan hartuta hobeto ulertzen da osasun larrialdiak gure kultur sisteman izan duen eragin negatiboaren dimentsioa. Nahiz eta kultura berregingarriak pisu handiagoa duen kultur industrien fakturazioan (278 milioi euro 2019an), zuzeneko kulturaren fakturazioak (171,2 milioi) 2015tik 2019ra hazkunde nabarmena izan zuen, %20,85 igo baitzen, aldi berean kultura berregingarriaren fakturazioa %3,23 igo zelarik. Hazkunde hori Covid-19ak eten zuen.

Krisiak berak, eta berarekin ekarri duen eraldaketa teknologiko eta sozialen azelerazioak panorama berri bat marrazten dute kulturarentzat, sortzaileentzat bezala, enpresentzat.

Egoerari aurre egiteko eta aukera berriez baliatzeko gai izan beharko du Euskadiko kultur industriak. Enpresa bezala sendotzen eta horretarako berrikuntzaz baliarazten lagundu behar dute kultur politikek. Kultura politikoetatik, sistemaren eragile funtsezkoak direnez, eta politika ekonomikoetatik, sektore produktibo eta berritzaile bezala indartu dadin.

Kultura industriak industria bezala sendotzeko xedea dute KSletarako politikek. Enpresari eta berrikuntzari lotutako zerbitzuak emateko diseinatu dira. Kulturaren, ekonomiaren eta berrikuntzaren ikuspegiak bateratuz diseinatzeko dira KSI politikak, eta sektore berri bat identifikatzen dute, kultura industriekin batera

	Enpresa kop. (2010)	Enpresa kop. (2015)	Enpresa kop. (2020.01.01)	Aldak vs. 2015 (%)	Aldak vs. 2010 (%)	EAEko enpresa guztien gaineko %-a (2021.01.01)	Enpresa kop/EAEko 100.000 bizt.	EAEko enpresen batez besteko tamaina
1. KULTURA	7.568	6.711	7.149	6,5	-5,5	4,6	325,0	2,87
1. - Propioa	4.918	4.263	4.569	7,2	-7,1	3,0	207,7	2,67
2. - Osagarria	2.650	2.448	2.580	5,4	-2,6	1,7	117,3	3,24
2. SORMENA	8.452	8.842	9.737	10,1	15,2	6,3	442,6	1,38
1. - Propioa	8.437	8.803	9.697	10,2	14,9	6,3	440,8	1,36
2. - Osagarria	15	39	40	2,6	166,7	0,0	1,8	4,90
Guztira, orokorrean	16.020	15.553	16.886	8,6	5,4	11,0	767,6	2,01

sormen industriek osatua, indartsuagoa eta lehiakorragoa, Europako estrategiekin lerrotua (Creative Europe).

Kultura eta Sormen industriak gainerako enpresek eta industria-alorrek dituzten baliabideetara hel daitezen laguntzea bilatzen dute KSI politikek. 2017an KSI Berritzaile programa abian jarri zenetik gaurdaino 336 enpresak hartu dute parte berrikuntzarako programetan. Enpresa horietako askok aurrenekoz izan dute teknologia zentroekin lan egiteko aukera. Beste aldetik, programan konprometitu diren berrikuntza zentroein interes handia sortu die orain arte arrotz zitzaizen jardun-esparru horrek.

Kulturaren lanbidea

2020ko datuen arabera, Euskadiko enplegu osoarekiko %3,4 da kulturaren alorra, 31.500 enplegurekin. Estatuaren batz bestekoaren parekoa da (%3,4), baina seigarrena autonomia-erkidegoen artean. Madril (%4,9) eta Kataluniaren (%4,5) atzean.

Kultur arloko enplegua. Biztanleria Aktiboaren Inkestaren ustiapena (EJSN 2009 eta CNO 2011) (2011ko errolda). Urteko batez bestekoak eta enplegu osoarekiko portzentaiak

	2021		2020		2019	
	Milakotan	%	Milakotan	%	Milakotan	%
Guztira	690,8	3,5	668,1	3,5	710,2	3,6
Andaluzia	83,6	2,7	79,4	2,6	96,3	3,1
Aragoi	16,1	2,8	14,2	2,5	15,2	2,6
Asturias	8,1	2,1	9,4	2,5	10,2	2,6
Balear Irlak	24,4	4,4	23,8	4,5	24,3	4,3
Kanariar Irlak	24,8	2,9	21,0	2,5	31,6	3,5
Gaztela eta Leon	23,1	2,4	20,7	2,1	23,1	2,3
Gaztela-Mantxa	17,7	2,1	19,8	2,5	20,6	2,5
Katalunia	170,5	5,0	153,6	4,6	156,5	4,5
Valentziako Erkidegoa	58,9	2,9	65,4	3,2	63,1	3,0
Galizia	34,7	3,2	34,8	3,2	34,1	3,1
Madrilgo Erkidegoa	152,4	4,9	155,2	5,1	163,6	5,3
Murtzia	11,9	1,8	13,5	2,2	15,0	2,4
Nafarroako Foru Erkidegoa	11,5	4,1	8,7	3,1	8,9	3,1
Euskal Autonomia Erkidegoa	35,0	3,8	31,5	3,4	29,4	3,1
Kantabria, Extremadura, Errioxa, Ceuta eta Melilla	18,3	2,2	17,4	2,1	18,4	2,2

Kultura eta sormen industrietan, gehienez bi lanpostuko enpresak %84 dira, eta enpresa handiak berriz %0,6. Enpresa txiki-txikiak dira beraz nagusi, eta kontratuak, oro har, denbora laburrekoak. 2019an erregistratutako kontratu guztien %95,65 aldi baterakoak ziren, eta horietatik %84,4 astebete baino laburragoak dira. Are gehiago, %70,9 ordukako kontratuak dira, egun bat baino gutxiagokoak.

	2011						2019					
	Mugagabea	%mug	Aldi baterako	%Aldibat	Guztira	%Guzt	Mugagabea	%mug	Aldi baterako	%Aldibat	Guztira	%Guzt
KSlak Guzтира	2.150	3,54	58.550	96,46	60.700	100	2.992	4,35	65.806	95,65	68.798	100
Kultura Arloa Guzтира	881	1,65	52.549	98,35	53.430	100	1.509	2,46	59.732	97,54	61.241	100
Sormen Arloa Guzтира	1.269	17,45	6.001	82,54	7.270	100	1.483	19,62	6.074	80,38	7.557	100

Kulturaren alorrean langile autonomoaren figura oso zabalduta dago. Euskadin, kultur enpleguaren %60,2 langile autonomoak dira, eta sormen industrietan %74. Hala ere, argitu beharra dago errolda horiek kulturaren errealitatera egokitu beharra dagoela, ugari baitira klasifikazio desegokietan edo kulturatik kanpoko klasifikaziotan izen emanda dauden profesionalak.

Izan ere, askok jardun sortzaileari denboraren zati bat eskaintzen diote, bestelako lanekin partekatu beharragatik; maiz jardun etena izaten dute; kontratu finkorik gabe lan egiten dute gehienek. Horrek zailtasun handiak dakartza kultur jarduna lanbide bezala identifikatua izateko. Ondorioz, sortzaile horiei ez zaizkie aitortzen gainerako langile eta profesionalen eskubide sozial eta laboralak. Hori da, hain zuzen, hurrengo urteetan konpontzen saiatu beharko den auzia.

Ez da Euskadin bakarrik gertatzen. Unescok eta Europar Parlamentuak berretsi dute ehun sortzailea funtsezkoa dela gizartearentzat, eta sorkuntza, bokazio bat izateaz gain, lanbidea ere badela. 2021an Europar Parlamentuak Europar Batasuneko kideei eskatu zien indarrean jar ditzaten jardun sortzailearen berezitasunari erantzungo dioten arauak, bai lan-eskubideei, bai neurri fiskalei eta bai babes sozialari dagokionean. Dokumentu horretan Europar Parlamentuak azpimarratzen du helburua ez

dela artistei abantailak ematea. Lanbidearen berezitasunari egokitutako arau bereziak dituzten gainerako lanbideekiko parekotasuna eskatzen da.

Araudietan egokitzapen horiek egin ahal izateko, artisten eta sortzaileen erroldak eta jardun kulturalaren inguruko datuak jasotzeko metodologia eta irizpide bateratuen beharra aldarrikatu dute, baita ere, nazioarteko erakundeok, hainbatetan. Jardun sortzailea perimetratzeko eta kultura sektorearen jarraipena datuez egiteko zailtasunak orokorrak dira. Bai eta datu horien premia ere.

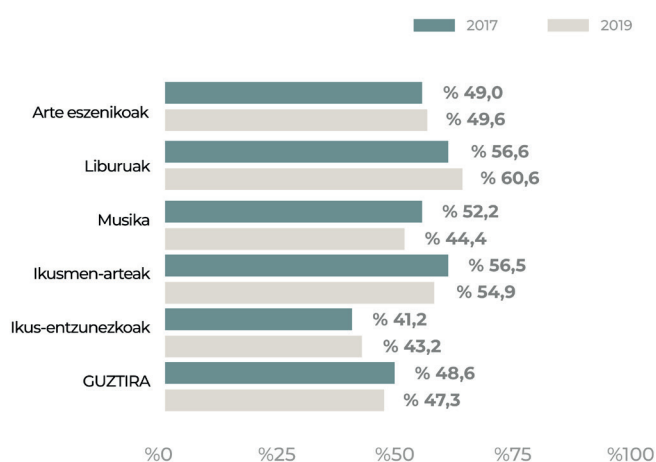
Gure kasuan, aipatutako Kulturaren Euskal Behatokia da eginkizun horretarako Euskadik –eta Eusko Jaurlaritzak– daukaten lanabes nagusia.

> Genero berdintasuna

Generoari dagokionean, 2019ko datuen arabera, aipatzekoa da kultur-industrien guztizko enpleguan %47,3 direla emakumeak. Liburugintzan eta ikusizko arteetan, 10 langiletik 6 dira emakumeak; eremu publikoan, emakumeak langile guztien erdia baino gehixeago dira (%55,6).

Urteko lanaldi osoko langile baliokideak, sexuaren eta sektoreen arabera

Emakumeen ehunekoa 2017-2019

Positiboak diruditen datuak ilundu egiten dira xehetasunetan sartu orduko: enpresetako eginkizunetan, emakumeak kudeaketa eta administrazioaz arduratzen dira batez ere; zuzendaritza postuak eta ardura handieneko lanpostuak gizonen esku daude oraindik nabarmenki. Adibide gisa, ikus-entzunezko industrian, %43,2 dira emakumeak, baina horietatik %73,1-k enpresaren administrazio lanetan dihardute eta zuzendaritzako eginkizunetan %25,6-k.

Baina arrakala nagusia, sorkuntzaren alorrean ematen da, emakumea sortzaile bezala onartzeko, aitortzeko eta gizarteratzeko oztopoak agerian uzten dituen. Kulturaren publikoetan emakumeak nagusi badira ere, emakumeak oso tantaka dira kultur produktuen egile eta kultur emankizunen protagonista. Kultura programazioak eskaini zituen ekitaldi guztietatik, laurdena ere ez dira emakumeek sortutakoak (%24), %11 mistoak dira, eta gizonezkoek sortutakoak %65. Sorkuntzari alorrez-alor begiraturik, autoretza %28tan da emakumearena, %14tan mistoa eta %58tan gizonezkoena. Datuak alorrez-alor aztertuz gero, emakume sortzaileak, edo sorkuntzaren arduradunak ez dira heren batera iristen. Musika

diskoetan (%9) eta ikus-entzunezkoetan (%13 zuzendaritzan eta %11 gidoigintzan) ematen da emakumeen presentziarik urriena.

2017ko datuak dira horiek. Hobetzen doan egoera da, azken urteetan, emakumeen bultzadari esker, antolakunde publiko eta pribatuak ahalegin handia egiten ari baitira emakumeen obrak ekoizteko eta programatzeko, baina handiegia da oraindik desoreka. Egoera hori aldatzeko asko dago oraindik egiteko, eta presazkoa da. Horregatik da plan estrategiko honen konpromisoetako bat, zeharkakoa, ardatz eta helburu guztiei dagokiena.

> Trebakuntzaren garrantzia

Sortzaileak eremu pribatuan dihardute, merkatu gero eta zailago batean, globalizatua eta saturatua. Sortzaileei, eta haien lana bideratzen duten enpresei beren egitasmoak lantzeko eta beren garapen profesionalean aurrera egiteko erramintak eskaintzea funtsezkoa da.

Profesional gazteen heziketa Unibertsitateen eta, bereziki, EHU unibertsitate publikoaren ardurapekoa da. Zinemaren kasuan, EHUz aparte, Mondragon Unibertsitatea eta Digipen, animaziorako fakultate pribatua aipatu behar dira, bai eta lanbide heziketako zentroak (Escivi, etab.). Arteak ere EHUko gradu ikasketan lantzen da, nagusiki. Muskarako eta antzerki -dantzarako, goi-ikastetxe espezializatuak daude, Musikene eta Dantzerti. Dantzan, antzerkian eta teknikarien formakuntzan, eskolak eta tailerra, eremu pribatukoak, lan garrantzitsua egiten dute.

Hezkuntza eremuaren baitan daude antolamenduak. Kultura eta Hizkuntza Politika sailetik, berriz, profesionalen trebakuntzarako programak laguntzen dira. Zinemagintzan, Donostiako Zinemaldiak kudeatzen duen Ikusmira Berriak programa, Gipuzkoako Diputazioak kudeatzen duen Elías Querejeta Zine Eskola (EQZE), Noka Mentoring programa, emakume zinemagileentzat, edo 2Deo aipatu behar dira, ikus-entzunezkoen laboratoriora, Tabakalerak kudeatzen dituen, etab. Tabakalerak egonaldiak

eskaintzen dizkie zinemagile berriei, beren egitasmoak ontzeko, beste alorretako sortzaileekin batera. Kimuak programa ere, film laburren nazioarteko hedapenerako programa, erabakigarria da zinemagile berrien trebakuntzan eta nazioartekotzean.

Ikus-entzunezko egitasmo profesionalak hobetzeko programen artean, bereziki aipatu behar da Europa Mediaren Euskadiko bulegoak egiten duen lana, gidoiak, egitasmoak, horien merkaturatze eta nazioartekotzea hobetzeko trebakuntza saioak eskainiz. Zineuskadik hainbat trebakuntza programa eskaintzen ditu, eta erraztasunak eskaini, batez ere, nazioarteko merkaturatzeari dagokionean.

Ikusizko arteetan, profesional berriek trebakuntzarako eta garapen profesionalerako dituzten baliabideen artean, Bilboarte dago, eginkizun horretara emandako antolamendua, eta denbora-tarte baterako egonaldi edo erresidentzia artistikoak, sortzaileei lekua, baliabideak eta laguntza moduak eskaintzen dizkietenak, Tabakalera eta Azkuna zentroek antolatzen dituztenak. Finantzazio publikoz baina artistentzat artistek ondu eta kudeatzen dituzten programen artean, Eremuak aipatu behar da, artista gazteei bultzada bereizia ematen diena, eta JAI (Jardun Artistikoen Institutua), non artistak diren artista berrien mentore eta bide-lagun. Komisariotzari dagokionean, 2016tik indarrean dago Komisario Berriak izeneko programa, hiru arte zentro eta museok txandaka antolatzen dutena. Etengabeko trebakuntzan eta ibilbidearen garapenean, funtsezkoak dira, bestalde, sortzaileen kolektiboek kudeatzen dituzten sorguneak, hala nola, Azala, Baratza, Garaion, Bitamine, La Taller, etab.

Musikaren alorrean, formakuntza eta trebakuntza profesionalerako egitura oso bat dago, musika eskoletatik hasi, Udalen ardurapekoak direnak, eta Hezkuntza Sailaren ardurapekoak diren musika kontserbatorioetara eta ikasketa maila gorenak eskaintzen dituen Musikene goi-ikastetxera. Profesionalizatzeko trebakuntza EGOk (Euskal herriko Gazte Orkestrak) eskaintzen du, jardun

praktikotik. Beraiekin hainbat praktika programa garatzen ditu Euskadiko Orkestrak (EO).

Eskena arteetan, ikastetxe nagusia Dantzerti da, Hezkuntza Sailak bultzatzen duena. Dantza Etxeak sare baten garapena Akademia pribatuak, dantza eta antzerki eskolak, batik bat, profesional berriak prestatzeko eragile garrantzitsuak dira. Txontxongiloaren esparruan, TOPIC erreferentea da nazioartean, bere tailer eta egonaldiengatik. Zirkoan, Zirkozaurre da ikur nagusia, eta antzerkigile profesionalen trebakuntzan Pabellón 6.

Fundazio pribatuek hainbat beka, programa eta erresidentzia eskaintzen dituzte, artean, zaharberritzean, diseinuan, etab. hala nola Kutxa Kultur, Gondra Barandiaran Fundazioa, Iberdrola, etab.

Beraz, indar berezia jartzen da Euskadin sortzaileei trebakuntza aukerak eskaintzeko, bai bide profesionalean zailtzeko, bai eta bere lana garatzeko ere, behin profesional direnean.

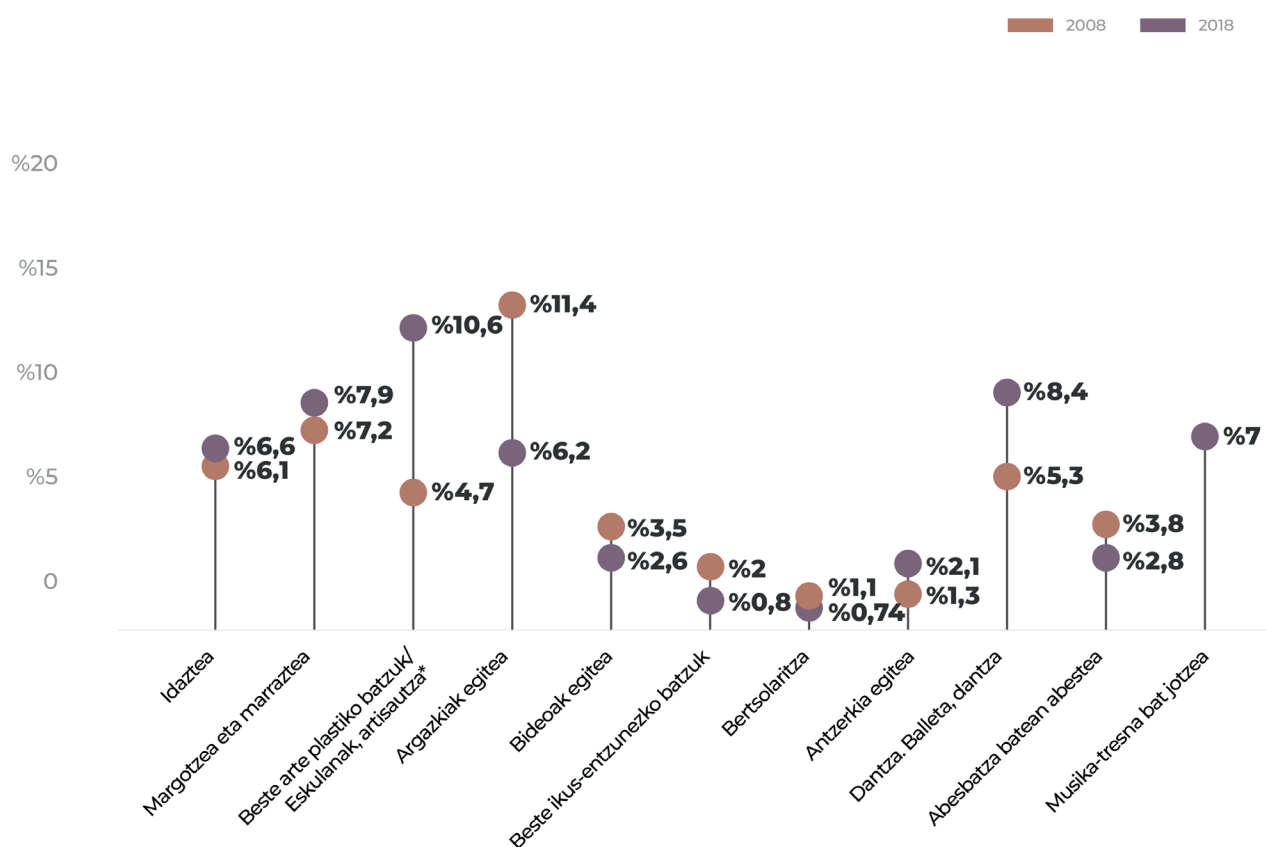
> Zaletasunezko praktikak

Kulturaren sistemak bizitasuna izan dezan, bereziki garrantzitsuak dira zaletasun hutsez sortzen duten herritarrak: antzerkira joaten direnez gain, antzerkia zaletasunez egiten dutenak; edo margotu, idatzi, ikus-entzunezkoak sortu edo dantza egiten dutenak, edozein moldetakoak; edota musika egiten dutenak, banaka, abesbatzetan, bandetan edo musika-taldeetan. 2019an, Euskadin, hiru herritarretik bat aritzen zen zaletasunezko sorkuntzan. Arreta bereziz zaindu beharreko ondasuna da hori herri

kultura zalea izateaz gain, kultura egilea izan nahi duen gizartearentzat. Honetan ere, erakundeen arteko lana eta koordinazioa ezinbestekoa da, Foru Aldundiekin eta Udalekin batez ere.

Hamarkadaren barruan, joera positiboa izanik ere, ez da gorako jauzi nabarmenik antzematen, ez bada eskulanetan, dantzan, margolaritzan, musikan, idazketan edo argazkigintzan.

Amateur mailako bilakaera, 2008-2018 aldian (%)

* Oinarria: Biztanleria osoa

(EAE)

Osasun krisiak bereziki oztopatu du taldean egiten kultur jardunak eta horietakoak dira euskal kulturaren adierazpen bereziki garrantzitsuak direnak: bertsolaritza, abesbatzak, dantza taldeak. Astindu handia jasan duen ehun hori berrindartzen eta bultzatzen ahalegin berezia egin beharko da hurrengo urteetan.

> Kultur eskaintza

Hiru aspektu ditu kultura-eskaintzak: Euskadiko kultur industrien merkaturatzen duten ekoizpena, zerbitzu publikoek gizarte osoari egiten dioten eskaintza (liburutegiek, antzokiek, museoek edota kultur etxeek) eta kultur emankizunen programazioa.

Kultur ekoizpenari buruz ditugun azken datuak (2019koak) honakoak dira.

- Euskadin, 3.517 titulu argitaratu ziren, 2015 urtearekiko %15,3 gehiago. Horietatik, euskaraz argitaratutakoak %41,8 dira.
- 254 disko editatu ziren Euskadin.
- 2.589 kontzertu egin ziren.
- 118 antzerki-lan eta 23 dantza ikuskizun eskaini ziren, eta arte eszeniko guztietatik %40,2 euskaraz, %26 ele bietan, %17,6 gaztelaniaz eta %16,3 beste hizkuntzetan edo mintzorik gabeak direnak.

Produkzioa ugaltzeaz harago, kultur ekoizpenen merkaturatzea, alor berrietara zabaltzea eta, batez ere, ikusgaitasuna eta erakarmena lantzea dira etorkizunerako erronkak.

Zerbitzu publikoak kultur eskaintza gizarte guztiaren esku jartzen dutenak dira, liburutegiak, kultur etxeak, antzoki publikoak. Hurbileko kultur zerbitzuak eskaintzen dira udaletatik, dagokion lurraldeko Diputazioaren laguntzaz. Herritarren kultur eskubideak zaintzen dituzte, kulturarako irisgarritasuna bermatzen dute. Gune horien koordinazioaz eta ikuspegi bateratuaz arduratzea dagokio Gobernuari.

Programazioaren alorrean, eremu publikoak garrantzi handia izanagatik ere, giltzarri dira eragile pribatuak, musikan eta zineman batez ere. Orkestra musikarako baliabide gehienak publikoak izan arren, gainerako musika generoetan (jazz, rock, pop, hip hop, kantagintza eta baita bertsolaritza ere) eremu pribatua da erabakigarria.

Antzoki publikoen koordinaziorako eta elkarlanerako Euskadiko Antzoki Sarean, antzoki publikoen antolakuntzan integratuta dauden 61 antzokiek ia milioi erdi ikusle bildu dituzte (489.594) programatu dituzten 206 obretan (antzerkian 167 eta dantzan berriz, 39), 2020-2021eko datuen arabera.

Kultur eskaintzaren bizitasuna adierazten dute SGAEk, Euskadiko eskaintza Espainiako Erkide Autonomoekin erkatuz, ematen dituen datuak. Nabarmentzekoa da, biztanle kopuruan txikiena izanik ere, Euskadi 5.a dela arte eszenikoaren programazioan (%6,0, 3.034 emanaldirekin), Madril, Katalunia, Valentzia eta Andaluziaren segidan. Ikusle kopuruari begiratuta, berriz, 4.a da (1.067.912 ikusle, %7,6) eta diru-bilketan ere laugarrena (13.100.598€, %5,5). Nabarmena da antzerkiaren nagusitasuna dantzarekiko. 2.770 emanaldi egin dira antzerkian eta, aldiz, 175 emanaldi dantzan. Aipagarria da, baita ere, obra desberdinen kopuru altua. Esan liteke, bi egunez behin estrainatzen dela obra bat Euskadin. Kopuru altuak obra bakoitzaren emanaldien kopuru apala ere adieraz lezake.

Musika klasikoaren alorrean ere ondo kokatua dago Euskadi, berriz ere biztanleen kopurua kontuan harturik bostgarrena da Euskadi musika klasikoaren programazioan, 1.513 emanaldirekin (Espainiar estatuko %9,3), laugarrena publikoari dagokionez (642.622 entzule, Estatuko 12,1%) eta 3.a berriz diru-sarrerari dagokionez (4.553.331€, hau da, %10,0). Deigarria da Opera eta zarzuelan Euskadi laugarrena dela (ABAOren tirari esker) eta, batez ere, musika koralak gurean duen garrantzia, izan ere lehena baita espainiar estatuan kontzertuen kopuruari dagokionez, 298 emanaldirekin (14,6%), lehena baita ere publikoei dagokienean, 83.397 entzulerekin (18,2%), eta bigarrena diru-sarreretan: 370.503€ (21,0%).

Hurbiltasuna da, ugaritasunaz gain, Euskadin ematen den programazioaren beste ezaugarri bat. 2019an, musika programazioan %60 baino gehiago zen bertako artista, arte eszenikoetan %69,4, ikusizko arteetan %83,4 eta argitalpenetan %49,1.

Era berean, Euskadiko museo, kultur zentro eta sorkuntzarako guneetan bertako publikoari ez ezik, bertako ehun sortzaileari arreta berezia ematen zaio. Inguru sortzailearekiko konpromisoa eta nazioarteko harreman sarea uztartzen dituzte gure kultur ekipamendu nagusiek. Euskal gizartearentzat emankorrak eta nazioartean erakargarriak izatea bateratzen dute. Nazioarteko erakargarritasuna bere eginkizunaren baitan duten museo eta jaialdiek kulturaren euskal kostaldea marrazten dute munduan. Guggenheim, Balenciaga eta Chillida-Leku bezalako museoek eta nazioarteko jaialdiek – Donostiako Zinemaldia, BBK Live, Azkena Rock, Musika Hamabostaldia, Jazzaldiak...–.

Munduan ikusgarri egin gaitzakeen marra horri irudi aberatsago baten parte da: museo sare bikaina daukagu, Bilboko Arte Eder Museoan, Artium Museoan, San Telmo Museoan, Euskal Museoan, TOPIC, edo Kultura Zentroak, nola Tabakalera edo Azkuna Zentroa. Munduari bertakotasunetik begiratzen dioten antolamenduak dira, bertako eta nazioarteko bisitariak izaten dituztenak, bertako sorkuntza eta bildumak nazioarteko solasera ekartzen dituztenak.

Lurraldean bertan eragiten duten museo eta erakustokiek osatzen dute artearen inguruko eskaintza, Arabako Arte Eder Museoan hasi eta Berreginen museotik Photomuseumera edo Zumaiaiko Zuloaga Museora. Atomizatua dirudien panorama hori, indar handikoa da baliabide horiek guztiak, publikoak zein pribatuak, sistema bezala funtzionatzen badute: xedeak bateratuz, osagarritasuna bilatuz, koordinazioan eta lankidetzan sakonduz. Horri esaten zaio dokumentu honetan Artearen Euskal Sistema.

Museo guztiak ez dira ordea artearen ingurukoak. Artearen sistema ez baina museoaren sistema osatzen dute garrantzi eta neurri desberdineko museoek, hala nola naturari buruzkoak (Aquarium, Natur Zientzien Museoan, etab.), industriaren ingurukoak (Meatzaritza Museoan, La Encartada, Erraminta-Makinaren museoan, Armagintza museoan, Rezola Museoan eta Orconera, Barakaldon...), etnologiarik buruzkoak (Bi-Bat Gasteizen...), nola gizarte-museoek (San Telmo Donostian, Euskal Museoan Bilbon...), itsas ondarearen ingurukoak (Albaola, Untzi Museoan, Itsas-adar Museoan,

Arrantzaleen Museoan Bermeon ...), historiari buruzkoak (Oiaso, Zumalakarregi...), ondare immaterialaren ingurukoak (Bake Museoan, J.M. Barandiaran museoan...).

Euskadiko museo guztien artean, 3.175.103 ikusle izan zituzten 2018an. Zifra hori 2020an heren batera jaitsi bazen ere (1.024.197 ikusle), errehabilitazio prozesua bizkor ematen ari dela dirudi.

Era berean, kultur ondare higiezin ere –herriak, eraikinak, lekuak, bideak...– kultur eskaintzaren osagai garrantzitsua da. Iraganaren lekuko dira eta leku bizi-bizirik, hala nola Done Jakue Bidea, Gasteizko Santa Maria Katedrala, Añanako Gatzagak, Gaztelugatxe, herribildu eta leku historikoak...

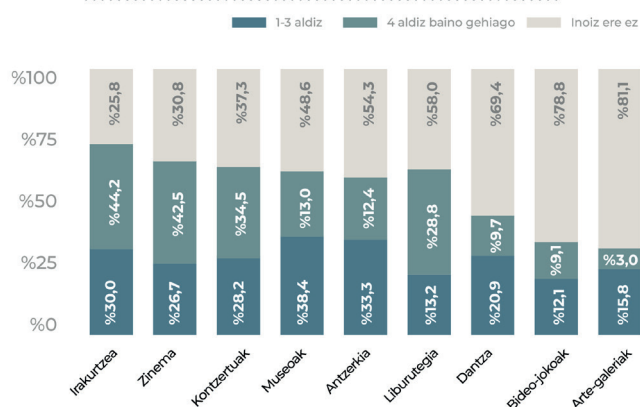
> Kultur ohiturak eta kontsumoa

Herritarrek kultura-jardueretan parte hartzearen garrantzia nahikoa altu baloratzen dute. 1etik 10erako eskalan, kultura-jardueretan parte hartzeak duen garrantzia 7,34 puntutan dago baloratua. Emakumeek balore altuagoa ematen diote kulturari (7,68) gizonezkoak baino (6,99).

Kultur proposamenetan parte hartzearen eta kultura kontsumitzearen inguruko datuetan, musika, irakurketa eta zinema ikustea nagusitzen dira. Musika grabatua entzutea (%76,3), liburuen irakurketa (%74,2), zinemara joatea (%69,2) eta kontzertuetara joatea (%62,7) dira kultur aktibitatearik zabalduenak. Gero datoz, museoetarako bisitak (%51,4), antzerkira joatea (%45,7), eta liburutegietara (%42).

Datuok azken hamarkadan (2009-2019) izan duten bilakaera azterturik, joera positiboa antzematen da kultur eskaintzan herritarren parte hartzeari dagokionean. Kontzertuetara joatea 23,4 puntu igo da, dantzara joatea 21,3 puntu, antzerkira joatea 23,9 puntu. Igo egin dira, apalago bada ere, museoetara joatea (+12,3 puntu) bertso saioetara joatea (+9,2 puntu), liburutegietara joatea (+11,8 puntu), eta liburuen irakurketa (+4,6 puntu).

Pertsonak, kultura-praktika desberdinak egiteko maiztasunaren arabera (%)

*Oharra: Irakurketan irakurritako liburuen kopuruari buruzkoak dira datuak ("1etik 3ra bitarte" eta "4 baino gehiago") eta bideo-jokotan erabileraren maiztasunari buruzkoak ("Zenbait aldiz astean edo egunero" eta "Noizean behin").

(EAE) 2019koak dira datuok eta, beraz, pandemiaren aurrekoak. Larritasun egoerak eta etxeratzeak, produktu kulturalen ekoizpen eta merkaturatze kateak etetea ekarri du. Publikoen gainbehera bereziki dramatikoa izan da zuzeneko arteetan: 2021eko lehen hilabetea: urtarilaren amaieratik otsailaren amaierara kontzertuetara joatea %76 jaitsi zen; zinema aretoetara joatea %55,3; ikuskizunetara %55,3; erakusketetara, %46,2; eta liburutegietara, %32,7.

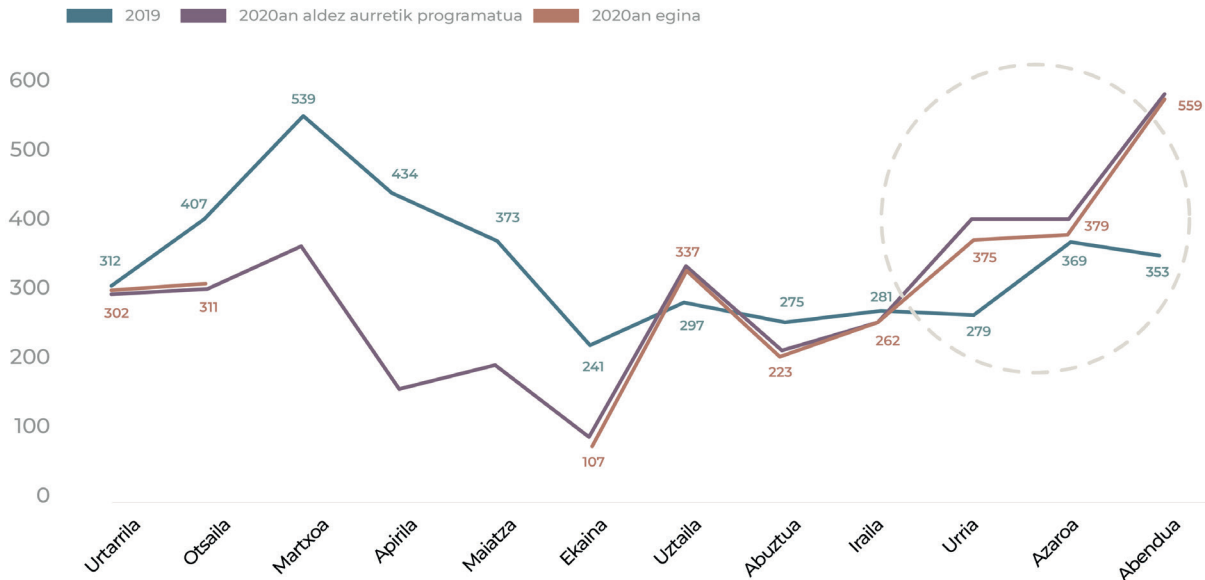
Aktibitatearen etena, eta ondorioz, diru sarrerena, nabarmena izan zen 2020ko martxotik aurrera:

Diru-sarrerak 2019ko eta 2020ko martxoan. Alderaketa.

Alarma guztiak piztu zituen horrek, baina aktibitatearen zati handi bat berreskuratu eta burutu ahal izan zen azkenean. Euskarazko programazioaren grafikoa argigarria izan liteke:

Eragina euskarazko eskaintzan

Aktibitateari eusteko bi erabaki politiko izan dira giltzarri. Batetik, kultura-aktibitatea baimentzea, osasun neurriak betez, beti ere. Aukera hori zabaltzearen eragina nabarmena egiten da konparatzen baditugu Euskal Autonomia Erkidegoa, non aktibitatea %7,6 erori den eta, beste muturrean, Ipar Euskal Herria, non aktibitatea %78,7 amildu zen, jende arteko jardun guzti-guztiak etenda zeudelako. Bestetik, programazioa sustatzeko eta ahalbidetzeko diruekarpen bereziak egitea, Eusko Jaurlaritzatik, Foru Aldundietatik eta Udaletatik.

Covid-19aren aurreko egoerara itzultzeko ahalegina egin da, baina ezin dugu horrekin konformatu. Ezin da begiz galdu asko direla oraindik kultura jarduerekin batere harremanik ez dutenak. Taulan bertan ikus daiteke lau euskaldunetatik batek ez duela inoiz ere irakurtzen, euskaldunen erdia ez dela inoiz museoetara joaten, antzerkian berdin, liburutegien zerbitzurik ia %60ak ez duela erabiltzen, etab.

Hori da irabazten joan behar dugun eremua. Kultura ikusgai egitea, ikusgarri eta erakargarri egitea gero eta garrantzi handiagoko eginkizuna da eta, bereziki, publiko berriak, eta batez ere gazteak, erakartzea. Baina arreta berezia eman behar zaio kulturatik kanpo bizi direnen sektore sozialari, kulturatik ere baztertuak bizi

direnei. Kultura alorreko azterketa guztietan nabarmentzen denez, kultur ohituretan eta kultur praktiken maiztasunean nabarmena da goi-ikasketak dituztenen eta ikasketa maila apalagoa dutenen arteko tartea. Kulturarekiko hautua gutxien egiten dutenak ekonomikoki eta sozialki ere aukera gutxien dituzten giza-sektoreak dira. Kultur praktika ere aukera jakin baten ondorio izan daiteke, eta interes faltaren seinale, baina baita ere, desberdintasun sozialen eragina eta aukera sozialen faltaren adierazlea.

> Kultur ohiturak, euskaraz

Euskal Autonomia Erkidegoko gizarte osoaren %36,1 da euskalduna. Euskal Herri osoari erreparatuta, gizarte osoaren %33,9 da euskalduna, eta horietatik %29,7-k erabiltzen dute hizkuntza ondo edo oso ondo.

Euskaldunen kopurua gorantz doa etengabe, hezkuntza sistemari esker, batez ere. Gazteak dira nagusiki euskaldunak (16-24 adin tartean, %76,8 EAE eta %71,4 EH osoan; eta 25-34ko tartean, %50,4 EAE eta %50 EH osoan).

EAEk herriarren banaketa, euskararen ezagutzaren eta Lurralde Historikoaren arabera

Iturria: EAEko VI. Inkesta Soziolinguistikoa. Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila, Nafarroako Gobernu eta Euskararen Erakunde Publikoa.

Oro har, elebidun diren euskaldunen %53,8k adierazten dute kulturen parte hartzen dutela, eta, aldiz, gizarte osoaren %24,9k. Euskaldunek kulturarekiko zaletasun, ohitura eta maiztasuna handiagoa agertzen badute ere, ez du horrek esan nahi euskaraz bizi dutenik beren kultur-zaletasuna. Oro har, euskal hiztunen erdia (%48,9) joan dira euskarazko antzezlanen proposamenetara. Euskaldunen artean %45,1 da euskaraz irakurtzen duena, ohikotasunez edo noizbehinka, eta %27,3 ohiko irakurlea, gizarte osoaren %8,4 (zenbaki absolutuetan, 160.000 lagun).

Bai liburugintzan, bai gainerako alorretan, antzematen da badela kultura euskaraz bizi eta kontsumitzen duen multzo sendo bat, 180.000-200.000 lagun aktibokoa, zeinari beste 300.000 lagun potentzial erantsi geniezazkioken. Euskararen eta euskal kulturaren iraupenerako funtsezkoa da komunitate horren sendotasuna areagotzea, euskal merkatu potentzialari arreta berezia ematea eta euskal kulturaren produktuak ikusgai eta erakargarri egitea.

Euskarazko kultur eskaintzan eta ohituretan eragin eta garrantzia berezia dute euskarazko hedabideek. Jakin, Berria, Argia edota Bertsolari bezelako argitalpenak, edota tokiko izaera dutenak, besteak beste, euskarazko kulturzaletasunaren eta kultur kontsumoaren sustatzaile garrantzitsuak dira. Alde batetik, euskarazko kultur eskaintzaren zabalkunderako

tresna estrategikoa dira, euskaraz kontsumitu nahi duen publikoak eskaintza horren berri izan dezan giltzarri baitira. Hedabide hauek dira, halaber, euskarazko kultur sortzaileen erakusleihoa eta sortzaile horien ikusgarritasunean, gizarteratzean eta aitortzan ezinbesteko bidelagunak. Hain zuzen, Eusko Jaurlaritzak, Foru Aldundiek eta Udalek beren-beregi laguntzen dituzte euskarazko hedabideak, beraien jarduna bermatua egon dadin. Zehazki, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak eta Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako Foru Aldundien arteko 2018ko akordio baten arabera egiten da hedabide hauen finantzazioa. Akordio horren baitan 2021ean, 10.742.207 € bideratu ziren hedabide hauetara (7.750.209 € Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak eta 2.991.998 € Foru Aldundiek).

> Memoria bizia

Herri baten kultur ondasunak zaintzea eta gizarteratzea funtsezkoak dira, belaunaldien arteko transmisioa eta, beraz, kulturaren eta herritasunaren iraunkortasuna ziurtatzeko. Eusko Jaurlaritzari dagokio Kultur Ondasunak Ondare izendatzea, eta Foru Aldundiei eta Udalei, haien zaintza egokia bermatzea. Egun, Kultur Intereseko Ondasunak 627 dira Euskadin (462 ondasun arkitektonikoak eta 65 arkeologikoak).

Industria ondareak garrantzi handia hartuko du hurrengo urteetako kultura politiketan. Gure memoria biziaren parte garrantzitsua izanik, ondare horren babesa –higiezina nola higigarria– herri eta hirien garapenean txertatzea da erronka, herritarren memorian eta harrotasunean bizirik iraun dezaten.

Artxibo edo agiritegiak ere, publikoak –Jaurlaritzarenak, Foru Aldundienak zein Udalenak– eta pribatuak, Elizarenak barne, garrantzi handia dute gizartean. 145.619 herritarrek erabili zituzten agiritegiak 2019an. Agiritegien digitalizazioari dagokionean, 2019ko datuen arabera, erabat digitalizatutako funtsak guztiaren %6,1 dira oraindik, baina prozesua abian da, eta urteotan jauzi nabarmena gertatuko da. Dokumentuen %54 dago egun (2019ko datuak) digitalizatze prozesuan. Digitalizatu gabeak oraindik asko dira, guztiaren %39,9.

Euskadiko Artxibo Historikoa gordailu irekiaren eredu da. Hiriaren erdigunean kokatua, erabiltzaileei irekia, bai fisikoki eta bai digitalki ere. 46.000 kontsulta inguru jasotzen ditu urtean, eta bere funtsak gero eta zabalagoak dira, gaiari dagokionean, eta gero eta oparoagoak kopuruari dagokionean: 30.000 agiri-kutxa gorde eta kudeatzen ditu, 3.000 metro lineal betetzen ditu agiriekin, eta 1,15 milioi irudi digital jarri ditu erabiltzaileen esku.

Izan ere, ondarearen eskuragarritasunean hobetzeko determinazioa alor digitalean da nabarmenen. 2010tik hona urrats garrantzitsuak eman dira kulturaren eremu digital publikoa aberasteko eta, teknologia digitalen bidez, ondarea eskuragarriago egiteko. Artxiboaren ahalegin digitalaz aparte, gordailu espezializatuen garapen digitala aipatu behar da, hala nola Eresbil, musikaren euskal artxiboa eta Euskadiko Filmategia. Eusko Jaurlaritzaren aldetik, ondarearen alorreko zerbitzu digitalak bultzatu dira azken hamarkadan, hala nola Ondarenet, Emsime (Euskadiko museo guztien katalogo partekatua) edo liburutegien alorrean, Liburuklik eta Liburubila.

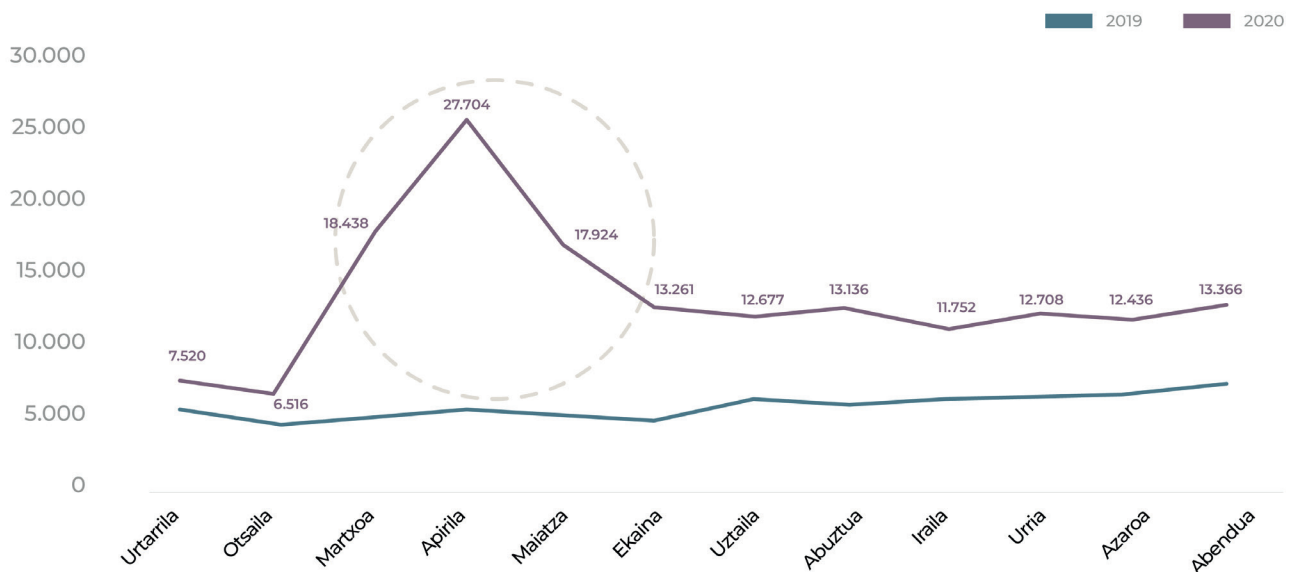
Bide honetan, Foru Aldundiak, Udalak eta erakunde pribatuak egiten ari diren lan garrantzitsua ere aipatu beharrekoa da. Erakundeen arteko elkar lana eta kooperazioa ezinbestekoa dira alor honetan ere.

> Jauzi Digitala

Gordailu digitalak, zerbitzu digitalak eta kudeaketarako tresna digitalak garatzeko premia argiago geratu da pandemiak ekarri duen jauzi digitalaren bizkortzearekin.

e-Liburutegia –irakurketa publikorako liburutegi digitala– udal liburutegien sarearekin lankidetzan garatu zen, eredu berritzaileari jarraiki. Egun, 24.412 titulu eskaintzen ditu. e-Liburutegia erabakigarria gertatu da herritarren zerbitzurako pandemiak ekarritako itxialdiaren garaian, erabiltzaile kopuruaren igoerak adierazten duenez.

Grafikoa: e-Liburutegiaren erabiltzaileen igoera

Irakurketa publikorako euskal plataforma digital publikoaren ondoren, euskal kultura ondarearen atari digitala garatzeari ekin zitzaion Eusko Jaurlaritzatik, Foru Aldundiekin, Udalekin eta erakunde pribatuekin batera. Kooperazio eta elkarlan horren emaitza da Euskariana, erakundeen arteko proiektu bateratua.

Izan ere, ondarearen eskuragarritasunean hobetzeko determinazioa alor digitalean da nabarmenen. 2010tik hona urrats garrantzitsuak eman dira kulturaren eremu digital publikoa aberasteko eta, teknologia digitalen bidez, ondarea eskuragarriago egiteko. Artxiboaren ahalegin digitalaz aparte, gordailu espezializatuen garapen digitala aipatu behar da, hala nola Eresbil, musikaren euskal artxiboa eta Euskadiko Filmategia. Eusko Jaurlaritzaren aldetik, ondarearen alorreko zerbitzu digitalak bultzatu dira azken hamarkadan, hala nola Ondarenet, Emsime (Euskadiko museo guztien katalogo partekatua) edo liburutegien alorrean, Liburuklik eta Liburubila.

Bidehonetan, Foru Aldundiak, Udalak eta erakunde pribatuak egiten ari diren lan garrantzitsua ere aipatu beharrekoa da. Erakundeen arteko elkar lana eta kooperazioa ezinbestekoa dira alor honetan ere.

Praktika digitalak

Biztanleriaren %75,6-k ohiz erabiltzen du Internet. Adina aldagai esanguratsua da: 15-24 urtekoen artean %97 da eta 65 urtetik gorakoen artean berriz, %36,5. Datu xeheagotan ere adinaren aldagaiak duen eragina behin eta berriz azaltzen da. Esate baterako, biztanleriaren %30,3-k dauka kultura-edukia duen plataforma digitalen batean kontua, baina gazteen artean (15-24 urte) %74,5 da, eta 65 urte baino gehiagokoaren artean, %12,9.

Plataforma horien artean, filma eta telesailak (%68,8) eta musika (%66,7) eskaintzen dituztenak dira erabilienak. Liburu digitalen plataformetara %15 dago harpidetuta. 2019ko datuak dira, baina pandemiak Internet bidezko kontsumoaren gorakada bizkortu eta biderkatu egin du. Adibide gisa, Covid-19aren ondorioz bizitza soziala ezinbestean murriztu delarik, filmak, serieak edo

bideoak Internet bidez ikusteko ordaindu egiten dutenen kopuruak nabarmen egin du gora. Ikus-entzunezkoak ikusteagatik ordaintzen zutenak %10,4 ziren pandemiaren aurretik, eta % 63,4 berriz 2021an.

Kultura-praktika zabalduek ohiko internauten artean hauek dira: beste egile batzuen material artistikoa partekatzea (bideoak, argazkiak, musika, literatura...), (%24,6), eta beste artista, profesional edo zaleekin harremantzea (%21,1). Norberak sortutakoa partekatzen dutenak %16,5 dira, sare sozialetan hausnarketa pertsonalak idazten dituztenak %15,8, foroetan parte hartzen dutenak %14,1 eta webgune edo blog pertsonala dutenak, %8,4.

> Nazioartekotzea

Oro har, kulturaren industria barrura begirakoa da Euskadin. Euskal Herrian ekoiztiko kultur produkzioa bertako merkatura bideratzen da, batik bat. Kultur industriek, oro har, barne merkatuari begiratzen badiote ere, sortzaileek –ikusizko arte, dantza eta musika garaikideetan batez ere– nazioarteko harremana eta lankidetzak ohikoa dute, eta ugari dira oihartzun handia dutenak atzerrian. Euskal sortzaileen lanak orain hamarkada bat aurreikusi ezin zitekeen hedapena izan dute gure lurraldetik kanpo. Ikus-entzunezkoen plataforma globalek aukera berriak sortu dituzte euskal zinemagintzaren nazioarteko hedapenerako.

Kultura Sailburuordetzako Sustapen Zuzendari-tzari dagokio kultur industrien nazioartekotzea sustatzea, nazioarteko azoketan parte hartzea erraztuz, standak prestatuz, katalogoak koordinatuz eta bitartekariak eskainiz.

Etxepare Euskal Institutua da, ordea, kulturaren zabalkundea eta sortzaileen nazioarteko harremanak bultzatzeko eragile nagusia, euskara munduan irakasteko dituen bi sareekin batera. 2021ean pandemiaren eragina agerikoa bazen ere, 115 euskal leiho edo programazio sustatu zituen institutuak kanpoan, euskal zein kanpoko eragileekin elkarlanean; musika, arte eszenikoak, arte plastiko eta ikusizkoak, zinea

eta literatura diziplinak ardatz izan zituzten 181 egitasmo profesionalen mugikortasuna lagundu zuen diruz (garraioa, ostatua, otorduak). Eta 21 literatura-lan euskaratik beste hizkuntza batzuetara itzultzeko laguntzak ere izapidetu zituen. Horrez gain, euskal kultura eta sortzaileak kanpoan ezagutarazteko beste hainbat ildo jorratzen ditu Etxeparek. 2021ean burututakoen artean aipatzekoak dira harreman estrategikoak Quebec eta Flandriarekin kultur alorreko joan-etorriko egitasmoak eragiteko, Estatuko zein Europako kultura eta hizkuntza institutuekin elkarlana eta horren fruitu diren programa zehatzak, edota Zabala, euskal artea nazioarteko foro esanguratsuenetara hurbiltzea xede duen proiektua.

> Sistemak

Sistema bat mota bereko edo funtzio bereko osagaien multzo egituratua da. Sistema moduan antolatzeak esan nahi du alor jakin batean diharduten guztiak, harremanetan jartzea, elkarren arteko osagarritasuna eta lankidetzak bilatuz, edozein dela ere beren eginkizuna edo xedea.

Sistema batek, alorrez alor, sorkuntza, eskaintza eta transmisioa hartzen ditu bere baitan, eragile handiak eta txikiak, norbanakoak eta enpresak, publikoak eta pribatuak, edozein delarik ere balio katean duten eginkizuna. Sistemak ordenatu egiten du eta lankidetzak ahalbidetzen du. Eragileen eta baliabideen sakabanaketaren orde, elkarren arteko lankidetzak bultzatzen du. Potentzia eta eraginkortasun handiagoak ahalbidetzen ditu. Barne kohesioa eta eragin soziala areagotzen ditu, eta ikusgaitasuna irabazten du sektoreak, euskal gizarteak nola nazioartean begira.

Sistema moduan antolatzeko ahaleaginean erabakigarriak dira erakunde publikoak, haien ardurapekoak baitira kultur antolamendunagusiak. Baliabide publikoen arteko osagarritasuna eta harremana, ehun sortzailearekiko eta ehun produktiboarekiko ardura bultzatzen ditu sistemaren ideiak. Halaber, politika publikoak ere aldatzen ditu, elementu bakoitzaren garapenari baino areago, oso garrantzitsuak izanagatik ere, sistema osoaren bizitasunari begiratu behar baitiote.

Artean eman dira urrats nabariak. Horregatik proposatzen du plan honek Artearen Euskal Sistema egituratzeari buruzko jardun-lerro berezi bat. Irakurzaletasun Planaren garapenak sistema moduan lan egiteko aukera emango dio liburugintzari. “Klasikoa” edo “orkestrakoa” esaten zaion musikaren alorrean ere bada ehun trinko bat, sistema bezala egituratuaz gero indar handia hartuko lukeena. Eskena arteetan ere, bere zabaltasun eta ugaritasunean, bateratasuna eta egituratzea oso eraginkorra gertatuko litzateke.

Sistema bezala lan egiteko ezinbestekoak dira helburu zehatzak partekatzeko borondatea, elkar lanean aritzeko gaitasuna eta elkarren osagarri izateko ardura. Balore horien gainean eraiki behar da kultura sektorearen biziberritzea. Eta sistemak egituratzea, urrats nabarmena da xede hori erdiesteko.

2.3.

2019-2022 PLANAREN BALANTZEA

Kultura Plana 19/22kezzuen haustura nabarmenik ekarri ordurarte Eusko Jaurlaritzaren egiten ari zen kultur politiketan. Planaren txostenean bertan aldarrikatzen da politiken jarraitasunaren garrantzia, politika horiek sektorearen mesedetan pentsatuak baitaude, sektorearekin etengabe adostuak eta onduak. Kultur politikek kulturgileekiko gertutasunean, konpromisoan eta konpromiso horren jarraitasunean oinarritu behar dute. Beraz, 19/22 Planaren xede nagusia Gobernuaren politikak modu ordenatuan agertzea izan zen. Izan ere, politikak ordenatzea eta partekatzea izan dira Sail honen etengabeko kezka 2013tik.

2016-2020 legealditik aurrera eta, bereziki 2019ko uztailaren Kultura Plana 19/22 onartu zenetik egundaino, hiru azpisistemei erantzuten dieten zortzi helbururen arabera antolatu ditu bere politikak Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak. Egindakoaren balantzea urtero ematen du jakitera Kultura Sailburuordetzak, Jardueraren Memoria izeneko argitalpenean. Eskura daude 2019 eta 2020 urteei dagozkienak.

Komeni da, nola nahi ere, Covid-19aren astinduaren aurretik egindako hainbat urrats garrantzitsu laburbiltzea, ez bakarrik 2019tik aurrerakoak, planaren baitakoak, alegia, baizik eta aurreko legealdietakoak ere, planak hezurmamitzen duen bidearen koherentzia azaltzeko.

Sorkuntza / ekoizpena

Kultur industriaren jarduna ahalbidetzeko laguntzak funtsezkoak dira Euskadik bere kultur produkzioa garatzen jarrai dezan –eta euskaraz egin dezan–. Sorkuntza-lanak kultur produktu bilakatzea eta merkaturatzea sustatuz, sortzaileei laguntzen zaie, kultur industria sendoak baitira haien lana gauzatzeko eta hedatzeko bidea.

Ekoizpena ahalbidetzen da, alde batetik, baina gero eta garrantzi handiagoa hartu du merkaturako diren proiektuak ontzeko eta lantzeko baliabideak eskaintzea. Zinemagintzan, esate baterako, garapenerako laguntzak handitu dira urteotan, egitasmoa ondu ahal izan dezaten, eta merkatu gero eta zailagotan lehiatu. Dirulaguntza horiek zentzua dute egitasmoa jorratzeko baliabideak eskaintzen direlako aldi berean, (Europa Media Bulegoa, Zineuskadi...). EITBk, euskal irrati telebista publikoak, ekoizpen horiek erosteko eta hedatzeko hartzen duen konpromisoak osatzen du bultzada publikoa.

Baina ekoizpenaren aurreko fasea ere zaintzen dute kultur politikek. Beren-beregi sorkuntzarako laguntzak eskaintzen ditu Jaurlaritzak, musika konposizioan, antzerki testuen idazketan, gazte-literaturan, gidoigintzan eta ikusizko arteetan. Bestalde, ekarpen oso positiboa egin du komikigintza ahalbidetzeko deialdi bereziak, 2018an abian jarri zenak, euskal, eta bereziki euskarazko komikiak, gora egin baitu geroztik.

Sortzaileen trebakuntzarako aukerak garrantzi handia dute Euskadin. Formakuntzarako baliabideak hezkuntza sistemak eskaintzen ditu unibertsitateen (EHU batez ere) eta goi-mailako ikastetxeen bidez. Dantzerti, Euskadiko Arte Dramatikoa eta Dantza Goi-mailako Eskola zabaldu zen 2015an, Bilbon, kultura eta hezkuntza sail berean zeuden garaian, sektorearen aspaldiko eskaerari erantzuna emanaz. Musikene, Euskal Herriko goi-mailako musika ikastegiak, 2001an sortua, zuzendaritza berri baten ardurapean, egoitza berria zabaldu zuen Donostian, 2016an. Gasteizen, IDarte, Arte eta Goi-mailako Diseinu Eskolak osatu du ikastetxe espezializatuen eskaintza. Goi-mailako eskola hauek talentuaren garapenean duten garrantzia kontuan harturik, mahai mistoa eratzen ari da Hezkuntza sailaren eta Kultura eta Hizkuntza Politika sailaren artean.

Heziketaren eremutik harago, Eusko Jaurlaritzaren politiketan profesionalei trebakuntzarako aukerak zabaltzea izan da urteotan guztietan kezka nagusia. Zinemagintzaren alorrean, Zineuskadi eta Europa Mediaren Euskadiko Bulegoa indartu dira. Egitasmo profesionalak ontzeko lantegiak eskaintzen ditu Euskadiko Media Bulegoak, Europako Media programaren baitan, hasi gidoiaren fasetik eta merkaturatze lanetara. Azken urteotako euskal film

ezagunenak hobekuntza prozesu horietan partaide izan dute. Zineuskaditik azoketarako bidea errazten da, bera arduratzen baita standa alokatzeaz, katalogo bateratuaz, hitzorduak proposatzeaz, informazioa zabaltzeaz, etab. Zinema Euskaraz programa eta sektorearekiko hainbat laguntza-ildo ere bertatik kudeatzen dira.

Erabakigarria izan zen, indartze prozesu horretan, Zineuskadiren egoitza aldatu eta Tabakaleran kokatzea, ikus-entzunezkoen erreferentziazko gainerako antolamenduekin batera egon zedin (Zinemaldia, Filмотека, Donostia Kulturako Zine Unitatea, bai eta Etxepare Institutua ere). Geroztik, Zineuskadiren eginkizunak ugaltu egin dira, eta ezinbesteko lanabesa bilakatu da sektorearen garapenerako. Zineuskadik abiarazi zuen, 2019an, emakume zinemagileen trebakuntzarako Noka Mentoring programa, orain Tabakalerak kudeatzen duena. Izan ere, zinemagintzan trebakuntza profesionalerako baliabide gehienak Tabakaleran kontzentratzen dira egun, hala nola Ikusmira Berriak, Donostiako Zinemaldiaren programak, zinemagileentzako erresidentziak, Gipuzkoako Aldundiaren Zine Eskola (EQZE), 2DEO euskarazko ikus-entzunezkoen berrikuntzarako laboratoriora, hau ere GFAk bultzatua, etab.

Antzerkia eta dantzan ere, profesionalen trebakuntzarako eta egitasmoak ontzeko aukerak zaintzen dira. Dantza Bilaka programa, esate baterako, dantzari gazteei zuzenduta dago. Pabellón 6, Bilboko Zorrotzaurren, antzerkigile gazteentzako ezinbesteko erreferentzia bilakatu da. Bilbon kokatua da, baita ere, Harrobia, antzerki edo dantza produkzioak taularatu aurreko fasean prestatzeko ekipamendua.

Ikusizko arteetan aipagarria da Eremuak, artistek beraiek erabakitzen duten programa autonomoa, bereziki arduratzen dena gogoeta kritikoaz eta artista gazteen bultzadaz. Euskadiko arte zentro desberdinetatik kudeatzen da, txandaka. Programa partekatua da, baita ere, Komisario Berriak, Donostia 2016ek sortua eta Jaurlaritzak bere ardurapean hartu zuena. Ikusizko arteak, arte biziak, eta zeharkako praktikak garatzeko gune independenteak, ehun sortzailearen bizitasunerako ezinbestekoak direnak, Sorgune eta Bitartez programen bidez sustatzen dira.

Irudigileen garapen profesionala sustatzeko eta nazioarteko merkatuetan sarbidea errazteko, Irudika sortu zen 2017an, Nazioarteko ilustrazio topaketa profesionala, Gasteizen urtero ospatzen dena.

Euskal Herriko Gazte Orkestra (EGO), musikari gazteei ikasketak burutu ondoren jardun profesionalean trebatzeko aukera ematen diena, 2019an birformulatu zen. 1997an sortutako programa da, eta orduz geroztik musikaren ikaskuntzan eta trebakuntzan gertatu diren hobekuntzak (musika eskolak, kontserbatorioetako orkestraren sorrera, Musikene ikastetxea...) orkestra gaztearen definizio eta kokapen berria eskatzen zituen.

Kulturaren ikusgarritasunari dagokionean, kultur ekoizpenen publizitatea irratitelerat bultzatzea ekonomiko onetan egiteko EitBrekin adostutako lan-ildo oso emankorra gertatu da. Kultura Flash izenaz sortu zen 2016an. Era berean, Kulturklik, kultur programazioaren bilatzaile digital batera-tua indartu da, lurralde eta herri guztietako kultur agendarako erreferentzia bilakatu da. 541.346 kontsulta izan ditu 2021. urtean. Euskal Kulturarako, agertoki nagusia Durangoko Azoka da, eta Eusko Jaurlaritzatik bereziki lagundu da haren eguneratzea eta indartzea. Aipatu, azkenik, Euskadi Literatura Sariak publizitate kanpainez osatu direla, liburu horien ikusgaitasuna aregotu asmoz. Ilustrazio saria Euskadiko txirritularitza Itzuliarekin lotu da. Euskadi Sariaren irabazleari Itzuliaren kartela egiteko enkargua egiten zaio 2019tik, enkargu berri batez eta ikusgaitasun handiagoaz osatuz Saria bera.

Nazioartekotzea sustatzeko eta ahalbidetzeko ahaleginetengabea egin da, Etxepare Institutuaren bidez, nagusiki. Institutuaren zuzendaritza berritzearekin batera, Sailarekiko koordinazioa nabarmen hobetu da. 2017tik aurrera, Etxepare Institutuak Saileko zuzendaritza batzordean parte hartzen du; nazioartekotzeko politikaren eginkizunak banatu eta koordinatu egin dira Etxepare Institutuaren eta Kultura Sustapen Zuzendaritzaren artean, Institutua, diplomazia kulturalaz aparte, sortzaileen eta sorkuntza lanen nazioartekotzeaz arduratuko delarik eta

Zuzendaritza, kultur industriaren nazioartekotzeaz, azken bidez, batez ere. Ekintza guztiak, Etxeparek landu duen marka estrategiaren baitan egiten dira, Basque izenburupean beti.

Etxeparek egindako urrats nabarmenenak, alde biko harremanak lantzeko lan-ildoak izan da. Eskoziarekin egin zen lehen urratsa, (Scotland Goes Basque), Quebecekin jarraitu du eta Flandriarekin egingo da hurrena, euskal sortzaileei herri horietako programetan eta hango publiko nahiz programatzaileen aurrean bere lana aurkezteko aukera paregabea eskainiz. Era berean, pandemiaren juxtu aurretik abiatu zuen Etxeparek Zabal izeneko programa, nazioartean erabakigarriak diren arte komisarioak Euskadira gonbidatzen dituen bertako artisten lanak zuzenean ezagun ditzaten. Nahiz pandemiak programaren garapena eten, lehen emaitzak jaso ahal izan dira, euskal eragileen presentzia lortu baita Kasselgo Documentan eta Veneziako Biurtekoan.

Kultur eta Sormen Industrien (KSI) alorrerako politikak 2014tik aurrera abiatu ziren, Europak estrategikotzat zuen sektoreari erantzun egokia emateko. Sektorea kontzeptualki definitzea eta haren inguruko datuak biltzea izan ziren lehen urratsak, eta epe honen mugarria, Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planaren integratzea izan zen, aukera-lurralde gisan. 2016-2018 urteak KSletarako politiketan sakontzeko epea izan zen. Azpisektoreen delimitazioa zehazten, lurraldekako lehentasunak identifikatzen (hiriburuekin eta Foru Aldundiekin elkar-lanean) eta alor berri honi buruzko estatistika-lanak hobetzen jarraitzeaz gain, KSI Berritzaile programa abiarazi zen berrikuntza egitasmoak lantzeko, sektoreko enpresak aurreneko aldiz Teknologia Zentroekin harremanetan jarri zituen.

Euskadiko Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planaren helburuekin bat, Cross-Fertilization edo ernalketa gurutzatua sustatu ziren, elikaduraren sektoretik hasita. KSIAtea eratu zen, Tabakalerarekin lankidetzan, enpresen nazioartekotzeko planak garatzeko aukerak eskaintzeko. Creadis 3 proiektu europarra burutu zen, bertan lidergoa baitzegokigun. Araban, Free 2 Play izeneko bideo-joko modalitatearen F2P Campus izeneko jaialdi / topaketa antolatzen da 2017tik aurrea, urtero, bideo-jokoetako profesional berriei bultzada eta trebakuntza eskaintzeko. BDCC-Basque District of Culture and Creativity-ren diseinua izan zen aurreko legealdiaren azken urteetako ahalegin nagusia eta, gerora begira, erabakigarriena.

KSletan garatu diren politiken inguruko informazioa eta gogoeta kritikoak bilduz. liburu bat ere argitaratu zen ("KSlak Euskadin // Las ICC en Euskadi", *Eusko Jaurlaritza, Vitoria-Gasteiz, 2020*).

Kultur eskaintza

Kulturaren eskaintzarako baliabide publikoen arteko bateratasuna, koordinazioa eta osagarritasuna indartzea etengabeko kezka izan dira azken legealdiotan. Sistemak osatzea, koordinazio guneak antolatzea eta sareak indartzea garrantzitsua gertatu dira batez ere liburutegi eta antzoki publikoen kasuan.

Urrats handiak egin dira Euskadiko Irakurketa Publikoko Sarearen garapenean. Sarea osatzea lortu zen 2016an, Donostia eta Bilboko Udal Liburutegien sarrerarekin. Euskadiko udal eta hiriburu guztiak sarean integratuta daude egun. Gasteizko Udal Liburutegia hasieratik zegoen Sarean. Foru Aldundietako Liburutegiak ari dira orain liburutegien sarera integratzen. Arabako Foru Liburutegia 2018az geroztik dago sarearen baitan. Horrela, liburutegi publikoen sistema indartu egin da, bere zerbitzu presentzialetan nola, zerbitzu digitaletan. Hauen artean, aipagarrienak Liburubila bilatzaile digitala, 2018an abian jarri zena, Euskadiko Irakurketa Publikoko liburutegietako milaka edukietara sarbidea eskaintzen duena, edo Bilgune, EAEko liburutegi guztietako katalogoen gordailu digitala, Liburuklik, ondare bibliografikoaren gordailua, eta Ondarenet, web guneen gordailua.

Liburuzainekin lankidetzan landu zen, halaber, liburutegi sistemaren eskaintza digitala: e-Liburutegia. Eredu berritzailea izan zen, 2014. urtean abiarazi zena, eskaintzaren oparotasunez eta irakurlez sendotzen joan dena, eta pandemiaren egoeran berebiziko garrantzia hartu duena.

Irakurketa Planaren oinarriak jarri ziren. Unibertsitateko aditu talde bati eskatu zitzaion oinarritzko txostena eta mahai bat eratu zen planaren jarraipenerako, Kultura sailburuordetza, HPS, Hezkuntza Saila, editoreen elkarteak, liburutegietako ordezkariak eta sortzaileak batzen zituen. Planaren garapena etenda geratu zen, pandemiagatik.

Arte eszenikoetan, Sarea, antzoki publikoen koordinaziorako antolamendua indartzea erabakigarria izan da antzokiok, agertoki izatetik harago, sektorearen dinamizatzailerik izan daitezkeen. Bulego tekniko bat eratu zen, koordinazio lanak arintzeko eta zabaltzeko. Dantza garaikideari leku handiagoa eman zaio, euskal ekoizpenetikiko konpromisoa sendotu da eta publikoak erakartzeko ekintzak partekatzen dira.

Azken hamarkadan, kulturaren sistema publikoan gertatu den zuzendaritza aldaketak suspertu egin ditu antolamendu horien lotura ehun sortzailearekiko, nazioarteko begirada eta lankidetzarako prestutasuna, museoetan bezala– Arte Eder Museoa, Balenciaga, Artium, Tabakalera, ...– jaialdietan edo musikan, Euskadiko Orkestran, eta Euskal Herriko Gazte Orkestran.

Museoen eta arte zentroen eskaintza sendotu egin da. Guggenheim Bilbao Museoak New Yorkeko SRGF Fundazioarekin hitzarmena 2014ko abenduan berretsi zuen, 20 urterako. Dударik gabe, proiektuaren sendotasunean urrats erabakigarria izan da. Krisi finantzariaren ondorioz, arte erosketak eta inbertsioak eten egin baziren ere, 2017tik aurrera berreskuratu egin dira, bai Bilboko Guggenheimen, bai gainerako museoetan.

Arte museoen eskaintza sendotzeko bidean, Bilboko Arte Eder Museoaren zabalpenerako egitasmoari ekin zitzaion, egitasmoa onartu zen, eta arkitektura lehiaketa burutu zen, 2019an.

Apustu garbia egin du Gobernuak Artium indartu dadin Euskadiko arte garaikidearen museo bezala. Horren erakusle da Gure Arte sarien bildumaren lagapenak eta euskal artisten obrak erosteko proiektu partekatuan Artiumek duen lidergoak.

Zinemari dagokionean, aipagarria da 2015n Euskadiko Filmatagia programatzen hasi izana. Programazio hori hiru hiriburuetan egiten da, gainera, (gehi, zatika, Iruñan eta Iparraldean), Filmatagiaren izaera eta eginkizun nazionala indartuz, horrela. Zentzu hori bera du Arabako eta Bizkaiko Foru Aldundiak Filmatagiaren Patronatuan integratu izanak, Euskadi guztirako antolamenduari dagokion moduan.

Euskadiko Orkestraren jarduna ere indartu egin da azken urteotan, zuzendaritza orokorraren eta

zuzendaritza artistikoaren aldaketaren ondorioz. Bere nazioarteko eginkizuna ahalbidetu da berriro, Europan zehar hainbat emanaldi antolatuz eta nazioarteko zigiluetan diskoak grabatuz.

Memoria bizia

Memoria biziaren alorrean, Euskal Kultura Ondarearen legea (6/2019) aipatu beharra dago lehenik, Eusko Legebiltzarrak 2019ko maiatzaren 9an onartu zuena. 1990ko legea berritzen du, ondarearen ikuspegi zabalago eta eguneratuagotik, ondare materiagabearen babesa lehen aldiz arautuz, esate baterako.

Legeari jarraiki, ondarearen babesa zabaltzeko egin da. Itsas ondarearen inguruko deialdia abiarazi zen. Ondare materiagabearen inguruko ikerketa lanak bultzatu ziren, hura babesteko politikak definitzeko eta deialdi zehatzetan egikaritzeko. Industria ondarearen gordailua Zorrotzaurretik Barakaldora eramateko oinarriak adostu ziren.

Ondare dokumentalaren kasuan, Euskadiko Artxibo Historikoaren lana izan da Gobernuaren politiken ikurra. 2014an Bilboko erdigunean zabaltzeko zenetik, gordailu eskuragarri eta hurbilekoaren eredu bihurturik, erreferentziaztasuna lortu du, jaso dituen bildumen kopuruak eta garrantziak adierazten duenez, esate baterako, Eusko Ikaskuntzaren funtsak (2018an), Egin egunkariarenak (2018an, baita ere), edo Ekin, erbestean hain garrantzitsua izan zen argitaletxearenak (2019an). Era honetan, funts horien, eta bilduma pribatu ugariaren (Insausti, Leguineche, Krutwig, etab.) kontserbazioa bermatzen da, bai eta haien irisgarritasuna ere. Ikerleen eta herritar guztien eskura daude Artxiboan, eta gero eta gehiago, modu digitalean, ahalgin handia egin baitu EAHak digitalizazioan eta zerbitzu digitalak eskaintzekoan.

Kultura ondarea eskuragarri egitearen kezka horrek berak mugitu zuen Ondare Zuzendaritza Euskadiko ikasle gazteei ondarearen inguruko lanak egitera, ikastetxeen arteko lehiaketa bat antolatuz, Hezkuntza Sailarekin adosturik. Kultura Ondarea Sariak arrakasta handia izan du euskal ikasleen artean 2015an abiatu zenetik. Ildo horretan ulertzen da, baita ere Ekain leizezuloa digitalizatzeko eta kobarako bisita birtuala herritar guztiei eskaintzeko ekintza (2015).

Ondarearen zaintza txukunaren, gardentasunaren eta eskuragarritasunaren helburuari erantzuten dio, halaber, Jaurlaritzaren arte ondarea egoki katalogatu izanak. Gobernuak, bere eraikin guztietarako, urteetan ondu duen bildumaren mugarriak liburu batean bildu dira: "Gobernuaren Artea / El arte del Gobierno"; Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 2021. Bilduma horren zati esanguratsuen, Gure Artea Sarien inguruan sortu dena, biltokietatik atera eta Artiumi laga zaio, ikerlarien eta herritar guztien eskura egon daitezen.

Kultur ondare izendatutako elementuen dokumentazioa herritar guztientzako kontsultagai jarri da Integra izeneko atarian, non eremu berezi bat dagoen erakundeei eta profesionalei zuzendua, tramitean dauden espedienteak ere eskuragarri izan ditzaten. Agiritegiei dagokienez, Dokuklik atariaren eboluzioaren ondorioz, egun bi zerbitzu nagusi eskaintzen dira: Badator bilatzailean Euskal Autonomia Erkidegoko artxibo publiko nahiz pribatuetoako dokumentazio historikoa kontsulta daiteke (alegia, XI. mendearen eta 2014. urtearen arteko 788.922 erreferentzia, eta 5.368.000 irudi digital), eta Erregistro Sakramentalen datu-baseak aukera ematen du Eliza Katolikoaren sakramentu-liburuetan jasota dagoen biztanleen errolda historikoa (1500-1900) kontsultatzeko. (Bataiatu, ezkondu eta hildakoei buruzko 5.6 milioi erregistro ditu.)

Baina urte hauetako eta hurrengoetako egitasmo digital nagusia Euskariana da, Euskadiko Liburutegi Nazional Digitala. Aurreko Legealdian egitasmoaren oinarriak jarri ziren, haren definizioa zehaztuz lehenik, eta egitasmoaren garapen teknologikoa burutu zen. Baina urrats erabakigarria, lan-talde profesionala eratzea izan zen, Sailaren barruko zerbitzu berezi bat sortuz. Horrek ahalbidetu du legealdi honetan Euskariana abian jartzea.

Gobernantza

Azkenik, gobernantzari dagokionean, Kulturaren Euskal Kontseiluaren funtzionamendurako molde berri bat adostu zen. HAKOBA kultura sortu zen, erakundeen arteko koordinazioa indartzeko. Lanerako metodologia moduan, lehenagoko plan orokorren orde, gai estrategiko jakinetan eginkizun zehatzak eta egingarriak lantzeko, Kultura Auzolanean sortu zen. Genero berdintasuna izan da gairik jorratuena, sektorearen ordezkariekin, gainerako erakundeekin eta adituekin, alorrez alor aztertu baita emakume sortzaileen egoera.

Beste gai garrantzitsu bat Kultura Auzolanean egitasmoaren baitan, sektorearekiko interlokuzioa hobetzen saiatzea izan da. Sektore batzuetako antolamendurik eza, eta beste batzuetako gehiegizko atomizazioa arazo dira sektorearekiko harremana sendotzeko. Antolaketa bateratuagoen bidean, azken urteotako mugarririk aipagarriena EHMBEren sorrera (2015an) eta garapena izan da, Euskal Herriko Musika Bulegoarena, bere baitan biltzen dituen musikaren alorreko eragile guztien elkarrekin. Elkarrekin elkarrekin moduko bat da, sektorearen antolaketaarako eredugarria.

Azken legealdietako beste mugari bat EZAEn sorrera izan da, Jaurlaritzatik sustatu zena, zine aretoetako enprekin lankidetzara antolatu ahal izateko. Horren ondorio izan dira publikoak zine aretoetara erakartzeko programak, Zinema Euskaraz programa sendotzea eta zabaltzea, euskal pantailetan euskal filmen exhibizioa bermatuta egotea, etab.

Kulturaren Euskal Behatokiaren garrantzia hazten joan da azken legealdietan, zabaltu egin da bere lan esparrua: ondarearen alorreko gaiak ere bere gain hartzen ditu, eta KSIak bere estatistiketan integratu ditu, baita ere. KSietarako lanetan, nazioarteko behatokiarekin egin ditu hausnarketa prozesuak. Behatokiaren urteko lan asmoa Hakoban aurkezten da urtero, KEB erakunde guztion zerbitzurako behatokia izan dadin.

2.4.

COVID-19AREN DISRUPZIOA

Covid-19ren pandemiak markatu ditu 2020 ondoko urteok. Gizartea hankaz gora jarri duen osasun larrialdiak bereziki gogor astindu du kulturaren eremua bere aspektu guztietan: sorkuntzan, ekoizpenean, kultur eskaintza bideratzen duten antolamendu publiko eta pribatuetan, haien gizartearekiko harremanetan eta publikoen beraren ohituretan. Ohiko jarduna eten egin zen, urte horretarako aurreikusiak zeuden jarduera eta ekintzak bertan behera geratu ziren, birak, zirkuitoak eta nazioarteko mugikortasuna ezinezko bihurtu ziren. Pandemiak, kulturaren beharra inoiz baino argiago ikusarazi duen aldi berean, kulturgileen biziraupena arrisku larrian jarri du. Kulturgintzaren aspektu profesionala izan da –lan baldintzak, estuasun ekonomikoak, sortzaileen biziraupena, enpresa eta egituren jarraikortasuna...– guztion kezka nagusia 2020an.

Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren politikak ere egoeraren larriari erantzun beharrak baldintzatu ditu aurreko bi urteak, 2020an bereziki, ezinbestean. Aurrekaririk gabeko egoera horri aurre egiteko ahalegin handia egin behar izan zen, erantzunak garaiz emateko xedez, baina berme juridiko eta ekonomikoak mantenduz, prozedura aratuak baztertu gabe. Ez da erraza gertatu, prozedurek eskatzen duten denborak moteldu egiten duelako sektoreak berehala behar zituen erantzunak eta, bestetik, kulturgintzaren lan eta kontratu baldintza bereziak, eta maiz egoki formalizatu gabeak, zailago egin zuelako hain tarte laburrean kultur politiketatik politika sozial eta ekonomikoetara jauzi egitea.

Zailtasunak zailtasun, Eusko Jaurlaritzak kulturarako 2020rako eta 2021erako aurrekontuak eta programak mantendu zituen, deialdiak eta zerbitzuak larritasun egoerari egokitu zizkion, eta laguntza-lerro nahiz programa bereziak abiarazi zitu, galera ekonomikoak arintzeko, jarduna sustatzeko eta osasun neurri nahitaezkoak kultura guneei eta kulturaren jardunaren ezaugarriei egokitzeko.

Lau alor nagusitan laburbil daiteke 2020 eta 2021 urteetako jardunean Kultura Sailburuordetzak osasun larrialdiaren egoerari eman dion erantzuna: koordinazioa, deialdi eta zerbitzuen egokitzapena, laguntza ekonomikoak eta aktibitateari eusteko laguntza bereziak. Guztira, 2020an hasi eta 2022ra bitarte, egindako ekarpen ekonomiko berezia kultura arloan 13.670.000 eurokoa izan da (horietatik 6.322.960 € kulturgintzako profesional, autonomo, enpresa eta elkarte profesionali zuzendutako programa eta laguntza lerro berezietan, hauek jasandako kalteak arintzeko; eta 4.987.000 € musika aretoetako, antzokietako eta zinemetako programazioari eusteko).

IRIZPIDEA	NEURRIA
Komunikazio eta koordinazioa	• Kulturgileekin etengabeko harremana (egoera aztertu, datuak bildu, eskaerak eta beharrak ezagutu, laguntza neurriak adostu eta sektorean zabaltu, etab.) • Egoeraren azterketa kuantitatibo eta kualitatiboa eta jarraipena (Kulturaren Euskal Behatokia). • Osasun Sailaren eta kulturgintzaren arteko zubi-lana (osasun neurrien interpretazioa eta aplikazioa, osasun protokoloak, etab.). • Sektoreari zuzendutako informazio eta aholkularitza zerbitzu berezia abian jartzea (<i>Kulturklik Pro</i>). • HAKOBA Kultura herri erakundearen koordinazio batzordea indartzea. • Kultura Sailburuordetzaren eta Eusko Jaurlaritzako gainerako sailekiko lankidetzak estutzea (Osasun saila, Ekonomia eta Ogasun saila, Lan eta Enplegu Saila, Lanbide, etab.). • Kultura Zaindu komunikazio eta sentsibilizazio kanpaina.
Ohiko finantzazio bideei eustea	• Aurrekontu, zerbitzu eta laguntza lerro guztiei eutsi zaie. • Deialdi eta diru-laguntza lerroak sektorearen uneko beharretara egokitu dira (proiektuen eta justifikazio epeak, proiektuen beraien egokitzapena, etab.).
Kultur jarduera eta eskaintza bermatzea eta sustatzea	• 2020eko ekainaren 1etik aurrera aurrez-aurreko kultur jarduera baimendua egon da Euskadin (segurtasun neurri guztiekin). • e-Liburutegia indartu (lantaldea handitu, lizentzien erosketa handitu). • Kultur azpiegituren jarduna eremu digitalera eramaten lagundu (orkestrak, museoak, antzokiak, liburutegiak, etab.). • Zuzeneko arteen programazioa sustatzeko programa bereziak abiarazi, sektorearekin –musika eta arte eszenikoak– adosturik (<i>Beste bat! Eta Beste bat! Berritzen</i>). • Euskadiko Orkestra eta BOS izan ziren Europan lehenik aktibatu ziren orkestrak. EiTBeheko lankidetzaz, beren entzulegoarekin harremanari eusteko modua aurkitu dute. • Zinema aretoei zuzendutako laguntza ildo bereziak sortu dira. • Programazioari eusten lagundu zaie zinema aretoei, horien jarduna bermatzeko, esate baterako haurrentzako euskarazko filmen programazioa indartuz. • Arte-lan erosketa bereziak, hiru arte zentro eta museok elkarrekin eginak, aktibo dauden artistei zuzenduak. • Esparru publikorekin elkar lanean, enkargu eta ekoizpen bereziak egin dira, jarduna eten ez zedin (ilustrazioa, film laburrak, liburugintza, ikusizko arteak, dokumentazio lanak, etab.). • Durangoko Azoka modu digitalean ospatu ahal izateko laguntza bereziak.
Babes ekonomiko bereziak abian jartzea	• Kulturgintzako profesional, autonomo, enpresa eta elkarte profesionalen zuzendutako programa eta laguntza lerro bereziak abiaraztea pandemiaren ondoriozko kalte ekonomikoak arintzeko edota jardunari eutsi ahal izateko. • Kultur eta Sormen Industrien politiketan deialdi berezi bat antolatzea, enpresei baliabideak emateko egoera berriaren eta, batez ere, digitalizazioaren aurrean.

3.

**PLANAREN
BIZKARREZURRA**

3.1.

PLANAREN PRINTZIPIOAK

Plan estrategiko hau 2022-2025 aldirako pentsatua da, pandemiak agerian jarri dituen lehenetasunei erantzun egokiak emateko. Kulturgintzaren susperraldia da xede nagusia. Aro berriak exijitzen duen anbizioaz, zaurgarritasunak eskatzen duen errealismoaz, euskal kulturgintzaren goraldiak merezi duen erabakitaz, eta politika publikoek, emankor izango badira, behar duten jarraitasunaz:

Anbizioa

Plan honen anbizioa krisia gainditzeko, susperraldiak oinarri sendoak izateko, eta etengabeko aldaketen aurrean kultur sektorea sendotzeko erramintak eskaintzea da. Kulturaren zentralitatea bilatzen du planak, bere aspektu ekonomiko, fiskal eta laboraletan eragiteko, gai horietan ardura duten sail eta erakundeekin elkarlanean. Kulturak bizitzako eremu guztietan duen eragina ikusarazteko eta areagotzeko alor desberdinetako erakunde eta eragileekiko lankidetzan sakondu nahi du planak: hezkuntza, sustapen ekonomikoa, ZTBP 2030 berrikuntza planari, ingurua, gizarte politikak eta turismoa. Kulturarensorkuntzan, eskaintzan eta transmisioan bikaintasuna eta eragin soziala sustatzeko asmoz egindako plan hau, Gobernuaren plan estrategiko bat izateaz gain, gainerako erakunde nahiz eragileekin lankidetzarako abiapuntu bat izateko anbizioa dauka.

Errealismoa

Kulturgintzaren ezagutza sakonean eta errealitatea ondo neurtzean oinarritzea funtsezkoa da plana eraginkorra gerta dadin. Plan honek errealista izan beharra dauka bete egingo bada. Beraz, denbora epeak, gure kudeaketarako ahalmenak eta aurrekontuen marko posibleak oso kontuan hartzen dira, jauzi ikusgarriak ez baizik eta aurrera pausu sendoak eta atzera gabekoak emateko xedez. Anbizioa eta errealismoa uztartzea giltzarri da.

Determinazioa

Kulturgintzarekiko hurbiltasunean, ezagutza eta konpromisoan oinarritzen da Kultura Sailaren jarduna eta, beraz, plan estrategiko hau ere. Kulturaren defentsa irmoa egiten du planak, sektore jakin bat izateaz harago, herrigintzan eta gizartearen garapenean kulturak duen leku zentrala aldarrikatzen baitu. Kulturgintzaren erronkak ondo ezagutzetik, eta kulturarekiko konpromisotik eratoritzen da euskal kultura suspertzeko erabakimen sendoa.

Jarraitasuna

Funtsezkoa da kultur politiken jarraitasuna, marko egonkorra eskaintzeko profesionalei nola enpresei eta, batez ere, kultur politikak, neurri handi batean, ereintza lanak direlako, fruituak epe ertain eta luzean eman ohi dituztenak. Gainera, kultur politika lan ildoak eta ekintzak sektorearen ordezkariekin eztabaidatzen, egokitzen eta adosten dira, etengabe. Kulturgintzarekin adostutako lan ildo horiek jarraitasuna behar dute, emankor gertatuko badira.

3.2.

PLANAREN EZAUGARRIAK

Planak bost ezaugarri nagusi ditu: suspertzailea izango da, egingarria, auzolanean oinarritua, errotua eta ikuspegi luzekoa.

Suspertzailea

Planaren jardun-lerroak kulturgintza suspertzera bideratuta daude, eta susperraldiari aspektu desberdinetatik ekiten dio: sorkuntza ahalbidetzea, ekoizpena ugaritzea, lanbidearen berezitasuna eta duintasuna defendatzea, sektore ekonomiko bezala sendotzea eta aro digitalaren erronkei erantzuteko baliabideak eskaintzea.

Egingarria

Anbiziotsua izanagatik ere, egingarria izan behar du planak eta erantzunak emateko tresna bat izan. Kultur politiketik egin behar luketena egin daitekeenaren baitan erabakiko da, ahalmenak, baliabideak eta marko ekonomikoak posible egiten dutena kontuan harturik. Helburu nagusiak jardun-lerroetan aletzen dira eta hauek, ekintza zehatzetan antolatzen.

Auzolanean oinarritua

Kulturgintzari zuzendutako politikak Foru Aldundi-ekin, Udalekin eta sektorearen ordezkariekin eztabaidatzen eta adosten dira etengabe. Lan ildo horien egikaritzean, deialdiak erabakitzerakoan, sektoreko profesionalek eta adituek dute azken hitza. Kultur eskaintza bideratzen duten eta memoria gizarteratzen duten antolamenduak, kulturaren sektore publikoa deitu dioguna, euskal erakunde desberdinen artean kudeatzen dira. Beraz, plana ezin da garatu auzolanean ez bada, kulturgintzako profesionalekin eta erakundeen artean. Are gehiago kulturaren susperraldiari Kultura Sailaz haragoko alorretatik ere lagundu nahi zaionean, horrek lankidetzaz premia berriak dakartzalarik kulturatik kanpoko sail eta antolamenduekin.

Errotua

Kulturak Europan eta munduan dituen premiak eta kultur politiken joerak oso kontuan hartzen baditu ere, Euskal Herriko errealitatea du oinarrian plan honek. Euskal kulturgintzaren errealitatetik pentsatua da plana, gure kultur errealitatea ondo ezagutzetik eta harekiko konpromisotik. Bi lerro nagusi ditu beraz plan estrategiko honek: euskal errealitatea eta nortasuna eta Europar markoa.

Ikuspegi luzekoa

Planaren denbora mugak –2022/2025– adierazten du jada Legealdiaz haragoko ikuspegia lantzen duela plan estrategiko honek. Ikuspegi luzekoa dela esateak adierazten du planaren helburu nagusiak eta lan-ildoak ez direla koiuntura baterako pentsatuak, baizik eta epe luzeagorako ikuspegiak, funtsezkoak baitira kulturgintzaren garapenerako.

Oraingo bolada inbertsio berezien garaia izango da, eta ohiz kanpoko diru-ekarpen horien xedea oinarriak sendotzea da hurrengo legealdietan, 2030 ortzi-mugari begira, kultura Eusko Jaurlaritzaren politiketan zentralagoa izan dadin eta kulturgintza behar beste kontsideratua izan dadin kulturaz haragoko sailetan ere.

3.3.

ARDATZAK ETA ZEHARKAKO KONPROMISOAK

Hiru dira plan honen ardatz nagusiak, 2019-22 Kultura Planak proposatutako bidetik, hiru alor nagusitan antolatzen duelako kulturaren sistema: kulturaren **sorkuntza, eskaintza eta transmisioa**, alegia.

1. Sorkuntza

Sortzeko gai izateak, eta sortutakoaren emaitzak ekoizteko enpresa-ehun sendoa edukitzeak erabakitzen dute herri baten nortasun kulturala. Sorkuntzarako aukerak zabaltzea, sorkuntza bideratzeko inguruneak indartzea eta sorkuntzarako laguntza-bideak eskaintzea funtsezkoak ditu kultura bizia izan nahi duen herriak, eta bizirik iraun nahi duen herriak. Sorkuntzarako aukerak sendotzea eta sorkuntza lanen ekoizpena ahalbidetzea da, beraz, gure kultur politiken lehen ardatza.

Plan honek muin-muinean dauka gaitasun edo talentu sortzailea sustatzeko kezka. Talentuari gero eta garrantzia handiagoa ematen zaio gizartean, garapen zientifiko, teknologiko eta ekonomikorako behar-beharrezkoa bihurtu baita, eta herri baten aurrerapenerako, ezinbestezkoa. Gauzak modu berezian egiteko norbanakoen dohain hori ezinbestekoa dute kulturari diharduten profesionalak. Talentu sortzailea berezko osagaia du kulturak. Berrikuntza sustatzea bilatzen duen gizarte batek behar-beharrezkoa du kulturari eta kulturatik lantzen den talentua. Horregatik, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailarentzat kezka zentralak dira kulturak gizartearen berrikuntzari egiten dion ekarpena ikusaraztea, talentu sortzailea sustatzea eta talentu horri ate berriak irekitzea, beste alorretako prozesuetan eragin ahal izateko.

Sorkuntza prozesuen emaitzak gauzatu edo ekoitzi egin behar dira, ezagutu, gozatu, komunikatu, partekatu, erosi daitekeen obra bilaka daitezen. Zirkuito eta merkatuetan lehiatu beharko dute

kultur produktuek, diruaren, arretaren eta prestigioaren merkatuetan. Kultura industria sendoak behar dira sortzaileen lana gauzatu dadin, gizarteari hel dakion eta erakargarri gerta dakion. Sorkuntzaren eta ekoizpenaren garapena batera doalako biltzen ditugu biak lehen ardatz honetan.

2. Eskaintza

Bigarren ardatzak kultur eskaintzaren oparotasuna, aniztasuna eta irisgarritasuna bermatzearekin dauka lotura, kultura emaitzak eta emankizunak gozatu ahal izateko herritarren eskubideari erantzunaz. Berez, eragile publiko eta pribatuaren arteko oreka handiena duen ardatza da hau. Ardatz honetako lan-ildoak eta politikak “kulturaren sektore publikoa” deitu izan diogunak bideratzen ditu batik bat, antolamendu kulturalak alegia (liburutegi, agiritegi, museo, antzoki, jaialdi, orkestra...), herritarren kulturarako eskubidea bideratzen dutenak.

Funtsezkoa da euskal sortzaileen ekarpena euskal gizarteari eskuragarri, erakargarri eta gozagarri gertatzea, euskal antzoki, pantaila, plaza eta dendetara baldintza egokietan heltzea. Euskadin sortutako kultura merkaturatzea eta plazaratzea uztartu egin behar da herritarrei nonahiko eta askotariko kultur eskaintza egiteko ardurarekin.. Euskal sortzaileak eta ekoizleak beren publikoetara heltzeko bideak erraztearekin batera, nazioarteko eztabaidan, trukaketan eta solasean partaide izateko bide paregabeak dira kultur antolamenduak.

Kultur zaletasuna indartzeko eta hedatzeko, kultur kontsumoa sendotzeko eta nazioarteari begirako proiektzioa areagotzeko politikak biltzen dira, beraz, ardatz honetan. Arreta berezia emango zaio publiko berriak eta, batez ere, gazteak, kulturara eta euskal kulturara erakartzeari.

3. Transmisioa

Herri batek, gizatalde batek, bere iraganaz gorde nahi izan duen hura eta hurrengo belaunaldiei transmititu nahi dien hura da kultura ondarea. Bere kultur herentziaren bidez herri bat, gizatalde bat, ageriko egiten da, bere buruarentzat eta besteentzat. Belaunaldien arteko kultur transmisioari dagokio hirugarren ardatz hau, giltzarri baita herri baten kultur bizitzan eta biziraupenean. Etorkizuna jorratzen duen lan-ildo bat da beraz.

Memoriaren inguruko politikek helburu bikoitza dute: ondarearen babesa kudeatzea eta ondarea gizarteratzea. Gorde egin behar dute iraganaren lekukotza, eta eskuragarri ipini behar dute, gizarte osoaren eta egungo beharrei erantzunez, kultur ondareak gizataldeen kohesioan, identitatean eta garapenean duen eragina ageriko eginaz. Herriarregan kultur ondarearekiko atxikimendua, harrotasuna eta jakinmina sustatzea da memoria biziaren bermea.

Bizirik dagoelako aldatu egiten da, aldatu egiten delako dago bizirik. Iraganaren interpretazioa garaian garaiko ikuspegiei eta beharrei lotua dago, etengabe berridazten da historia. Memoria gaur egungo sorkuntzarako eta bizitzarako langai izatean datza memoriaren bizitasuna, etengabe aztertua, etengabe eztabaidatua, etengabe berrerabilia, etengabe eguneratua. Ondarea da gorde eta zaindu behar dena, interpretazio, erabilera eta zentzu etengabe berrituen sorburu izan dadin.

> Zeharkako konpromisoak

Kulturaren sistema egituratzen duten hiru ardatzak bi konpromisok zeharkatzen dituzte: euskararen biziberritzeak eta genero berdintasuna bermatzeak. Ardatz guztietan eragiten dutelako dira zeharkakoak konpromisoak.

Euskaldunen herrian euskarari arreta berezia zor zaio, bai sorkuntzan edo ekoizpenean, bai eskaintzan bai memoriaren transmisioa. Euskadin kultura ezin da euskal kulturarik gabe ulertu, ez eta euskal kultura testuinguru kultural guztia kontuan hartu gabe ere. Euskaraz sortzeko, kultura euskaraz bizitzeko eta euskaraz gogoratze

ko aukerak bermatzea Eusko Jaurlaritzaren kultur politiken muinean dago. Lan ildo guztietan sustatzen dira bereziki euskarazko kultur edukiak eta zerbitzuak.

Era berean, ezin da kultura emakumeen ekarpenik gabe ulertu, ezin da luzatu emakumeek pairatu duten bazterkeria. Emakumeen protagonismoa aldarrikatu beharra dago kulturaren hiru ardatzetan, sorkuntza-ekoizpenean, eskaintzan eta transmisioan, emakumeak sortzaile eta ekoizle izan daitezen, ageriko izan daitezen kultur eskaintzan, emakumeen eragina indartu dadin eskaintza hori moldatzen duten antolamendu kulturaletan, eta emakumeen memoria berreskuratu eta transmititu dadin. Genero berdintasunaren konpromisoa ere ardatz guztietan txertatzen da.

Auzolana

Plan honek, Eusko Jaurlaritzarena izanik, gobernutik har daitezkeen neurriak eta konpromisoak biltzen ditu. Baina bistan da konpromiso horiek betetzeko ezinbestekoa dela Gobernuak sail desberdinen eta Euskadiko erakunde desberdinen lankidetzak. Auzolanaren kontzeptuak sortzaileekin, eragile pribatuekin eta erakundeekin batera lan egiteko borondatea eta premia biltzen ditu. Plan honek Gobernuak egin nahi duena adierazten du, baina Gobernuak ez dezake berak bakarrik egin.

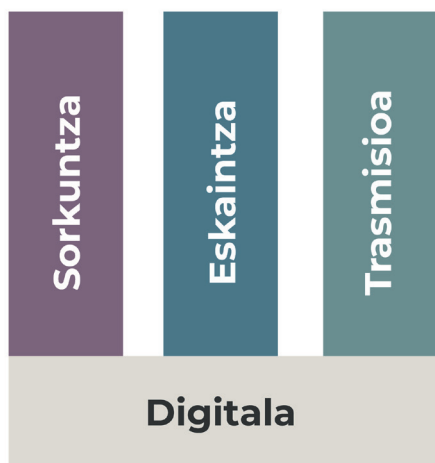
> Helburuak eta jardun lerroak

HELBURUAK

2025 Plan Estrategikoak, kulturgintzaren hiru ardatzei erantzuteko, lau helburu nagusi identifikatzen ditu:

1. Talentua garatzeko aukerak ugaltu.
2. Kultur eskaintza aberastu eta gizarteratu.
3. Kultura ondarea eta komunitateen garapena uztartu.
4. Jauzi digitala sustatu eta ahalbidetu.

Lehen hiru helburuak zuzenean daude hiru ardatzei lotuak, eta laugarrena zeharkakoa da, aspektu guztietan eragiten baitu bizi dugun eraldaketa digitalak. Lau (3 + 1) helburuetan jasotzen dira Sailburuordetzaren politikak, sorkuntza eta produkzioa, kultur eskaintza gizarteratzea eta merkaturatzea, eta memoriaren transmisioaren bizitasuna indartzeko, sustatzeko eta garatzeko. Hiru ardatzak sendotu behar dira batera kulturaren sistema bizia eta emankorra izango bada. Modu analogikoetan bezala, modu digitalean.

Laugarren helburua zeharkakoa dela esaten dugu, sorkuntzan, ekoizpenean, kultur eskaintzan eta ondarearen gizarteratzean eragiten baitu digitalidadeak. Jauzi digitala helburu espezifiko batean jaso da plan estrategikoan, daukan garrantzia adierazia gera dadin, baina beste hiru ardatzetan ere eraldaketa digitala errazteko eta onuragarri egiteko neurriak landuko dira.

Lehen esan den bezala, hiru ardatzetako eskemari bi konpromiso erantsi behar zaizkio, gure politiken nortasuna definitzen dutenak: kultura euskaraz sortu eta bizitzeko borondateari eta emakumeen berdintasunerako eskubideari erantzuten dioten bi konpromisoak.

JARDUN LERROAK

Kultura 2025 Plan Estrategikoaren 4 helburu estrategikoak 18 jardun lerrotan gauzatzen dira:

1. HE: TALENTUA GARATZEKO AUKERAK UGALDU

Kulturaren sorkuntzan, ekoizpenean eta hedapenean, talentu sortzailea ezinbestekoa da. Sorkuntza ahalbidetzeari, jardunaren baldintza profesionalei, nazioartekotzeari eta, kultur industriren sendotasunari begiratzen dio helburu honek.

- 1.1. Sorkuntzaren eta ekoizpenaren susperraldia ahalbidetu.
- 1.2. Sortzaileen eta kulturgileen profesionalizazioa areagotu.
- 1.3. Kultur industriren sendotasuna ahalbidetu.
- 1.4. Kultura eta Sormen Industriak garatu.
- 1.5. Kultur zaletasuna areagotu, erakunde arteko lankidetzan.
- 1.6. Euskal kulturaren nazioarteko presentzia indartu, Euskadi-Basque Country estrategiaren baitan.

2. HE: KULTUR ESKAINTZA ABERASTU ETA GIZARTERATU

Kulturaren hiru aspektu nagusi biltzen dira hemen: zaletasuna, eskaintzaren oparotasuna eta haren bikaintasuna. Kultura deskubritzeko, gozatzeko eta lantzeko aukerak gizarte guztiaren eskura jartzea, zaletasuna sustatuz eta kultur praktikak sendotuz, kultur eskaintza oparoa ahalbidetzea erakunde programatzaileen bidez, bai euskal gizartearentzat, bai nazioarteko publiko espezializatuentzat. Kultura demokratizatzeko konpromisoa nazioarterako proiektzioa indartzearekin uztartzen da. Honetan ere, Foru Aldundien eta udalen arteko elkar lana eta kooperazioa ezinbestekoa dugu.

- 2.1. Euskal kulturaren ikusgarritasuna eta hedapena areagotu.
- 2.2. Irakurzaletasuna bultzatu.
- 2.3. Artearen sistema garatu eta sendotu.
- 2.4. Eskaintza sendotu, euskal gizarteari eta nazioarteri begira.

3. HE: KULTURA ONDAREA ETA KOMUNITATEEN GARAPENA UZTARTU

Kultura ondarea aberasteko, kudeatzeko, gizarteratzeko eta transmititzeko politikak biltzen ditu helburu honek. Ez da nahikoa kultura ondarea konformatzen duten elementuak zaintzea edo gordetzea, kudeatu egin behar dira, zentzu zabalean, jasangarritasunaz eta bideragarritasunaz ere arduraturik. Erakunde guztion eginkizuna da hori, koordinazio etengabea garatu beharrekoa, kultura ondareari buruzko eskumenak Foru Aldundiekin eta udalekin partekatuta daudenez.

Baina ondarearen transmisioa ezinezkoa da gizarte guztiaren ardurarik gabe. Herritarrek beren ondarea ezagutzea, baloratzea eta maitatzea ezinbestekoa da belaunaldien artean benetako transmisioa gerta dadin. Plan honek garrantzi berezia ematen dio ondarearen gizarteratzeari, ondare materiaduna izan ala materiagabea, higiezina nola higikorra, herri eta gizataldeen identitatean, iraupenean eta sustraletan funtsezkoa izanik, hura ezagutzea, ulertzea, maitatzea eta bereganatzea erdiesteko.

- 3.1. Ondarearen babeserako legedia eguneratu eta garatu.**
- 3.2. Industria eta itsas ondarearen babesa eta ezagutza indarberritu.**
- 3.3. Ondare materiadun eta materiagabea kudeatu, babestu eta ikertu.**

4. HE: JAUZI DIGITALA SUSTATU ETA AHALBIDETU

Jauzi digitalean aitzineratzeko helburu estrategiko hau zeharkakoa da berez, baina planaren helburu espezifiko honi dagokionez, hiru jardun-lerro identifikatzen dira, bertan: (i) kulturaren euskal esparru digital publikoa eraikitzea, (ii) sare eta plataformetan euskal edukiak txertatzeko eta edukiak euskaraz jasotzeko aukera ahalbidetzea, eta (iii) kulturaren irisgarritasunerako eta ikusgaitasunerako baliabide digitalak garatzea.

- 4.1. Kultura ondarearen hedapenerako euskal esparru digitala sustatu eta egituratu.**
- 4.2. Euskal kulturaren presentzia indartu ingurune digitalean.**
- 4.3. Trebetasun digitala sendotu, kudeaketan, komunikazioan eta ekoizpenean.**

4.

EKINTZAK

4.1.

HELBURU ESTRATEGIKOEN, JARDUN LERROEN ETA EKINTZEN AZALPENA

1. HE: TALENTUA GARATZEKO AUKERAK UGALDU

1.1. Sorkuntzaren susperraldia ahalbidetu.

- 1.1.1. Sorkuntza sustatu eta ahalbidetu, euskarazkoa bereziki.
- 1.1.2. Sorkuntzarako espazioak, trebakuntzarako aukerak eta sortzaileen egonaldiak (erresidentziak) sustatu eta indartu.
- 1.1.3. Emakumeen ahalduntzea sustatu sorkuntzaren eta ekoizpenaren alorrean.

1.2. Sortzaile eta kulturgileen profesionalizazioa areagotu.

- 1.2.1. "Artistaren estatutuaren" markoan, sortzaileen baldintza fiskalak Foru Aldundiekin batera aztertu, adostu eta egokitu.
- 1.2.2. Kulturgileen lan baldintzen hobekuntza sustatu.
- 1.2.3. Kulturgintzako langile eta enpresak sektore ekonomiko eta laboral modura egokiago egituratzen lagundu.
- 1.2.4. Sortzaile profesionalen errolda egiteko oinarriak adostu.

1.3. Kultur industriren sendotasuna ahalbidetu.

- 1.3.1. Kultur industriren jardunerako eta garapenerako erraztasunak eskaini, estrategiak eragileekin adosturik.
- 1.3.2. Ikus-entzunezkoen euskal sistema garatu eta indartu.
- 1.3.3. Kultur industriren jardunean eta kultur erakundeetan ingurugiroaren jasangarritasuna bermatzeko arauak adostu, 2030 Agendarekin bat.
- 1.3.4. Kulturarako inbertsioak eta mezenazgoa erakartzeko arau fiskalen egokitzapena sustatu.

1.4. Kultura eta Sormen Industriak garatu.

- 1.4.1. Kulturaren eta Sormenaren Euskal Barrutiak (BDCC-Basque District of Culture and Creativity) eskainiko dituen zerbitzuez eta programez kultur eta sormen industriren sendotasuna eta berrikuntza bultzatu, Garapen Ekonomiaren Sailaren eta Kultura Sailaren arteko lankidetzan.
- 1.4.2. Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana 2030ren baitan, KSlen eremuaren ekarpena areagotu.
- 1.4.3. RIS3ko eremuen arteko gurutzaketa sustatu eta bideratu.
- 1.4.4. KSI Clusterra eraikitzeke pausuak eman, arlo pribatuaren eta publikoaren arteko lankidetzan.
- 1.4.5. KSIgune garatuz, KSIak eta unibertsitateen arteko lankidetzak sustatu Hezkuntza Sailarekin lankidetzan.
- 1.4.6. Nazioarteko sareetan txertatu eta erreferente bihurtu.

1.5. Kultur zaletasuna areagotu, erakunde arteko lankidetzan.

- 1.5.1. Zaletasunez edo herri ekimenez kulturari dihardutenen ehuna sendotu, arreta berezia emanaz abesbatzei eta dantza taldeei.
- 1.5.2. Kulturaren mediazioaz eta komunikazioaz, publikoenganako harremana sendotu.
- 1.5.3. Publiko berriak eta publiko gazteak kulturara erakartzeko proposamen berriak sustatu, gizarte eragileekin lankidetzan.
- 1.5.4. Gaitasun sortzaileak sustatu eta diziplina artistiko desberdinekiko harreman goiztiarra bultzatu.

1.6. Euskal kulturaren nazioartekotasuna bultzatu, Euskadi-Basque Country Estrategiaren baitan.

- 1.6.1. Etxepare Institutuak euskal kultura munduan ezagutarazteko dituen programak indartu.
- 1.6.2. Nazioarteko erreferentziazko programazioetan eta foroetan euskal sortzaileen presentzia ahalbidetu.
- 1.6.3. Nazioarteko erreferentziazko azoketan Euskadiko kultur enpresen presentzia areagotu.
- 1.6.4. Euskarazko literaturaren nazioarteko hedapena sustatu.
- 1.6.5. Alde biko programa kulturalak garatu Euskadirentzat estrategikoak diren herrialde eta eskualdeekin.
- 1.6.6. Kultur eragileak eta antolamenduak (agenteak, agertokiak, museoak, agiritegiak, etab.) Europako sareetan modu aktiboan txertatzea bultzatu.

2. HE: KULTUR ESKAINTZA ABERASTU ETA GIZARTERATU

2.1. Euskal kulturaren ikusgarritasuna eta hedapena areagotu.

- 2.1.1. Azokak eta jaialdiak sustatu, eta bertan euskal sortzaileen presentzia handitu.
- 2.1.2. Sarien proiektzio soziala eta kulturaren komunikazioa areagotu.
- 2.1.3. EiTBrn lankidetzaz kulturaren gizarteratzean aitzineratu.

2.2. Irakurzaletasuna bultzatu.

- 2.2.1. Irakurketaren garrantzia eta plazerra gizarteratu.
- 2.2.2. Irakurle direnak arretaz zaindu eta berriak erakartzeko programak sustatu.
- 2.2.3. Irakurzaletasuna sustatzeko elkarlana antolatu herri erakundeekin, eragile sozialekin eta hedabideekin.
- 2.2.4. e-Liburutegia gaurkotu eta hezkuntza sistemarako egokitu.
- 2.2.5. Euskadiko liburutegi sarea osatu, indartu eta erreferentzialtasuna areagotu.
- 2.2.6. Euskal liburugintzaren eskaintza aberastu, gazte literaturan bereziki.

2.3. Artearen sistema garatu eta sendotu.

- 2.3.1. Euskadiko museoaren mapa sendotzen jarraitu.
- 2.3.2. Museoaren arteko egitasmo partekatutako eta erosketa bateratuak sustatu.
- 2.3.3. Artearen dokumentazio zentro eta artxiboak elkarren osagarritasunean garatu.
- 2.3.4. Sistemako gainerako eragilearen susperraldia sustatu.

2.4. Eskaintza sendotu, euskal gizarterari eta nazioarteri begira.

- 2.4.1. Museo guztien arteko lankidetzak, osagarritasuna eta garapen digitala lagundu.
- 2.4.2. Euskadiko antzokien SAREA indartu eta ekoizpenarekin lotu.
- 2.4.3. Euskadiko Orkestraren nazioartekotasuna eta jardun digitala ahalbidetu.
- 2.4.4. Jaialdi nagusien nazioarteko eragina areagotu.
- 2.4.5. Genero berdintasuna bermatu eta emakumeen ahalduntzea bultzatu kultur eskaintzan.

3. HE: KULTURA ONDAREAREN ZAINZA ETA KOMUNITATEEN GARAPENA UZTARTU

3.1. Ondarearen babeserako legedia eguneratu eta garatu.

- 3.1.1. Dokumentu Kudeaketa Integralaren eta Dokumentu Ondarearen Legea onartu, indarrean jarri eta garatu.
- 3.1.2. Euskadiko Artxibo Historikoaren erreferentzialtasuna sendotu.
- 3.1.3. Erakundeen arteko lankidetzan bermatu agiritegien irisgarritasun digitala, gizartearekiko zerbitzua hobetzeko.
- 3.1.4. Ondarearen zaintzarako erakunde arteko lankidetzak eta adituen aholku batzordeak indartu.

3.2. Industria eta itsas ondarearen babesa eta ezagutza indarberritu.

- 3.2.1. Orconera-ko Ondare Industrialaren Euskadiko Gordailua (Lutxanan, Barakaldon) zabaldu eta ezagutzera eman.
- 3.2.2. Lehenetsuneko Jarduera Eremuetan, Berpiztu Programaren bidez, ondare industrialaren babesa tokiko garapen sozio ekonomikoarekin uztartu.
- 3.2.3. Ondare industrialak ezagutzera eman eta erakargarria egin, gizartean harekiko atxikimendua sustatuz.
- 3.2.4. Itsas ondarea babestu, kudeatu eta gizarteratzeko programak garatu.
- 3.2.5. Sustapen ekonomiko, turismo, ingurugiro eta hirigintza alorrekin lankidetzak sendotu, jasagarritasuna erdigunera ekarri.

3.3. Ondare materialaren eta materialaren kudeaketa, babestu eta ikertu.

- 3.3.1. Kultura ondarearen kudeaketa eta babesa ahalbidetu eta haren zabalkundea sustatu.
- 3.3.2. %1ko laguntza indartu, ondarearen zaintzan udalen eta jabetza pribatuaren ardurakidetasuna ahalbidetzeko.
- 3.3.3. Ondare ukiezinaren babesa bertan inplikaturako eragileekin lankidetzan artikulatu.
- 3.3.4. Emakumeen ekarpena ikusarazi eta nabarmendu ondare gaitan ere.
- 3.3.5. Kultura Ondareari buruzko ikerketak bultzatu, ezagutza berriak sortu eta gizarteratu.
- 3.3.6. Ingurugiroaren jasagarritasunerako 2030 Agendaren ildoak ondarearen alorrean adostu eta indarrean jarri.

4. HE: JAUI DIGITALA SUSTATU ETA AHALBIDETU

4.1. Kultura ondarearen hedapenerako euskal esparru digitala sustatu eta egituratu.

- 4.1.1. Euskaria, euskal kulturaren atari digitala, abian jarri, garatu eta elkar-lanean aberastu.
- 4.1.2. e-Liburutegia indartu eta egokitu.
- 4.1.3. Eskena arteen gordailu eta atari digitala martxan jarri.
- 4.1.4. Itsas ondarea eta ondare industrialak ingurune digitalera ekarri.
- 4.1.5. Kulturaren gordailu tematikoen digitalizazioa indartu.
- 4.1.6. "Museotik" izeneko plataforma garatu Emsimetik abiatuta.

4.2. Euskal kulturaren presentzia indartu ingurune digitalean.

- 4.2.1. Eduki digitalen sorkuntza eta hedapena sustatu, euskarazkoei arreta berezia eskaini.
- 4.2.2. Nazioarteko plataforma tematikoetan euskal edukien eskaintza sustatu.
- 4.2.3. EITB Mediarekin lankidetzak areagotu.

4.3. Trebetasun digitala sendotu, kudeaketa, komunikazioan eta ekoizpenean.

- 4.3.1. Trantsizio digitalerako aukera berriak sustatu.
- 4.3.2. Trantsizio digitalerako beharrezkoak diren teknologien garapen zein transferentziarako diru laguntzak bermatu.
- 4.3.3. Kulturaren alorrean publiko digitalarekin harremanak sendotzeko baliabideak eskaini.

4.2.

2022-2025 MUGARRIAK

Planak aurkezten dituen 4 helburuak eta 15 jardun-lerroak dira, noski, garrantzizkoak. Egingarritasuna erabakigarria izan da horiek definitzekoan eta egiteko konpromisoa hartzen du beraz plan estrategikoak. Lan-ildo eta ekintza horien artean nabarmenenak, legealdia argien markatuko dutenak, zerrendatzen dira hemen, mugarri gisa aurkezturik.

1. Talentua garatzeko aukerak ugaltu

Talentu sortzailearen bizitasuna eta kultur industriren sendotasuna sustatzea da plan honen aurreneko helburua. Beren-beregi sorkuntza eta ekoizpenerako laguntzez gain, talentua sorrarazteko, erakartzeko eta garatzeko aukerak zabalduko dira.

- Alor guztietan **trebakuntzarako** dauden programak indartzearekin batera, **erresidentzia** edo egonaldien sustapena eta, batez ere, horien nazioartekotasuna bultzatuko dira.

- **Sortzaileen lan baldintzak** hobetzearen larritasuna Covid-19ak areagotu egin du. Hiru aspektutan helduko zaio arazoari: **fiskalitatea, kontratazioa eta errolda**. Sortzaileen trataera fiskala kulturaren ezaugarrietara egokitzea izango da mugarri helburu horretan. Euskadik dituen eskumenen baitan Artistaren “Estatutua” deritzona egikaritzeko prozesua abian da, Jaurilaritzako eta Foru Aldundietako Ogasun Sailekin lankidetzan, jakina. Oraindik Euskadiren eskumena ez diren alorretan ere (lanbide arauak, Gizarte Segurantzak, etab.) jardun sortzailearen berezitasunak aitor daitezen Estatuarekin **politikoki ere lan egin** beharko da, “estatutu” hori eraginkorragoa izan dadin.

Kulturgileen kontrataziorako **praktika egokien gida** bat landuko da halaber, sektorearekin eta gainerako erakundeekin adostua izan dadin.

Sektore publikoak kulturaren kontratazioan duen garrantzia kontuan harturik, ekarpen handia egin dezake erakunde arteko eta sektorearekiko adostasunean eraikitako gidak lan baldintzen hobekuntzan. Horri lotuta dago hirugarren aspektua, bete-betean edo partzialki kulturaren eta sorkuntzan dihardutenen errolda egitea eta, horretarako, ezaugarriak eta adierazleak finkatzea, Europa osoan egiten ari diren ahaleginarekin bat. Kulturaren Euskal Behatokia arduratuko da prozesuaz.

- Kultur industriei dagokienean, liburugintzaren sistema eta ikus-entzunezkoena indartuko dira bereziki. Liburugintza sustatzeko politikak Euskadiko Irakurketa Ekintza Planaren baitan landuko dira, planak, irakurleak ardatz hartuta, sorkuntzan, ekoizpenean, hedapenean eta komunikazioan eragingo du. Jardun lerro honen ekintza nabarmenetako bat izango da **euskaraz sortzen duten** idazleei beka bat eskaintzea, denbora tarte bat literatura lanari eskaini ahal izan diezaioten bete-betean.

- **Ikus-entzunezkoen alorra indartzeko, sistema** bezala funtzionatzeko dauzkan aukerak garatuko dira. Sistema kontzeptuak sektorearen eragile eta osagaiak konektatzen ditu. Osagai horien bikaintasuna bultzatzeaz gain, sorkuntzan, ekoizpenean eta hedapenean, Euskadik dituen baliabideak elkar-eraginean jartzea da erronka, euskal industriaren ekoizpen ahalmena indartzeko eta nazioarteko filmaketak erakartzeko. Telebista publikoaren (EiTB) konpromisoa erabakigarria izango da, honetan ere.

- **Pizgarri fiskalak** hobetzea eta Lurraldeen artean partekatzea landuko da, dagozkien foroetan. Mezenasgoaren arauak hobetzea erabakigarria da kultur industrietan eta, oro har, kulturaren esparruan.

- Kultur eta Sormen Industrien lehiakortasunari eta berrikuntzari dagokienean, **BDCC** (Kulturaren eta Sormenaren Euskal Barrutia) zerbitzua izango da mugarria. Legealdian zehar joango da zerbitzuak aberasten eta enpresen beharretara egokitzen, kudeaketa hobetzeko, berrikuntza areagotzeko eta nazioartekotasunean aitzineratzeko.

- Nazioartekotzean, aipagarriena, bere eraginagatik, **Ettxepare Institutuak** garatzen dituen **alde biko programak** dira. Eskoziarekin zabaldu zen ildotik, Quebecen, Flandriarekin eta Japoniarekin landuko dira harremanok,

proiektzioa, lan-sarearen sendotzea eta kultur diplomazia bateratuz.

– Euskal sortzaileen lana nazioartean ezagunago egiteko programak hobetzeko eta eguneratzeko prozesuak aurrera egingo du. **Kimuak**, Euskadiko film laburrak nazioartean ezagutarazten dituen Zineuskaditik kudeatuko da, zinemagintzarako gainerako ekintzekin hobetu koordinatuta, beraz. **Zabal**, atzerriko komisarioak euskal artisten lana ezagutzera gonbidatzeko programa landuko da.

2. Kultura eskaintza aberastu eta gizarteratu

Bi mugarri aipatu behar dira kultur eskaintzari dagokion helburuan: Irakurzaletasun Planaren garapena eta Artearen Euskal Sistema sendotzea.

– Irakurzaletasunari dagokionean, **Irakurzaletasuna sustatzeko Ekintza Plana** zehaztea izango da lehen mugarria, indarrean dauden neurriak koordinatukoak eta eraginkorrak izan daitezen, batetik, eta premiazko lan ildo berriak definitu ahal izan daitezen, bestetik. Ekintza Planaren garapenerako, elkarlanean ari dira Kultura eta Hizkuntza Politika Saila, Hezkuntza Saila, eta Berdintasuna, Justizia eta Gizarte Politiken saila -Gazteria Zuzendaritzaren bitartez-, liburutegiekin eta sektorearen ordezkariarekin batera.

Planaren baitan, **e-Liburutegia** hezkuntza-sarearen premiei eta ahalmenei egokitzeko prozesua burutuko da, hau ere Hezkuntza Sailarekin lankidetzan.

– **Artearen Euskal Sistemari** sakontzeak esan nahi du osagai edo elementu bakoitzaren garapena laguntzea, eta osagai guztien elkarlan ordenatua bultzatzea. Sistemaren osagaien artean museoek duten eragina kontuan harturik, beraien arteko lankidetzaren eta osagarritasuna landuko da, hainbat xede zehatz eta egingarriaren inguruan. **Programa partekatuak** bultzatuko dira (Eremuak, Komisario Berriak...), **erosketa partekatuak**, Covid-19ari erantzuteko aktibatu zirenak, egonkortu egingo dira, komunikazio

bateratua sendotuko da, adibidez **Chillidaren mendeurrenean** (2024). Sistema guztiarekin landuko da, halaber, museoek gordailu digital berria, **Museotik** (ikus jauzi digitalaren azpiatala).

– Euskadik arte museoek duen eskaintza sendotzea eta hobetzea garrantzizkoa da artearen sistemaren sendotasunerako. Legealdi honetan, museoak egungo erronkei eta eskaerei egokitzeko inbertsio berrietan mugarri nagusia **Bilboko Arte Eder Museoaren zabaltzea** izango da, museoak lekuz, zerbitzuz eta proiektioz indarberrituko duena. Bestalde, **Guggenheim Urdaibai** egitasmoaren oinarri zehatzak jarriko dira.

Bereziki garrantzitsua izango da **arte dokumentazio zentroen** garapena: Arte Eder Museoa **Arteder** izeneko egitasmoa ari da lantzen, eta Artium Euskal **artista emakumeen dokumentazio zentroa** ari da antolatzen. Bien arteko osagarritasuna eta bateratasuna bermatuko dira. Gero landuko da, gainerako gordailu, agiritegi eta dokumentazio zentroekiko koordinazioa.

• Mugarri nagusi horietaz aparte, aipatzekoa da **Euskadiko Orkestraren** proiektua sendotzeko eta nazioartekotzeko ahaleginak jarraituko duela.

3. Kultura ondarea eta komunitateen garapena uztartu

- Dudarik gabe, ondarearen zaintzan eta kudeaketan, **Dokumentu Kudeaketa Integralaren eta Dokumentu Ondarearen Legea** onartzea eta abiaraztea da mugarri nagusia.

- Horrez gain, legealdi honetan industria ondareari emango zaion arreta bereziaren adierazgarri, **Industria-Ondare Higigarriaren Zentroa** zabalduko da Lutexana-Barakaldoko Orconera fabrikaren egoitzan, **Bizkaiko Labe Garaien** ondarea definitu, babestu eta gizarteratuko da eta Gallartako **Meaztegi** museoari inbertsiorako laguntza berezia bideratuko zaio, hazkunde eta garapen planari ekin ahal izan diezaion.

- Covid-19 ondoko inbertsio berezien aukera erabiliko du Kultura eta Hizkuntza Politika sailak ondare higiezin, eta batez ere ondare industrial, berreskuratzeko eta sorkuntza prozesuen mesedetan jartzeko, hala nola **Zallan** edo **Erreterian**. **Albaola** itsas faktoriaren garapena ere inbertsio bereziez lagunduko da. Inbertsio puntualak dira Covid-19aren ondorengo susperraldirako pentsatuak, baina bide bat markatzen dute gerora ere emankorra gertatuko dena: ondare diren iraganeko eraikinak egungo sorkuntzarako gune bihurtzea.

- Era berean, **Aiaraldean** (Arabian) ere inbertsioak egingo dira eskualdeko kultur baliabideak indartzeko (**Laudio**) eta ondarearen ikusgaitasuna areagotzeko (**Orduña** eta **Artziniega**). Izan ere, ahalegin berezia egingo da Arabian ondarea berreskuratzeko eta gizarteratzeko. Arabako Foru Aldundiarekin sinatuko den akordioak (2022-2025) marko sendoa emango die ekintza horiei eta, bereziki, hitzarmenean biltzen direnei: Labrazako harresia eta Ocioko gaztelua zaharberritzea eta, batez ere, Iruña-Veleian indusketa, ikerketa eta erakarmena berpiztea, aztarnategi erromatar horren balioa ezagutzera emateko.

Era berean, Añanako Gatzaga izango da beste fokoetako bat, ondare arkeologikoa, historikoa, naturala, eta inmateriala bateratzen dituen lekua.

- Zarautz Jauregia zaharberrituko da Getarian (Gipuzkoa). Getarian Elkanoren memoriaren lekukotza emango duen gune bat antolatuko da jauregian. Horrela, berebiziko garrantzia duen ondare kultural eta historikoa berreskuratzeak ondare materiagabea transmititzeko aukerak zabaltzen ditu. Bizitza berria emango zaio jauregiari eta jarraitasuna, berriz, Elcano eta Lehen Mundubiraren bostgarren mendeurrenaren inguruan sortu diren ekintzei eta lan-ildoei, Mundubira Fundazioak antolatuak batik bat. Proiektu hau ere elkarlanean egingo da Gipuzkoako Foru Aldundiarekin eta Getariako Udalarekin.

- Udalen ardurapeko eta jabego pribatuko ondarea kudeatu ahal izateko dirulaguntzak **-%1** izenaz ezagutzen dena– indartuko dira, Ogasun sailarekin kopuru berriak hitzartu ostean, herri ondarearen zaintzan eragile guztien ardura sustatzeko.

4. Jauzi digitala sustatu eta ahalbidetu

- **e-Liburutegia**, pandemia garaian bere benetako balioa eta potentzialtasuna frogatu duena, kultur eskaintza aberastera dator, baina jauzi digitalean kokatzen du Plan Estrategiko honek, kulturaren sistema publikoaren baliabide digital ezinbestekoa baita. Funtzio berriak bereganatuko ditu e-Liburutegiak, erramintak hobetzearekin batera, hala nola audio-liburuak eta ikus-entzunezkoak eskaintzeko aukera. Horrez gain, hezkuntza sistemarako eta irakurketa planerako egokituko da.

- **Euskariana** zabalik da. Euskal kultura osoaren atari digital nagusia bilakatzeko xedean, erakunde publiko eta pribatuekin elkarlan sarea zabaltzen joango da Euskariana funtsak aberasten, eskaintza erakargarriagoa egiten, erabiltzaileentzako zerbitzuak hobetzen, euskal kultura osoaren ataria bilakatzeko, euskal herritar guztientzako erabilgarri.

- Bestalde, Euskarianaren sorrerak begi-bistakoagoa egiten du hainbat alorretan dauzkagun hutsuneak: nabarmenena, **eskena arteen** atari eta gordailu digitalarena, **Taula** izena izango duena, Legealdi honetan bideratzea eta egituratzea aurreikusten da.

– **Museotik** izeneko lanabes berri bat abiaraziko da. Gaur egun Emsime da Euskadiko museoek katalogazio bateratua egiteko erraminta eta euskal museoek funtsak bere osotasunean ezagutzeko plataforma bateratua. Museoek Aholku Batzordeak gidatu du hura eguneratzeko eta hobetzeko prozesua. **Museotik** izeneko plataforma berria ekarri du auzolan horrek, zerbitzu zabalagoak, erabilgarritasun handiagoa eta erakargarritasun eskainiko dituen. Museoek elkarrekin lan egiteko elkarrekin landutako proiektua izanik, berebiziko garrantzia du artearen euskal sistema sendotzeko.

– Kultur zerbitzuetan sortzen diren **datu digitalak kudeatzeko eredia** landuko da legealdi honetan, zerbitzuak hobetzeko eta datuen zorroztasuna eta ezagutza azkartzeko. Datuen erabilera egokia eremu publikoak ezin du bazterrean utzi.

Gobernantzaren mugarriak

Planeari zehazten diren helburuetatik at egonagatik ere, gobernantzari dagozkion hainbat ekintza aipatu behar dira, helbideok burutzeko auzolana antolatzea funtsezkoa baita.

– Bistan da plan honetako konpromiso asko lankidetzan soilik garatu daitekeela. Beraz, ezinbestekoa da erakundeek arteko koordinazioa. **Hakoba Kulturaren** eginkizuna indartuko da eta bere garrantzia areagotu egingo da legealdi honetan.

– Alorrez-alor, erakunde desberdinak eta sektoreko eragileak, indar publiko eta pribatuak, elkar eraginean jartzeari esaten diogu **sistema bezala funtzionatzea. Artearen Euskal Sistema** da bide hori jorratuen duen alorra, ikus-entzunezkoen euskal sistema beharrezkoa da indarrak biltzeko, esparru eta merkatu globalen aurrean, **liburugintzaren** barne koordinazioa eta eginkizunen osagarritasuna Irakurketa Planak ahalbidetuko du, eta **musikan**, batez ere “klasikoa” esan ohi zaion musika motan, eginak dira lehen urratsak, musika eskoleetatik Musikeneraino, orkestrak eta jaialdi espezializatuak bilduz, sistema bezala ordenatzeko xedez.

– Kulturaren Euskal Behatokiaren eginkizuna funtsezkoa izango da hurrengo urteetan ere. Gero eta garrantzi handiagoa hartu du, gero eta eremu zabalagoa artatzea dagokio, eta legealdi honetan, **gainerako behatokiekiko koordinazioan** sakonduko du, Eustatekin eta Orkestrarekin, batez ere. Halaber, **sortzaileen erroldarako** oinarri sendoak jarriko ditu, Unescok eta Europar Parlamentuak egin dituzten eskariei erantzunaz.

– Kulturaren Behatokia lankide ezinbestekoa da, halaber, kulturaren adierazleak lantzeko ahaleaginean. Ezinbestekoa da zentralitatea bilatzen bada, gainerako lan alorrekin diagnostikoak partekatu behar badira, kulturaren eragina ageriko egin nahi bada. Adibide gisa, Gobernuaren Plan Estrategikoen moldean sartzeak edota 2030 Agendaren metodologiak **kulturaren eragina neurtzeko adierazleak** zorrozteak eskatzen dute: ekonomikoak, sozialak eta beren-beregi kulturalak.

– Lan ildo horren adierazgarri, eta kulturaren eragin ekonomikoari dagokionez, prozesu bat zabalduko da adierazleak erabakitzeko, **tresna informatiko bat** sortzeko xedez, kultur antolamendu bakoitzak bere **jardunaren eragin ekonomikoa neurtu** ahal izan dezan, barrutik eta barne prozesuetan txertatuta. Hasiera batean, eta piloto moduan, hiru proiektu hauek proposatu dira, lurralde banatan: Arabako Añana, Barakaldo Antzokia, eta Donostiako DFeria, nazioarteko antzerki azoka.

5.

PLANGINTZA EKONOMIKOA

Kultura 2025 Plan Estrategikoaren abiapuntua 2021 urtea da (2021ean garatu, eta 2022an onartu), eta bere indarraldia 2025 urtera artekoa izango da. Plana exekutatzeke denbora tarte horretarako egindako aurreikuspen ekonomikoa 2021 eta 2022 urteetako Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailburuordetzaren aurrekontuetan oinarritzen da. Plan estrategikoa lau helburu estrategikoren arabera dago egituratua, eta baliabide ekonomikoak ere honela banatzen dira helburuka (lau helburuez gain, gastu orokorren atal bat ere sortu da, non gobernantza partekatuekin zerikusia duten jarduerak, langile gastuak eta bestelako gastu orokor batzuk jaso diren):

- 2021eko aurrekontuak planean jasotako hainbat helburu eta ekintzen abiapuntu dira; izan ere, 2021eko aurrekontuetatik finantzatu dira Kultura 2025 Plan Estrategikoan garatuko diren hainbat egitasmo bere sorburuan.

- Bai 2021 eta baita 2022 ere (eta 2023a ere bai, neurri txikiagoan bada ere), inbertsio handiko urteak izan dira eta ez ohiko finantzaketa mekanismoak aktibatu dira Jaurlaritzan. Covid-19 pandemia gainditzeko bidean, Euskadiren susperraldirako garai berri bateko oinarriak finkatzeko urteak izan dira, hain zuzen. Testuinguru horretan, Eusko Jaurlaritzak, eta baita Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak ere zehazki, erreferentziazko bi programa ditu:

HELBURU ESTRATEGIKOAK	2021	2022
Talentua garatzea	26.409.511	24.681.151
Eskaintza aberastea eta gizarteratzea	27.094.540	29.420.001
Kultur ondarea eta gizartearen garapena uztartzea	7.403.939	17.304.803
Jauzi digitala sustatzea	1.183.831	2.505.483
Orokorrak	5.943.751	6.424.312
Gobernantza partekatua	1.642.149	1.756.000
Langile gastuak	3.769.723	4.098.312
Beste batzuk	531.879	570.000
GUZTIRA	68.035.572€	80.335.749€

- 2020ko azaroaren 3an Gobernu Kontseiluak onartutako Berpiztu Programa.
- 2021eko irailaren 28an Gobernu Kontseiluak onartutako Inbertsio Programa Berezia.

- 2022ko Kultura Sailburuordetzaren aurrekontuetan jaso dira bi programa horietan aurreikusten diren hainbat inbertsio, eta ondorioz, 2022ko aurrekontuen hazkundea inbertsioa horiei lotuta dago hein handi batean.

Berpiztu Programako eta Inbertsio Programa Bereziko inbertsio gehienak, 2021ean hasi eta 2022 eta 2023 urteetarako aurreikusita daude bereziki. Horregatik gertatzen da planaren indarraldiaren lehen bi urteetan aurrekontu hazkunde handiena. Inbertsio horiek, 2024 eta 2025erako burutuak egongo direnez, ordurako aurreikuspenak apalagoak dira. Alegia, planaren urtez urteko aurrekontuaren bilakaera modu xehetuan aztertu behar da, horrek azaltzen baitu zenbaki orokorren hasierako hazkundea (2022 eta 2023ko inbertsio berezien urteak, batipat ondare arloan), eta ondorengo jaitsiera (2024 eta 2025).

- 2021-2025 aurreikuspen ekonomiko honetan jaso dira Europaren Errekuperaziorako Planetik Euskadira etorritako funtsak: Espainiako Gobernuaren bitartez banatutakoak (MRR), hauek ere, momentuz 2022 eta 2023rako aurreikusita daude. Inbertsio berezi hauek ere azaltzen dute planaren zuzkidura ekonomikoari dagokionean lehen bi urteetan egin aurreikuspena. Hauei, gehitu beharko zaizkie, unea iristean, hurrengo urteetan etor litezkeen beste europar funts batzuk ere: Euskadi Next Euskadiren Susperraldirako eta Erresilientziarako 2021-2026 Programan jasotako proiektuetarako aurreikusitakoak, adibidez.

- Azpimarratu behar da, beraz, oinarritzko aurrekontuari dagokionean, helburu estrategiko guztien artean oreka bilatu dela, eta guztietan egin dela urtez urte %3ko hazkundeko aurreikuspena.

- Azkenik, jauzi digitalaren helburu estrategikoaren zuzkidura ekonomikoa beste helburuekin alderatuta txikiagoa den arren, azpimarratu behar da zeharkako helburu estrategikoa dela, eta beraz ezin dela modu isolatuan interpretatu. Datu ekonomiko horren aurreikuspena beren-beregi eraldaketa digitala helburu duten ekintzen arabera egin da. Baina gainontzeko helburu strategikoetan ere badaude erronka digitalarekin zerikusia duten ekintzak, eta ondorioz, jauzi horretarako inbertsio eta gastuak plan guztian zehar aurki daitezke.

Hori guztia horrela, honakoa da Kultura 2025 Plan Estrategikoaren aurreikuspen ekonomikoa:

HELBURU ESTRATEGIKOAK	2022	2023	2024	2025
TALENTUA GARATZEA Aurrekontu programak 4513/5414/1229	24.681.151	20.454.287	19.927.521	20.525.347
Oinarrizko aurrekontua	18.783.600	19.347.108	19.927.521	20.525.347
Covid-19	2.557.918			
Berpiztu	2.152.429	300.00		
Inbertsio bereziak	-			
MRR Funtsak	1.187.204	807.179		
ESKAINZA ABERASTEA ETA GIZARTERATZEA Aurrekontu programak 4513/4514	29.420.001	29.548.994	29.723.590	30.615.297
Oinarrizko aurrekontua	28.017.334	28.857.854	29.723.590	30.615.297
Covid-19	-			
Berpiztu	-			
Inbertsio bereziak	300.000	300.00		
MRR Funtsak	1.102.667	391.140		
ONDAREA ETA KOMUNITATEA UZTARTZEA Aurrekontu programak 4513/5414/4514	17.304.803	10.653.917	6.925.635	7.133.404
Oinarrizko aurrekontua	6.528.075	6.723.917	6.925.635	7.133.404
Covid-19	-			
Berpiztu	7.450.000	1.750.000		
Inbertsio bereziak	1.630.000	2.180.000		
MRR Funtsak	1.696.728			
JAUZI DIGITALA SUSTATZEA Aurrekontu programak 4513/4514	2.505.483	2.365.523	1.663.491	1.713.396
Oinarrizko aurrekontua	1.568.000	1.615.040	1.663.491	1.713.396
Covid-19	-			
Berpiztu	-			
Inbertsio bereziak	830.000	690.000		
MRR Funtsak	107.483	60.483		
OROKORRAK Aurrekontu programak 4513/4514	6.424.312	6.617.041	6.815.553	7.020.019
Gobernantza partekatua	1.756.000	1.808.680	1.862.940	1.918.829
Langile gastuak	4.098.312	4.221.261	4.347.899	4.478.336
Beste batzuk	570.000	587.100	604.713	622.854
GUZTIRA	80.335.749€	69.639.763€	65.055.789€	67.007.463€

6.

KULTUR POLITIKAK:
**GOBERNANTZA
PARTEKATUA**

Koordinazioa, ardurakidetasuna eta kooperazio edo lankidetzaren ezinbestezkoak dira kulturaren alorrean, kultur politiken ardura partekatua delako Euskadin, sektoreari behar den moduan erantzun ahal izateko aurrenik entzun egin behar zaiolako, kulturaren sektore publikoak indar erabakigarria duelako.

Plan estrategikoa honek Gobernuaren baitan, erakundearen artean, sektorearekiko harremanetan eta kulturaren sektore publikoarekiko lankidetzan gauzatzen du gobernantza partekatua.

- Eusko Jaurlaritzako barne organoetan.
- EAEko gainontzeko herri erakundeekiko koordinazioan –Foru Aldundiak eta Udalak–.
- Kultur eragileen eremu publikoan (museoak, kultur zentroak, liburutegi-agiritegiak, antzokiak...).
- Kultur sektoreko eragileekin harremanetan.

6.1.

EUSKO JAURLARITZAKO BARNE HARREMANAK ETA KOORDINAZIOA:

Kultura eta Hizkuntza Politika Saila:

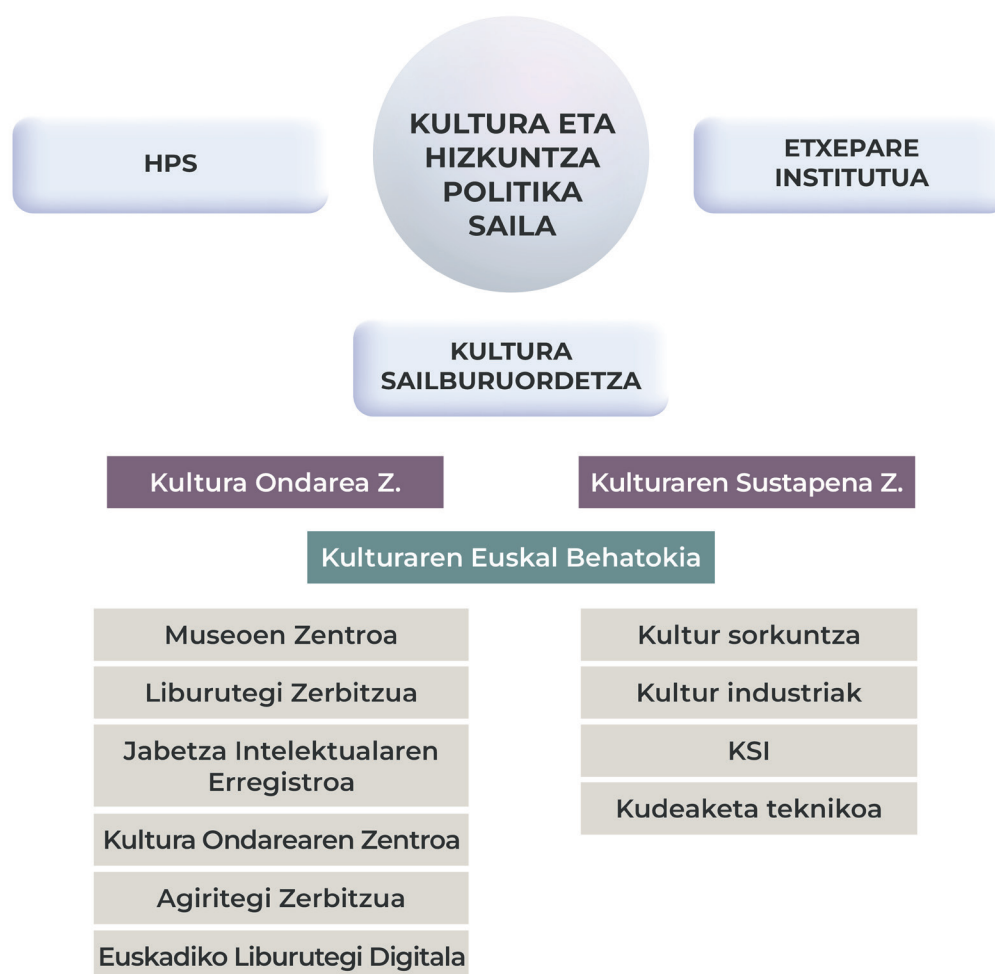
Lehendakariaren 18/2020 Dekretuak, irailaren 6koak, Euskal Autonomia Erkidegoaren Administrazio sailak sortu, ezabatu eta aldatzen ditu eta sail bakoitzaren egitekoak eta jardun-arloak finkatzen ditu. Dekretu horren arabera, XII. Legealdian Eusko Jaurlaritzaren sailetakoa bat da Kultura eta Hizkuntza Politika saila. Dekretu horrek berak ezartzen du, halaber, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailari atxikita daudela Etxepare Euskal Institutua, Euskal Irrati Telebista, Euskadiko Orkestra eta Euskal Herriko Gazte Orkestra.

Era berean, Lehendakariaren 73/2021 Dekretuak, otsailaren 23koak, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren egitura organikoa eta funtzionala finkatzen duenean, Kultura Sailburuordetza bi ataletan antolatzen du: Kultura Sustapenerako Zuzendaritza eta Kultura Ondarearen Zuzendaritza. Organo hauek eta hauen baitako zerbitzuak eta atalak dira Eusko Jaurlaritzan kultur politikak, eta zehazki, Kultura 2025 Plan Estrategikoa gidatu, bultzatu eta garatzeko arduradunak.

Plan estrategikoa honek Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren barruko koordinazioan sakontzea eskatzen du. Kultura Sailburuordetzaren baitan, aurrenik, egitasmo partekatuak ugarituko baitira, atal, zerbitzu eta zuzendaritza bakoitzaren gainetik zeharkakotasuna eta osagarritasuna eskatuko dutenak.

Beharrezkoa da, halaber, Hizkuntza Politika Sailburuordetzarekiko (HPS) lankidetzan sakontzea. Bai Kultura 2025 Plan Estrategikoa, eta bai XII. Legealdiko Euskararen Agenda Estrategikoa 2021-2024 dokumentuak ere, biak Legealdi berekoak, lankidetzaren hori gauzatzeko hainbat lan-ildo definitu dituzte. Koordinatuko dira Hizkuntza Teknologia Planaren baitan hizkuntzen teknologia euskarari begira garatzeko lan-taldeetan, ikus-entzunezkoetan euskararen presentzia indartzeko lanean, eta Irakurzaletasun Planean, zeinean garrantzi berezia ematen zaion euskarazko irakurketari eta euskal literaturaren eskaintzari beraz. Euskadiko ingurune digital publikoa zabaltzeko eta sendotzeko lanetan ere, Ingurune Digitalaren Batzordearen gomendioei arreta berezia emango zaie.

Etxepare Euskal Institutuak pisu garrantzitsua hartzen du plan honen burutzapenean, lehenengo helburu estrategikoko jardun lerro bat nazioartekotzeari dagokiolako beren-beregi, (1.4. *euskal kulturaren nazioarteko presentzia indartu*). Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren eta Etxepare Euskal Institutuaren arteko koordinazioa

eta lankidetzaz bereziki indartu da XI. Legealditik hona, Etxepare Institutua Sailaren Zuzendaritza Batzordean sartzearekin batera, neurri handi batean. Hain zuzen, plan honetan nazioartekotzearekin dagokion jardun larria exekutatzearen orduan, koordinazio eta sustapen organoak aipatutako Zuzendaritza Batzordea izango da. Bestalde, Etxepare Institutua da Eusko Jaurlaritzak Euskadiren nazioartekotze estrategietarako dituen koordinazio organoetan Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren ordezkari. Kultura 2025 Plan Estrategikoa honetan kulturaren eta bere bitartez Euskadiren nazioartekotze ekintzei dagokionean ere, Etxepare Institutua izango da ekintza horiek modu koordinatuan betetzeko, beste nazioartekotze organoekin lankidetzan arituko dena.

Euskal Irrati Telebistari dagokionean, plan honek aintzat hartzen du EITBek euskal kultura sustatzeko duen eginkizuna, "Euskal Irrati Telebista herri erakundea sortzeko maiatzaren 20ko 5/1982 Legeak" berak ezartzen diona, eta 40 urte hauetan bete duena. Legez ezarritako hura, berretsi egiten du datozen urteetan indarrean izango den Eusko Jaurlaritzaren eta EITBren arteko 2022-2025 Kontratu Programa berriak EITBren konpromiso garbia hartzen baitu euskal kulturaren sorkuntza eta ekoizpena sustatzeko, gizarteratzeko eta munduan zabaltzeko. Plan honetan EITBren parte-hartzea aurreikusten duten ekintzen lankidetzaz eta koordinazio eremurako beraz, Sailaren eta EITBren arteko elkarlanketa eta harreman jarraia ez ezik, EITBren Kontratu Programaren Jarraipen Batzordea ere badago.

Eusko Jaurlaritzako beste arloak:

Kultura eta Hizkuntza Politika sailaz harago, plan honek Kultura politikei eman nahi dien zentralitateari eta aldeaniztasunari erreparatuz gero, ezinbestean jorratu edota sakonduko dira Jaurlaritzaren baitako beste sailekiko harremanak. Harreman eta koordinazio horretarako, baina, ez da aurreikusten organo berrien sorrerarik, dagoeneko indarrean dauden bestelako koordinazio organo eta guneak baliatzea baizik. Honela ba, honakoak izango dira koordinazio-esparru horiek:

JAURLARITZAKO SAILA	GAIA	KOORDINAZIOA-ESPARRUA
Lehendakaritza	Kultur eta Sormen Industriak	Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planaren jarraipen batzordea
	Euskal kulturaren nazioartekotzea	Euskadi Basque Country Estrategiaren jarraipen batzordeak
Enplegu eta Lan Saila eta Lanbide	- Sortzaileen eta kulturgileen profesionalizazioa - Trebakuntza eta gaitasun berriak	Bi sailen arteko elkarrizketa eta harreman zuzena
Ekonomiaren Garapena, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saila eta SPRI	- Kultur eta Sormen Industriak - Basque District of Culture and Creativity - Eraldaketa digitala - Ondare industrialak	Bi sailen arteko elkarrizketa eta harreman zuzena
Ekonomia eta Ogasun Saila	- Sortzailearen Estatutua - Dirulaguntzen fiskalitatea - Zine industriaren fiskalitatea. - Mezenazgoa	Euskadiko Zerga Koordinaziorako Organoa eta Kultura sailburuordetza
Hezkuntza Saila	- Goi mailako ikasketa artistikoak: Musikene, Dantzerti, IDarte - Irakurzaletasunaren sustapena (Gazteria Zuzendaritzarekin batera) - KSI Gune - Publiko berriak eta publiko gazteak erakartzea kulturara - e-liburutegia hezkuntzan - Euskariana hezkuntzan	Bi sailen arteko elkarrizketa eta harreman zuzena
Turismoa, Merkataritza eta Kontsumo saila	- Ondarea eta kultur eskaintza - Done Jakue bidea. - Ignaziotar bidea	Bi sailen arteko elkarrizketa eta harreman zuzena

Barne-harremanaz gainera, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak Espainiako Gobernuarekin bitariko elkarrizketa harremana dauka, koordinatu eta adostu beharreko politiketarako. Eta alor espezifikoagotan, Arte Eszenikoen eta Musikaren Estatuko Kontseilua eta Jacobeo Kontseiluan ere parte hartzen du Eusko Jaurlaritzak.

6.2.

KULTURAREN EUSKAL KONTSEILUA (KEK)

Kulturaren Euskal Kontseilua 219/2000 Dekretuaren ondorioz sortu eta arautu zen. Kide anitzeko partaidetza, lankidetzeta eta aholku organo gorenaren da harrez gero. Ordutik hona, bere funtzionamendua egokitzeko aldaketak egin dira. Orain, Kultura 2025 Plan Estrategikoarekin batera, Kulturaren Euskal Kontseiluaren antolakuntza eta funtzionamenduaren Dekretu berria egongo da indarrean. Horren arabera, Kulturaren Euskal Kontseilua eta bere baitako organo eta batzordeak izango dira herri erakundearen arteko eta kultura eragileekiko lankidetzeta eta koordinazio organoak.

Honela osatuta dago Kontseilua:

- Kulturaren sektoreko ordezkariak.
- Kultura eta Hizkuntza Politikako sailburua.
- Kultura sailburuordea eta zuzendariak.
- EITBko eta Etxepare Institutuko ordezkariak.
- Eusko Jaurlaritzako Garapen Ekonomikoa, Jasangarritasuna eta Ingurumen Saileko, Ekonomia eta Ogasun Saileko, Hezkuntza Saileko eta Turismo, Merkataritza eta Kontsumo Saileko ordezkariak.
- Foru Aldundietako Kultura foru diputatuak.
- EAEko hiru hiriburuetako Kultura zinegotziak.
- Eudeleko ordezkaria.
- Eusko Legebiltzarreko Kultura Batzordeko burua.
- Kulturaren Euskal Kontseiluko idazkaria.

Kulturaren sektoreko ordezkariak, dira Kulturaren Euskal Kontseiluaren muina. Beraiek ekartzen dute Kontseilura sektorearen ahotsa eta iritzia, eta beraiek partekatzen dituzte kulturagileen kezka, aholkuak, eskaerak eta proposamenak Kontseiluko sail eta erakunde desberdinekin. Erakundeek badute beste hainbat komunikazio kanal eta lankidetzeta bide, legebiltzarreko Kultura Batzordean edo Kulturaren Hakoban.

Osoko Bilkurak erabakitzen ditu legealdirako eta urte bakoitzerako aztergai izango diren gaiak, batzorde berezietan lantzeko. Gai horiek balore estrategikoa izan behar dute, batzordeek helburu

zehatzak jarriko dizkiete euren buruei, egingarriak eta kultur politiketan aplikatu ahal izateko modukoak, batzordearen edo lan-taldearen emaitzak Osoko Bilkuran aurkezten dira. "Kultura Auzolanean" izena eman zitzaion dinamika horri, Kontseiluak, bere funtzio begiraleaz aparte, gai konkretuetan urrats konkretuak egin ditzan bilatzen duena.

Kulturaren Euskal Kontseiluak kide anitzeko hiru organo ditu bere baitan:

1. Osoko bilkura

Kide guztiak biltzen ditu. Kulturaren Euskal Kontseiluaren organo gorenaren da.

Bere egiteko nagusiak dira, besteak beste:

- Kultura arloko kudeaketa koordinatuaren aldeko neurriak proposatzea.
- Kultura arloan praktika egokiak ezartzeko jardunbideak proposatzea.
- Informazioa eta ezagutzak partekatzea, eta egoki balitz, balioan jartzea.
- Euskadirentzat erreferenteak izan litezkeen eredu, proiektu edota esperientziak ezagutzera ematea.

2. Erakundearen arteko koordinazio batzordea (Hakoba)

Erakundearen arteko koordinazio gunea 2000. urtean sortu zen, eta orain Kulturaren HAKOBA (Herri Aginteen arteko Koordinazio Batzordea) izena hartuko du ofizialki. Euskadiko erakunde publikoen arteko koordinazio organo honek ezagutzak elkar-trukatzea du helburu, honako eginkizunekin:

- Erakunde publikoen politika publikoak koordinatzea, bakoitzari dagokion eremua errespetatuz.
- Datuak, informazioa, esperientzia eta ezagutzak partekatzea.
- Auzolana ezinbesteko duten lerro estrategikoak eta ekintzak era koordinatuan kudeatzea.

Bere osaera honako hau da:

- Kultura eta Hizkuntza Politika sailburua.
- Kultura Sailburuordea eta zuzendariak.
- Foru Aldundietako Kultura foru diputatuak.
- EAEko hiru hiruburuetakoko Kultura zinegotziak.
- Eudelen ordezkaria.
- Kulturaren Euskal Kontseiluko idazkaria.

3. Batzorde Bereziak

Kulturaren Euskal Kontseiluaren baitan eratu ahal izango dira izaera teknikoko batzorde bereziak (erakundeen zein kultura sektoreko kideez osatuak), Osoko Bilkuraren edota HAKOBA Kulturaren erabakiz, gai zehatzak aztertu eta jorratzeko, eta ondoren Osoko bilkuran edota HAKOBA Kulturaren onartu daitezen.

6.3.

KULTURAREN ESPARRU PUBLIKOA

Kulturaren esparru publikoan, alegia, herri erakundeen ardurapeko kultur erakunde, antolamendu eta zerbitzuen gobernantzan, hiru modu desberdinetan parte hartzen du Jaurlaritzak: koordinazioaz, aholkularitaz eta kudeaketaz.

– Koordinazioaz arduratzen da Jaurlaritzaren liburutegiei, agiritegiei eta antzokiei dagokienean. Hala, Euskadiko Irakurketa Publikoko Sarea dinamizatzen du Jaurlaritzak, liburutegien arteko lankidetzak ahalbidetzeko eta sustatzeko. Eginkizun bera dauka Antzokien Sareari dagokionean, eszena arteen sustapenerako. Euskadiko Artxibo Historikoa, agiritegien sistema osoaren erreferente nagusia da, Foru Aldundietako artxiboekin elkarlanean.

– Aholku batzordeen bidez, alorrez alorreko adituen eta sektorearen ordezkariak partekatzen ditu Eusko Jaurlaritzak erabakiak.

Indarrean daude Euskadiko Museoen Aholku Batzordea, Euskadiko Liburutegien Aholku Batzordea, Dokumentazioa Baloratzeko eta Hautatzeko Batzordea (COVASED delakoa) eta Euskal Kultura Ondarearen EAEko Kontseilua. Halaber, aurreikusia dago Euskal Kultura Ondarearen Erakundearteko Organoaren sorrera edota Euskadiko Artxiboaren Kontseiluarena.

– Kudeaketaren ardura hartzen du Jaurlaritzak, osoa nola partekatua, Euskadiko kultur antolamendu nagusietan. Jaurlaritzaren ardura zuzenekoak dira Euskadiko Orkestra eta EGO (Euskal Herriko Gazte Orkestra) sektore publikoko entitateak direnez. Gainerakoetan, beste erakundeekin partekatzen du Jaurlaritzak ardura, eta ekarpen pribatuarekin hainbat kasutan. Horrela da museo eta kultur guneetan (Guggenheim Bilbao, Bilboko Arte Ederrak, Artium, Balenciaga, Tabakalera, Ekain, Añanako Gatzaga, Santa Maria Katedrala...), horrela da jaialdietan eta kultura eskaintza zuzenean (Donostiako Zinemaldia, Bilboko Zinebi, Musika Hamabostaldia, Gasteizko Jazzaldia, Opera denboraldia...) eta agiritegi espezializatueta (Eresbil, Euskadiko Filmategia...).

Kudeaketan eskumenik izan gabe ere, beste erakundeen ardurapekoak direlako, lankidetasun harreman zuzena du Jaurlaritzak, diru-laguntza izendunen bidez, hainbat kultur ekipamendurekin, hala nola Donostiako San Telmo Museoa, Tolosako TOPIC, Gallartako Meatzalde Museoa, Gasteizko Santa Maria Katedrala, etab. Jaurlaritzak ardura osoa edo partekatua duten kultur antolamenduei Foru Aldundien, Udalen eta Hiriburuen ardurapekoak gehitu behar zaizkio, eremu publikoaren ikuspegi osoa edukitzeko.

Sektore publikoarekiko gobernantzan, kultur antolamenduez (museo, orkestra, gordailu, jaialdiak...) arduratzen diren profesionalakiko konfiantza eta kooperazioa giltzarri dira. Kulturaren sistema osoan eragiten dute antolamendu sendo horiek, eta horregatik da garrantzitsua lan talde horien profesionaltasuna, testuinguruarekiko konpromisoa, nazioarteko ikuspegia eta elkarlanerako gaitasuna. Bidelagun eta lankide ezinbesteko dira kultur politiketan.

Kulturaren eremu publikoa eraginkorragoa izan dadin, sistema kontzeptua ari da Eusko Jaurlaritza erabiltzen, eragile publiko nahiz pribatuak, norberaren nortasun eta eginkizunaz gain, sistema zabal baten osagai direla adierazteko, elkar eragiten duten elementuak direla. Eta beraz, lankidetza eta koordinazioa premiazkoak dituztela.

Sistemaren kontzeptuak eragile pribatu eta publikoak biltzen ditu. Kulturgintzan oro har ematen da ekimen pribatu eta publikoaren arteko osagarritasuna. Sortzaile eta ekoizleen ekimena pribatua da, kultur antolamenduetan funtsezkoa da finantzazio pribatua eta enpresa nahiz fundazio pribatuek kultura dinamizatzen dute beraien kultur antolamenduetatik. Kulturaren ere, alor publikoaren eta pribatuaren arteko osagarritasuna eta lankidetza bilatu behar da.

6.4.

KULTURGILEEKIN ETA SEKTOREEKIN HARREMAN ZUZENA ETA JARRAIA

Indarrean dauden lankidetzak eta koordinazio batzorde formalez gain, berebiziko garrantzia du kultur politiketan kulturgileekiko harreman zuzenak eta jarraiak. Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak berariaz jorratu du kulturgileekiko elkarriketa –bakarka zein elkarrean bitartez-eguneroko arazo, kezka eta aldarrikapenei buruz –Covid-19 pandemian nabarmena izan den bezala–, alor bakoitzeko politikei buruz, horiek sektorearen premietara etengabe egokitzeke, bai eta epe ertain eta luzearako politikak diseinatzeko ere.

Kultur eragileek ardura eta erabakimen nabaria dute sorkuntza eta ekoizpenerako jardun lerroen gobernantzan. Sektore bakoitzeko eragileekin eta sektorea egituratzen duten elkarte profesionalekin partekatzen dira erabakiak. Deialdiak eta, oro har, lan ildoak sektorearekin lantzen eta adosten dira. Deialdi horien gauzatzea berriz –laguntzen hartzaileak proposatzea, alegia– sektoreko adituek osatutako batzordeen esku geratzen da.

Orain arte funtsezkoa izan den sektorearekiko harremanak are garrantzi handiagoa hartuko du Plan honetan. Kulturgintza profesionala sustatzeko jardun-lerro asko Kulturatik kanpoko sailekin garatu beharko dira, abian diren programa berritzaile askok (KSI, etab.) interlokuzio konplexuagoak eskatzen dituzte, eta Covid-19aren ondoriozko krisi egoerak interlokuzio bateratua eskatzen du, alor bakoitzaz gaindikoa. Interlokuzio bizkorrago, zabalago eta zeharkakoagoa lantzea funtsezkoa izango da datozen garaioan.

Sektorearen egituraketa urteotako kezka izan da Kultura Sailburuordetzan; horrela, elkarte berriak sustatu dira (EZAE...) edo molde berrikoak eragin (EHMB...), eta sektorearen berregituratzea pentsatzeko lan ildoak proposatu da Kultura Auzolanean dinamikaren baitan. Pandemiak areagotu egin du interlokuzio bizkorreko plataforma zabal, eraginkor eta zeharkakoen beharra, eta are nabarmenagoa egin du herri erakundeek nahitaezkoa dutela haiekiko interlokuzioa eta lankidetzak.

6.5.

KULTURAREN EUSKAL BEHATOKIA

Gobernantza partekatua ezinbestekoa du datuen ezagutza partekatzea. Kulturaren datuak biltzeko eta aztertzeko ardura, 2009an sortu zenetik, Kulturaren Euskal Behatokiarena da.

Kulturaren Euskal Behatokiak hurrengo urteetarako dituen erronkak hauek dira: Eusko Jaurlaritzaren, herri erakundearen eta unibertsitatearen behatokiarekin harremanak estutzea, kulturaren sektorea analisi globalagotan ere ager dadin, Behatokiaren nazioartekotzea, Europa mailako eztabaida eta foroetan parte hartzea, eta kultur politiken ebaluazio modu zehatzagoak erdiesteko tresna oinarritzak izatea. Bereziki garrantzitsuak dira Eudelekin eta Orkestrarekin eratu diren lankidetzak.

Aro digitalean, datuen ezagutzak eta kudeaketak garrantzi berezia hartu dute. Kulturaren alorrean harreman eta komertzio digitalak sortzen duten datu andana izugarrien irakurketa eta erabilera publikoa definitu behar da, herri ikuspegitik, onura publikoaren arduratik. Kulturaren eragileak bezainbat kulturaren erabiltzaileak eta kontsumitzaileak hobeto ezagutzeko eta zerbitzu egokiagoa emateko ezinbesteko baliabidea da datuen azterketa, bai erakundeentzat, bai eta eremu publikoko antolamendu kulturalentzat. Orain artean ez dira datu horiek erabili, gurutzatu, interpretatu izan, ez dira beraz kultura eta esparru publikoa suspertzeko erabiltzen. Datu digitalen kudeaketa aurrerapausu garrantzitsua izango da hurrengo urteotan.

Gobernuaren estrategia orokorraren baitan eta kulturaren ardura partekatua duten erakundeekin lankidetzan definituko dira datu digitalen estrategiak. Horretarako sortu diren lan-taldeen gain, Kulturaren Behatokia eta Kulturklik (kultura agenda eta direktorio digitala) elkar-lanean ari dira, agenda, informazioa eskaintzeaz gain, datu iturri bilakatu dadin, Covid-19aren garaian hasitako bidetik, bien lankidetzak ahalbidetu bait zuen egoeraren jarraipen estua.

7.

**PLANAREN
KUDEAKETA
EREDUA,
JARRAIPEN ETA
EBALUAZIO
SISTEMA**

7.1.

PLANAREN ERAIKUNTZA

Plan Estrategiko honen sorburuan Kultura Plana 2019-2022 dago, batetik, 2019an Eusko Legebiltzarrean aurkeztu zena, eta Covid-19ren eraginaren inguruan Euskadin bertan eta Europar Batasunean egin diren azterketak eta gogoetak, bestetik.

Planak biltzen dituen ekintzak behin eta berriz kontrastatuta daude sektorearekin, Kulturaren Euskal Kontseiluarekin eta erakundeen arteko HAKOBA batzordearekin. Lan-ildoak etengabe adosten dira sektorearekin, sortzaile nahiz kultur industria, beraiek baitira egoera ondoen ezagutzen dutenak, premiak identifikatuta dauzkatenak, haientzat izan behar baitute erabilgarri eta ongarri erakundeetatik abian jartzen diren erramintak. Harreman sarriaren eta egoeraren ezagutza gertukoaren adierazle da urtero 1.500tik gora bilera egiten dituztela Kultura Sailburuordetzako arduradunek sekto-reko eragileekin.

Plana egituratzea berriz, ekintzak jardun lerrotan eta helburutan antolatzea, Kultura Sailburuordetzako zuzendaritzak hartu du bere gain. Halaber, egoeraren diagnostikoa, eta egindakoaren balantzea Sailburuordetzan landu dira. Beraz, Planaren egituraketa Sailburuordetzaren ardura izan da, sektore-arekin etengabe kontrastatutako edukien gainean.

Planaren muina –helburuak, jardun lerroak eta ekintzak– 2021ko ekainean aurkeztu zitzaion Kulturaren Euskal Kontseiluari, eta hainbat iruzkin eta ohar jaso ziren. Irailean berriz, Kultura Sailburuordetzako teknikari eta langileekin partekatu zen helburu, jardun-lerro eta ekintzen taula, teknikarien inplikazioa erabakigarria baita zerbitzu eraginkor eta egokia eman nahi bada. HAKOBAN, herri erakundeen koordinazio batzordean ere aurkeztu da Plan honen lehen bertsioa.

Halaber, plan honen helburua da 2030era begira Euskadik behar dituen kultur politikak eztabaidatzeko, adosteko eta abian jartzeko oinarri bat eta abiapuntua izatea, Euskadiko herri erakundeen artean, HAKOBAren baitan, eta nola ez, eragile eta sektorearekin harremanetan.

7.2.

JARRAIPENA, EBALUAZIOA ETA ADIERAZLE SISTEMA

Kultura 2025 Plan Estrategikoa 2022eko XXXX....onartu da Eusko Jaurlaritzaren Gobernu Kontseiluan. Behin onartuta, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailari, eta zehazki Kultura Sailburuordetzari dagokio Plan honen helburuak erdiesteko beraren exekuzioa gidatzea eta koordinatzea, eta bere jarraipena eta ebaluazioa egitea.

1. Jarraipen eta ebaluazio esparruak eta metodologia

Planaren jarraipen eta ebaluazioa bi esparru ezberdinetan egingo da. Batetik, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren baitan, honako osaera izango duen lantaldea sortuko da:

- Kultura sailburuordea
- Kultura Sustapeneko zuzendaria
- Kultura Ondare zuzendaria
- Etxepare Euskal Institutuko zuzendaria
- Kulturaren Euskal Behatokiko zerbitzu burua
- Kulturaren Euskal Behatokiko teknikaria
- Kultura Sustapeneko zuzendaritzako teknikari bat
- Kultura Ondare zuzendaritzako teknikari bat

Bestetik, plan honen gobernantza partekatuaeren espirituari eta konpromisoari jarraiki, eta planean jasotako ekintza asko eta askotan hainbat eragilek parte-hartuko dutela kontutan izanda, planaren garapenaren eta betetze mailaren berri emango die Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak HAKOBA Kulturari, herri-erakundeen koordinazio batzordeari eta Kulturaren Euskal Kontseiluari, urtean behin gutxienez. Bertan partekatuko dira plan honen markoan burutzen joango diren ekintza nagusiak eta horien bilakaera.

Planaren jarraipenak eta ebaluazioak honela egingo da:

Plana indarrean dagoen denboran, urtero Urteko Ekintza Plana (UEP) egingo du Jarraipen eta Ebaluaziorako Kultura eta Hizkuntza Politikako barne lantaldeak, Kultura Sailburuordeak ontzat eman dezan. Urte hasieran onartuko da UEP. Urteko Ekintza Planean zehaztuko dira Helburu Estrategiko bakoitzari dagokionean garatuko diren ekintza zehatzak, horien arduradunak, parte hartuko duten beste erakunde edota eragileak, aurrekontua eta egutegia. Urtero baita ere, Jardueraren Memoria edota Urteko Ekintza Planaren betetze txostena onartuko du.

Txosten hauen azterketa eta jarraipena egiteko, Jarraipen eta Ebaluazio lantaldea urtean, gutxienez, bi aldiz elkartuko da, (planaren jarraipenaren egiteko). Aipatutako txostenak, beharrezko liratekeen tarteko txostenak, edota sor litezkeen bestelako txostenak egitearen ardura Idazkaritza Teknikoarena izango da.

Lantaldeko kideen ardura izango da, Eusko Jaurlaritza barruko zein kanpoko beste erakunde edota eragileekiko koordinazio esparruetan Planaren betetze mailaren berri ematea, edota betetze mailaren inguruko txostenak osatzeko behar den informazioa biltzea.

Urteroko jarraipenaz gain, Kultura 2025 Plan Estrategikoak amaierako Ebaluazio Txosten bat izango du, 2026an onartuko dena. Bertan jasoko da, Planaren eta helburuen betetze mailaren informazioa batetik, eta bestetik, jarraian proposatzen diren adierazleen informazioa.

2. Adierazle sistema

Orokorrak

ADIERAZLEA	ABIAPUNTUA	HELMUGA
Kultur jardunaren ekarpena BPGan* (Cuenta Satélite de la Cultura - Eustat)	--	2,6%
Inbertsio publiko kontsolidatua kulturean EAEn (Kulturaren Euskal Behatokia)	423.030.645€ 2018	479.100.470€

BPGan kultur jardunak duen eragina neurtzea Unescoren gomendioetako bat da, Europako kultur estatistiketan zabalitzen ari dena. Orain arte ez da behatokia datu hori jaso izan. Eustatekin ari da orain lanean bi urtez behin egingo den kontu satelite bat definitzen. 2023tik aurrera izango dugu datua.

Talentua garatzea

ADIERAZLEA	ABIAPUNTUA	HELMUGA
Kultur enpresen portzentaia enpresa kopuru osoarekiko (Kulturaren Euskal Behatokia)	7.149 enpresa %4,6 2020	7.600 enpresa %5
KSietako enpresen portzentaia enpresa kopuru osoarekiko	16.886 enpresa %11 2020	17.300
Kultur enpleguaren portzentaia enpleguaren kopuru osoarekiko (Kulturaren Euskal Behatokia)	20.550 pertsona %2,34 2020	%3
Emakumeek sortutako kultur produktuen portzentaia kultur sorkuntza osoarekiko ** (Kulturaren Euskal Behatokia)	----	%40
Euskal kultura proiektuak atzerrian (Etxepare Institutua)	987 2021	1.300
Berrikuntza programetan parte hartu duten enpresak (KSI-zerbitzua)	50	80
Bi aldeko programak garatzea (Etxepare Institutua)	"Saison Quebec-Pays Basque" 2022ra luzatua "Flandria-Euskadi" 2023-2024 "Japonia-Euskadi" 2023	

**Emakumeen enplegua neurtzen du Behatokiak, baina emakumeek sortutako ekoizpenen kopurua ez du oraino estatistikoki aztertu izan. Kulturklikekin ari da Behatokia lantzen datu hori sistematizatzeko modua. 2023tik aurrera izango dugu datua.

Kultur eskaintza aberastea eta gizarteratzea

ADIERAZLEA	ABIAPUNTUA	HELMUGA
Zuzeneko kultur ikuskizunetan parte-hartzea (Kulturaren Euskal Behatokia)	%45,70 2018	%50
Euskarazko parte hartze kulturalaren indizea (Kulturaren Euskal Behatokia)	%24,9 2018	%30
Liburutegi sarearen erabiltzaileen kopurua (Kultur Ondarearen Zuzendaritza/KEB)	920.149	1.000.000
Aisialdiko irakurketa (4 liburutik gora urtean) (Kulturaren Euskal Behatokia)	%44,2 2018	%48
Euskarazko irakurketaren indizea (azken 3 hilabeteetan euskarazko liburu bat irakurri duten herritarrak) (Kulturaren Euskal Behatokia)	%19,2 2018	%25
Euskadiko museoen bisitari kopurua (Kultura Ondarearen Zuzendaritza/KEB)	3.175.103 2018	3.600.000

Ondarea eta komunitatea uztartzea

ADIERAZLEA	ABIAPUNTUA	HELMUGA
Artxibo Legearen onarpena (Kultura Sailburuordetza)	2022ko ekainaren 23an	
Arte Eder Museoaren eraberrikuntza burutzea (Kultura Sailburuordetza)	2024ko urtarrila	
Orconerako kultur industriaren gordailua zabaltzea (Kultura Sailburuordetza)	2023ko ekaina	
Kultura ondarearen babeserako %1 deialdia indartu (Kultura Ondarearen Zuzendaritza)	2022-2025: 4M€ guztira	
Euskadiko Artxibo Historikoan katalogatutako eta digitalizatutako agiri-kopurua (Kulturaren Euskal Behatokia)	Kat: 780.000 Digit: 5,3M 2022	Kat: 825.000 Digit: 5,6M
Kultur ondare bezala babestutako elementuen kopurua (Kultura Ondarearen Zuzendaritza)	8	14

Jauzi Digitala

ADIERAZLEA	ABIAPUNTUA	HELMUGA
e-Liburutegiaren erabiltzaileen kopurua (Kultura Ondarearen Zuzendaritza)	13.366 2021	16.000
e-Liburutegia hezkuntza sistemarako egokitzea (Kultura Ondarearen Zuzendaritza)	2023ko ekaina	
Euskarianan katalogatutako objektu digitalen kopurua (Kultura Ondarearen Zuzendaritza)	277.049 2022	450.000
Emsimen katalogatutako funtsen kopurua (Kultura Ondarearen Zuzendaritza)	220.000 2022	300.000
Eskena Arteen gordailu digitala (Taula) abiaraztea (Kultura Sustapenerako Zuzendaritza)	2023ko abenduan argitaratzea	

8.

BIBLIOGRAFIA

8.

BIBLIOGRAFIA

- *Euskal Autonomia Erkidegoko parte-hartze kulturalari buruzko inkesta*, Kulturaren Euskal Behatokia, Eusko Jaurlaritza, 2019.
- *Ikuspegiak. 2019ko Arteei eta Kultura Industriei buruzko estatistikaren datuen irakurketa analitikoa*, Kulturaren Euskal Behatokia, Eusko Jaurlaritza, 2022.
- *Ikuspegiak. Sormen-industriei buruzko estatistikaren datuen irakurketa analitikoa (2019)*, Kulturaren Euskal Behatokia, Eusko Jaurlaritza, 2021.
- *Finantzaketa eta gastu publikoa kulturaren EAEn 2018*, Kulturaren Euskal Behatokia, Eusko Jaurlaritza, 2020.
- *Artxiboen estatistika 2019*, Kulturaren Euskal Behatokia, Eusko Jaurlaritza, 2021.
- *Euskadiko Kultura eta Sormen Industrien dimentsio ekonomikoaren azterketa*. Orkestra Lehiakortasunerako Euskal Institutua, 2022.
- *Cuenta Satélite de la Cultura en España. Resultados*. Ministerio de Cultura y Deporte. Gobierno de España, 2021.
- *Anuario SGAE*, 2020.
- *Re/pensar las políticas para la creatividad – plantear la cultura como un bien público global-*, Unesco, 2022
- *The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals- Executive summary*, European Expert Network on Culture and Audiovisual (EENCA), 2015
- *Rebuilding Europe. The cultural and creative economy before and after the COVID-19 crisis*, EY, January 2021.
- *Europe's moment: Repair and Prepare for the Next Generation*, European Commission, Brussels, 27.5.2020
- *L'auteur et l'acte de création*, Bruno Racine, Ministère de la Culture, Gouvernement de France, Janvier 2020

